

**KULLANICI TARAFINDAN OLUŞTURULAN WEB SAYFA İÇERİKLERİNİN
HETAGOJİ TABANLI ÖZELLEŞTİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Nihal DULKADİR YAMAN

Eskişehir, 2018

**KULLANICI TARAFINDAN OLUŞTURULAN WEB SAYFA İÇERİKLERİNİN
HETAGOJİ TABANLI ÖZELLEŞTİRİLMESİ**

Nihal DULKADİR YAMAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Gülsün KURUBACAK

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

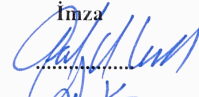
Ocak, 2018

Bu tez çalışması BAP Komisyonunca kabul edilen 1610E648 no.lu proje kapsamında desteklenmiştir.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

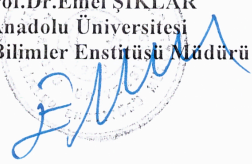
Nihal DULKADİR YAMAN'ın “Kullanıcı Tarafından Oluşturulan Web Sayfa İçeriklerinin Hetagoji Tabanlı Özelleştirilmesi” başlıklı tezi 04 Ocak 2018 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca toplanan **Uzaktan Eğitim** Anabilim Dalında, **yüksek lisans tezi** olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı) : Prof.Dr.Gülsün KURUBACAK
Üye : Doç.Dr.Işıl KABAKÇI YURDAKUL
Üye : Yrd.Doç.Dr.Celal Murat KANDEMİR

İmza

Prof.Dr.Emel ŞIKLAR
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

KULLANICI TARAFINDAN OLUŞTURULAN WEB SAYFA İÇERİKLERİNİN HETAGOJİ TABANLI ÖZELLEŞTİRİLMESİ

Nihal DULKADİR YAMAN

Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ocak 2018

Danışman: Prof. Dr. Gülsün KURUBACAK

Bu çalışmanın temel amacı, kullanıcı konumunda olan ebeveyn ve çocuklar tarafından oluşturulacak bir web sayfa içeriğinin Hetagoji yaklaşımına dayalı olarak özelleştirilmesinin aile ve çocuk ile birlikte yapılmasına ilişkin uzman görüşlerinin incelenmesidir. Araştırmanın temel amacına ulaşmak için Hetagoji yaklaşımının öğeleri dikkate alınarak, web sayfa içeriklerinin özelleştirilmesi şu alt sorularla sorgulanmıştır: (1) Problem çözücü olarak ebeveynler ve çocuklar izleyecekleri yolu seçmede nasıl bağımsızlaşacaklardır? (2) Ebeveynler ve çocuklar öğrenmelerinin sorumluluklarını almada zorluklara karşı nasıl bir tutum sergileyecektir? (3) Ebeveynler ve çocuklar karmaşa ve belirsizlik karşısında uzun dönemli olarak meraklarını nasıl sürdüreceklidir/koruyacaklardır? (4) Ebeveynler ve çocuklar alışık olmadıkları durumlar karşısında yeterliklere uyum sağlamayı nasıl öğreneceklerdir? (5) Ebeveynler ve çocuklar kültürel işbirlikleri, merak ve dış dünya ile iletişimin sağlanmasında birbirlerine nasıl mentörlük edeceklerdir? Araştırma, nitel bir durum çalışması özelliği taşımaktadır. Çalışmaya gönüllü olarak katılan beş alan uzmanı ile 2017 yılında odak grup görüşmesi yapılmıştır. Odak grup görüşmesinden elde edilen veriler içerik analizi ve tümevarımsal analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analizlerin sonucunda kullanıcı konumunda olan ebeveyn ve çocuklar tarafından özelleştirilecek web sayfası içeriklerinin Heutagogy yaklaşımına dayalı olarak yapılmasına ilişkin ana temalar ve alt temalar elde edilerek öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Heutagogy, Web sayfa içeriklerinin özelleştirilmesi, Öğrenen tarafından oluşturulan içerikler

ABSTRACT

HEUTAGOGY-BASED CUSTOMIZATION OF USER GENERATED WEB PAGE CONTENT

Nihal DULKADİR YAMAN

Department of Distance Education

Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, January 2018

Supervisor: Prof. Dr. Gülsün KURUBACAK

The main purpose of this study is to examine expert opinions on the customization of a web page content based on the Heutagogy approach, which will be created by the parent and children in the user position. In order to achieve the main goal of the research, the customization of web page content has been questioned with the following sub-questions, taking into consideration the aspects of the Heutagogy approach: (1) As problem solvers, how will parents and children become independent when choosing the path they will follow? (2) How will parents and children learn to deal with difficulties in taking responsibility for their learning? (3) How will parents and children keep their curiosity in the face of confusion and uncertainty? (4) How will parents and children learn to adapt to competencies in unfamiliar situations? (5) How will parents and children mentor each other in cultural collaboration, curiosity and communication with the outside world? This research is a qualitative case study. A focus group discussion was held in 2017 with five field experts participating voluntarily. The data obtained from the focus group interview were analyzed using content analysis and inductive analysis. According to the results of analyzes, the main themes and sub-themes of the customization of user generated web page content to be made by the parent and the children together based on the Heutagogy approach are presented.

Keywords: Heutagogy, Customization of web page content, Learner generated content

ÖNSÖZ

Yüksek lisans öğrenimim boyunca öncelikle ders aşamasında desteklerini gördüğüm Uzaktan Eğitim Yüksek Lisans Tez programında görev yapan hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Onların sayesinde yeni ve farklı bakış açıları kazanarak geliştirdim. Değerli fikirleriyle bana yol gösteren Prof. Dr. Volkan YÜZER'e teşekkür ederim.

Moral ve dönütleriyle bana destek olan hocalarım Doç. Dr. Serkan ŞENDAĞ ve Yrd. Doç. Dr. Vesile Gül BAŞER GÜLSOY'a içten teşekkürlerimi sunarım. Yaklaşık on yıl süren bu uzun yolculuğun büyük kısmına tanık olan çalışma arkadaşlarım Yrd. Doç. Dr. Aylin DURSUN SOP ve Yrd. Doç. Dr. Serap ÖZDEMİR'e teşekkür ederim. Tez savunmamda yanımda olamasa da desteğini hissettiğim çalışma arkadaşım Arş. Gör. Canan ÇOLAK'a teşekkür ederim.

Odak grup görüşmesine katılarak değerli görüşleriyle araştırmama katkı sağlayan, isimlerini burada yazamadığım öğretim elemanlarına teşekkürlerimi sunarım. Değerli fikirleriyle bana yol gösteren ve çalışmama katkı sağlayan jüri üyeleri Doç. Dr. Işıl KABAKÇI YURDAKUL ve Yrd. Doç. Dr. Celal Murat KANDEMİR'e içten teşekkürlerimi sunarım. Uzun zaman boyunca beni motive eden ve destekleyen; akademik gelişim sürecimde bana yol gösteren danışmanım Prof. Dr. Gülsün KURUBACAK'a teşekkür ederim.

Her zaman yanımda olduklarını hissettiren ve varlıklarına şükran duyduğum sevgili ailem; annem, babam, ablalarım ve kardeşime teşekkür ediyorum. Bu uzun yolculuğun nihayete erişmesinde payı büyük olan, desteğini ve sevgisini her zaman hissettiğim değerli eşim Fatih YAMAN'a teşekkür ediyorum.

04/02/2018

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Nihal DULKADİR YAMAN

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
KISALTMALAR DİZİNİ	xii
1.GİRİŞ	1
1.1. Sorun	1
1.2. Amaç.....	2
1.3. Önem	3
1.4. Sınırlılıklar	5
1.5. Tanımlar.....	5
2. ALANYAZIN	7
2.1. Arayüz Tasarımı.....	7
2.2. Öğrenenler Tarafından Oluşturulan İçerikler	10
2.2.1. Pedagoji.....	13
2.2.2. Andragoji.....	13
2.2.3. Hetagoji	14
2.3. Kuramsal Temel.....	18
3.YÖNTEM.....	22
3.1. Araştırma Modeli	22
3.2. Araştırma Deseni.....	23
3.2.1. Araştırma alanı	23
3.2.2. Amaçlı örnekleme.....	23
3.2.3. Araştırma katılımcıları.....	24
3.2.4. Veri toplama araçları	25
3.2.4.1. Odak grup görüşme soruları.....	25
3.2.4.2. Veri toplama süreci.....	27
3.2.5. Verilerin analizi.....	27
3.3. Araştırmanın İnanırlığı.....	28
3.4. Araştırmacının İnanırlığı	29
3.5. Araştırmanın Güçlü ve Sınırlı Yönleri.....	29
4. BULGULAR VE YORUM.....	31
4.1. Ebeveynlerin ve Çocukların İzleyecekleri Yolu Seçmeleri Konusunda Alan Uzmanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	33
4.2. Ebeveynlerin ve Çocukların Zorlukları Karşı İzleyecekleri Tutum Konusunda Alan Uzmanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	37
4.3. Ebeveynlerin ve Çocukların Uzun Dönemli Olarak Meraklarını Nasıl Sürdürecekleri Konusunda Alan Uzmanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	41

4.4. Ebeveynlerin ve Çocukların Yeterliklere Uyum Sağlamayı Öğrenmeleri Konusunda Alan Uzmanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	44
4.5. Ebeveynlerin ve Çocukların Birbirlerine Nasıl Mentörlük Edecekleri Konusunda Alan Uzmanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	46
4.6. Hetagoji Konusunda Alan Uzmanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	49
4.7. Genel Bulgular ve Yorumlar	54
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	58
5.1. Sonuçlar.....	58
5.1.1. Ebeveynlerin ve çocukların izleyecekleri yolu seçmeleri konusunda alan uzmanlarının görüşlerine ilişkin sonuçlar	59
5.1.2. Ebeveynlerin ve çocukların zorlukları karşı izleyecekleri tutum konusunda alan uzmanlarının görüşlerine ilişkin sonuçlar	60
5.1.3. Ebeveynlerin ve çocukların uzun dönemli olarak meraklarını nasıl sürdürecekleri konusunda alan uzmanlarının görüşlerine ilişkin sonuçlar	61
5.1.4. Ebeveynlerin ve çocukların yeterliklere uyum sağlamayı öğrenmeleri konusunda alan uzmanlarının görüşlerine ilişkin sonuçlar	62
5.1.5. Ebeveynlerin ve çocukların birbirlerine nasıl mentörlük edecekleri konusunda alan uzmanlarının görüşlerine ilişkin sonuçlar	63
5.1.6. Hetagoji konusunda alan uzmanlarının görüşlerine ilişkin sonuçlar	64
5.2. Öneriler	66
5.2.1. Kurumlara yönelik öneriler	66
5.2.2. Uygulamaya yönelik öneriler.....	66
5.2.3. Araştırmacılara yönelik öneriler	67
KAYNAKÇA	68
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 2. 1. Çalışmanın kuramsal matrisi	19
Tablo 3. 1. Odak Grup Görüşmesi Katılımcı Bilgileri.....	24
Tablo 4. 1. Birinci sorunun yanıtına ilişkin elde edilen temalar ve kodlamalar.....	54
Tablo 4. 2. İkinci sorunun yanıtına ilişkin elde edilen temalar ve kodlamalar	55
Tablo 4. 3. Üçüncü sorunun yanıtına ilişkin elde edilen temalar ve kodlamalar	55
Tablo 4. 4. Dördüncü sorunun yanıtına ilişkin elde edilen temalar ve kodlamalar.....	56
Tablo 4. 5. Beşinci sorunun yanıtına ilişkin elde edilen temalar ve kodlamalar.....	56
Tablo 4. 6. Hetagoji yaklaşımına ilişkin elde edilen temalar ve kodlamalar	57

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2. 1. Arayüz tasarımının gelişim süreci.....	7
Şekil 2. 2. Web 1.0, Web 2.0, Web 3.0 ve Web 4.0 teknolojilerinin karşılaştırılması ..	11
Şekil 2. 3. Pedagoji, Andragoji ve Hetagoji yaklaşımlarının hedef kitleleri	15
Şekil 2. 4. Pedagoji, Andragoji ve Hetagoji arasındaki ilişki.....	17
Şekil 2. 5. İçeriği öğrenenler tarafından oluşturulan öğrenme ortamlarında Hetagoji yaklaşımının uygulama boyutları	20
Şekil 3. 1. Durum çalışması türleri.....	22
Şekil 4. 1. Web sayfa içeriklerinin Hetagoji tabanlı özelleştirilmesi	32
Şekil 4. 2. Birinci araştırma sorusuna verilen yanıtlar sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi	33
Şekil 4. 3. İkinci araştırma sorusuna verilen yanıtlar sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi	37
Şekil 4. 4. Üçüncü araştırma sorusuna verilen yanıtlar sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi	41
Şekil 4. 5. Dördüncü araştırma sorusuna verilen yanıtlar sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi	44
Şekil 4. 6. Beşinci araştırma sorusuna verilen yanıtlar sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi	46
Şekil 4. 7. Hetagojiye ilişkin belirtilen görüşler doğrultusunda elde edilen temaların görselleştirilmesi	50
Şekil 5. 1. Pedagoji, Andragoji ve Hetagoji arasındaki ilişki.....	65

KISALTMALAR DİZİNİ

BİT : Bilgi ve İletişim Teknolojileri

ICT : Information and Communications Technology

1.GİRİŞ

1.1. Sorun

Dünya çapında kullanılan bir küresel ağ olan Web, teknolojinin gelişimine bağlı olarak farklı isimlerle anılmaktadır. Bunlar sırasıyla Web 1.0, Web 2.0 ve Web 3.0 olarak adlandırılmaktadır. Web 1.0 kullanıcıların hazır içerikleri takip edebildiği ve içeriğe müdahale edemediği bir yapıdayken; Web 2.0 ile kullanıcı tarafından üretilen içeriklerden söz edilmeye başlanmıştır. Web 2.0 ile kullanıcı, içeriğin oluşturulmasına katılım sağlayabilmiş ve etkin bir role sahip olmuştur (Barassi ve Trere, 2012, s. 1270). Bloglar, video paylaşım siteleri, sosyal ağlar gibi platformlar bu akımın örnekleri olarak kullanılmaktadır. Web 3.0, içeriğin katılımcıların iş birliği ile oluşturulmasına olanak sağlamıştır. Bir başka deyişle Web 1.0 bilgi, Web 2.0 iletişim, Web 3.0 ise iş birliğini ifade etmektedir (Fuchs vd., 2010, s. 43). Bu dönemlerin tamamı bir öncekinin tamamlayıcısı ve daha gelişmiş olarak tanımlanmaktadır. Örneğin bir konu hakkında öncelikle bilgi sahibi olma gereksinimi, sonrasında bireylerle iletişim kurarak bu konu hakkında bilgi paylaşımında bulunmayı; bilgi paylaşımında bulunmak da zamanla iş birliği kurarak birlikte çalışmayı getirecektir. Web teknolojilerindeki gelişmeler öğrenme ortamlarını da etkilemiştir.

Öğrenme, öğretim ve eğitim arasındaki ilişki, öğrenmenin daha kapsayıcı olmasıyla açıklanmaktadır. Eğitim, bireyin deneyimlediği bütün plansız, tesadüfi ve informal öğrenme yaşantılarını içerir (Smith ve Ragan, 2005, s. 5). Öğretim ise eğitim çalışmalarının amaçlı, planlı ve sistemli olarak yürütülen bölümüdür (Şimşek, 2011, s. 6). Öğretim amaçlıdır ve çeşitli programlara bağlı olarak yürütülür. Öğrenme ise öğrenen olarak bireyi temel alan bir süreci ifade etmektedir. Bir iletişim süreci olarak tanımlanan açık ve uzaktan öğrenmede temel olan öğrenmedir (Eby, 2013, s. 23). Öğrenme yaşamın içinde, her zaman gerçekleşmektedir. Bu bağlamda öğrenme, daha kapsayıcı ve sürekli. Açık ve uzaktan öğrenmede bireyler öğrenme etkinliklerine kendileri yön vermektedir. Bu noktada, öğrenenlerin neyi, nasıl öğrenebileceklerine ilişkin bir açıklama sunan yaklaşıma gereksinim duyulmaktadır.

Hetagoji, 21. yüzyılda bireylerin öğrenmesine yönelik farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Hetagoji öğrenen odaklı bir yaklaşımdır. Hetagoji, öğrenmenin her zaman planlanamayacak karmaşık bir süreç olduğunu ve doğrusal bir süreç izlemediğini

belirtmektedir (Hase ve Kenyon, 2000). Bu yaklaşımda öğrenenler bir soruna çözüm bulmak yerine, onları sonuca götüren süreci, bu sürecin diğer çözümlere nasıl öncülük ettiğini ve yaklaşımlarının süreç boyunca nasıl değişim gösterdiğini öğrenmektedir (Eberle ve Childress, 2005, s. 2240). Öğrenme sürecinde öğrenen özerk ve sorgulayan role sahiptir. Gelişen ve değişen toplumda nasıl öğrenileceğini bilme becerisi, öğrenme sürecinde önemlidir (Hase ve Kenyon, 2000). Açık ve uzaktan öğrenmede hetagojik yaklaşım; öğrenenin neyi, nasıl öğreneceğine ve bilgiye nasıl erişebileceğine yönelik becerilere sahip olduğu bir bakış sunmaktadır. Hetagojik yaklaşımda öğrenenin kendi gereksinimlerine göre öğrenme ortamını kendi tasarladığı bir esneklikten söz edilebilir (Eberle ve Childress, 2005, s. 2240). Böylece hetagojik yaklaşımla; içeriğin kullanıcılar tarafından oluşturulduğu bir öğrenme ortamının tasarlanması olanaklıdır.

Bilgiye erişim becerisinin önem kazandığı 21. yüzyılda, Hetagoji yaklaşımı ile bireyler etkileşimli ortamlarda öğrenme olanağı bulmaktadır. Web 3.0'ın yanında insan bilgisayar etkileşimine olanak sağlayan sanal gerçeklik ve artırılmış gerçeklik uygulamaları, öğrenenin ortama entegre olmasını sağlayarak gerçek yaşama daha yakın bir deneyim sunmaktadır. Çocuklar web teknolojilerinin yanında etkileşimli teknolojileri günlük yaşamlarında yoğun olarak kullanmakta; ebeveynler ise bu ortama uyum sağlamakta zorluk yaşamaktadır (Lou vd., 2010; Sonck vd., 2011). Böyle bir ortamda web sayfalarının özelleştirilmesi giderek önem kazanmaktadır; çünkü bu ortamlarda ebeveynler ve çocuklar içeriği kendileri oluşturup farklı boyutlara taşıyabilecek olanaklara sahip olmaktadır.

Yukarıda tartışılanların çerçevesinde kullanıcı konumunda olan ebeveyn ve çocuklar tarafından oluşturulacak bir web sayfa içeriğinin Hetagoji yaklaşımına dayalı olarak özelleştirilmesinin nasıl yapılacağı araştırılacaktır.

1.2. Amaç

Bu çalışmanın temel amacı, kullanıcı konumunda olan ebeveyn ve çocuklar tarafından oluşturulacak bir web sayfa içeriğinin Hetagoji yaklaşımına dayalı olarak özelleştirilmesinin aile ve çocuk ile birlikte yapılmasına ilişkin uzman görüşlerinin incelenmesidir. Bu bağlamda Orwin (Aktaran Gerstein, 2016)'ın Hetagoji yaklaşımı için ifade ettiği öğeler bu çalışmaya uyarlanmıştır. Araştırmanın temel amacına ulaşmak için

Hetagoji yaklaşımının ögeleri (Orwin'den aktaran Gerstein, 2016) dikkate alınarak, *web sayfa içeriklerinin özelleştirilmesi* aşağıdaki alt sorularla sorgulanacaktır:

1. Bağımsızlık (Independence):

Problem çözücü olarak ebeveynler ve çocuklar izleyecekleri yolu seçmede nasıl bağımsızlaşacaklardır?

2. Öğrenmenin Nedenleri (Reasons for Learning):

Ebeveynler ve çocuklar öğrenmelerinin sorumluluklarını almada zorluklara karşı nasıl bir tutum sergileyecektir?

3. Öğrenmenin Odağı (Focus of Learning):

Ebeveynler ve çocuklar karmaşa ve belirsizlik karşısında uzun dönemli olarak meraklarını nasıl sürdüreceklerdir/koruyacaklardır?

4. Öğrenme Güdüsü (Motivation for Learning):

Ebeveynler ve çocuklar alışık olmadıkları durumlar karşısında yeterliklere uyum sağlamayı nasıl öğreneceklerdir?

5. Kullanıcının Rolü (Role of User):

Ebeveynler ve çocuklar kültürel işbirlikleri, merak ve dış dünya ile iletişimin sağlanmasında birbirlerine nasıl mentörlük edeceklerdir?

Web sayfa içeriklerinin özelleştirilmesi bağlamında incelenecek bu 5 ana öge ile kullanıcı konumunda olan ebeveyn ve çocuklar tarafından oluşturulacak bir web sayfasının Hetagoji yaklaşımına dayalı olarak oluşturulmasına yönelik ilkeler ayrıntılı olarak tartışılmıştır.

1.3. Önem

Kullanıcı tarafından oluşturulan bir web sayfası içeriğinin Hetagoji yaklaşımına dayalı olarak kişiselleştirilmesinin ebeveyn ve çocuk ile birlikte yapılması aşağıdaki noktalar açısından önemlidir:

1. *Öğrenenler Açısından Önemi;*

- Aile içi etkileşimi artıracak bir öge olarak kullanıcı tarafından oluşturulan web sayfalarının yeni bir öğrenme aracı seçeneği sunması
- İçeriği kullanıcı tarafından oluşturulan ortamlar ile uzaktan eğitim ortamlarına seçenek sunması
- Etkileşim özellikleri sayesinde, çok boyutlu ve etkili öğrenme sağlaması

- Kullanıcı tercihlerine bağılı olarak tasarımların ve içeriğın kişiselleştirilebilmesi olanağı sunması

2. Araştırmacılar Açısından Önemi;

- Kullanıcı tarafından oluşturulan içerik boyutunda aile ile çocuğı birlikte incelemeye olanak sağlaması
- Farklı ortamlardan gelen çok kültürlü iletişim olanağı sağlayan yeni ortam ve araçları inceleme olanağı sağlaması

3. Geliştiriciler, Uygulayıcılar ve Sağlayıcılar Açısından Önemi;

- İçeriğın yeniden kullanılıp üretim tasarrufu sağlaması ile katkı sunması

4. Açık ve Uzaktan Öğrenme Kurumları Açısından Önemi;

- Web tabanlı uzaktan eğitim uygulamalarının yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi
- Çoklu iletişime olanak veren, esnek yeni öğretim ortamları geliştirilmesi boyutunda katkı sağlanması beklenmektedir.

Aynı zamanda bu araştırmanın, Anadolu Üniversitesi 2014-2018 Stratejik Planı (2013) kapsamında yer alan “Eğitim-öğretim faaliyetlerinin sürekli iyileştirilmesi”, “Araştırma faaliyetlerinin nicelik ve niteliğinin artırılması”, “Topluma hizmet ile ilgili faaliyetlerin etkinliğinin artırılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması” stratejik amaçları bağlamında aşağıdaki hedeflere katkı sağlayacağı düşünülmektedir:

- Bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim-öğretim sistemindeki etkinliğini arttırmak,
- Disiplinlerarası ve sonucu topluma hizmet eden projelere öncelik vermek,
- Topluma hizmet odaklı kültürel, sanatsal, sportif, bilimsel vb. ulusal ve uluslararası etkinliklerin toplumun tüm kesimlerine daha etkili şekilde ulaştırılmasını sağlamak.

Öte yandan bu araştırmanın, "Vizyon 2023: Bilim ve Teknoloji Stratejileri" (TÜBİTAK, 2001) kapsamında ifade edilen “özgürlükçü, eşitlikçi, bireysel farklılıkları gözetken ve değerlendiren, bireyin yaratıcılık ve hayal gücünü geliştiren, öğrenme ve insan odaklı; zaman ve mekan kısıtlarından arınmış, değişim esnekliğine sahip” bir eğitim sistemi ile “teknolojiyi bilinçli kullanan ve yeni teknolojiler üretebilen” refah toplumu yaratma amaçları bağlamında 2023 hedeflerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir:

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırmada toplanan, analiz edilen ve yorumlanan veriler aşağıda belirtilen maddelerle sınırlı tutulmuştur:

- Araştırma, 2016-2017 yılları arasında gerçekleştirilmiştir.
- Araştırmanın alan yazın taraması, üniversite kütüphaneleri, dijital erişimli veritabanları ve dijital akademik tarama araçları aracılığıyla yapılmıştır.
- Araştırmaya ilişkin alan yazın taraması, Aralık 2016 - Şubat 2017 tarihleri arasında yapılmıştır.
- Araştırma, Hetagoji yaklaşımına dayalı olarak temellendirilmiştir.

1.5. Tanımlar

Bu araştırma kapsamında kavram ve terimlerin hangi anlamda kullanıldıkları aşağıda belirtilmiştir:

Andragoji: Yetişkinlerin öğrenmesine yönelik açıklamalar sunan bir öğrenme yaklaşımıdır.

Arayüz: Kullanıcı ile Web sayfası arasında etkileşimi sağlayan yapıdır. Web sayfasının renk, tasarım, yerleşim gibi unsurlarını içerir.

Bağımsızlık: Problem çözücü olarak ebeveynler ve çocukların izleyecekleri yolu seçmede bağımsızlaşmalarıdır.

Görüş: Uzmanların araştırılan konulara ilişkin düşünceleridir.

Hetagoji: Öğrenenin neyi, nasıl öğreneceğine ve bilgiye nasıl erişebileceğine yönelik becerilere sahip olduğu esnek bir öğrenme yaklaşımıdır.

Kullanıcı: Web sayfasının kullanıcısı konumunda olan ebeveyn ve çocuklardır.

Kullanıcının rolü: Ebeveynler ve çocukların kültürel işbirlikleri, merak ve dış dünya ile iletişimin sağlanmasında birbirlerine mentörlük etmeleridir.

Öğrenme güdüsü: Ebeveynler ve çocukların alışık olmadıkları durumlar karşısında yeterliklere uyum sağlamalarıdır.

Öğrenmenin nedenleri: Ebeveynler ve çocukların öğrenmelerinin sorumluluklarını almada zorluklara karşı sergiledikleri tutumlardır.

Öğrenmenin odağı: Ebeveynler ve çocukların karmaşa ve belirsizlik karşısında uzun dönemli olarak meraklarını korumalarıdır.

Pedagoji: Çocukların öğretiminin gerçekleştirilmesine yönelik açıklamalar sunan bir öğretme yaklaşımıdır.

Uzman: Eğitim konusunda akademik ya da teknolojik düzeyde bilgi sahibi olan araştırma, uygulama ve geliştirme alanlarından herhangi birinde yetkin bireyleri ifade etmektedir.

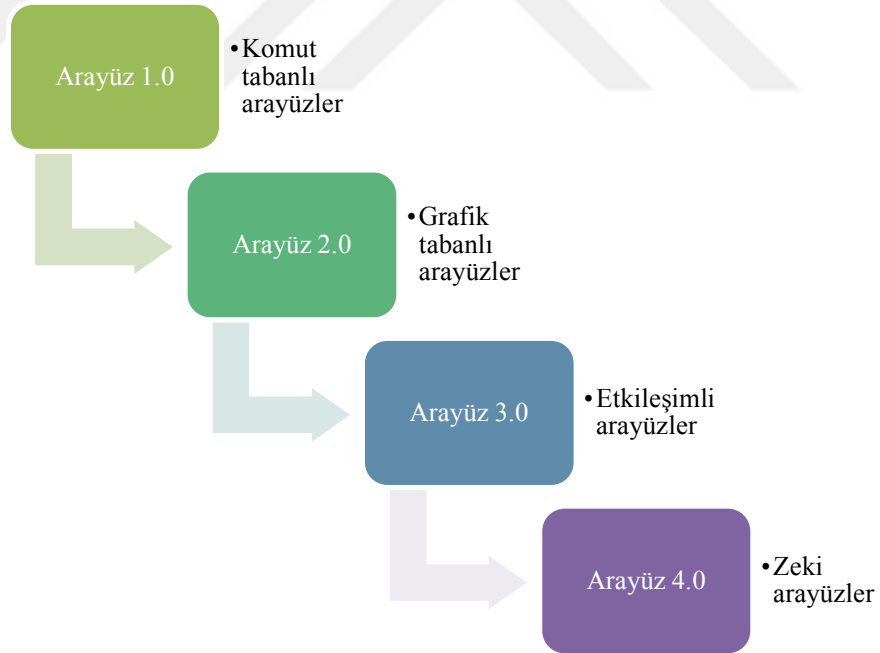

2. ALANYAZIN

2.1. Arayüz Tasarımı

Öğrenme, bireyin deneyimleri ve çevresiyle etkileşiminin olduğu kültürel bir süreçtir (Driscoll, 2005, s. 9). Öğrenme sürecinde bireylerle ve bilgisayarla etkileşim kurulabilir. Web teknolojilerinin gelişmesiyle, insan-bilgisayar etkileşimi kavramı ön plana çıkmaktadır. İnsan-bilgisayar etkileşimi, bilişim teknolojilerinin insanların çalışmalarını ve öğrenmenin de içinde olduğu çeşitli etkinliklerini nasıl etkilediğine yönelik çalışmaları kapsamaktadır (Dix, 2009, s. 1327). Bu bağlamda kullanıcıların yaşamında önemli bir rolü olan dijital araçlarda arayüz tasarımı önem kazanmıştır.

Arayüz, kullanıcı ile araç arasında iletişimi sağlayan donanım ya da yazılım arabirimidir. Web sayfaları bağlamında, sayfadaki öğelerin renkleri, boyutları ve yerleşimleri gibi özellikleri, arayüz kapsamında ele alınmaktadır. Arayüz tasarımı, teknolojiye paralel olarak kullanıcılara farklı seçeneklerin sunulduğu bir gelişim süreci izlemiştir (Şekil 2.1).

Şekil 2. 1. Arayüz tasarımının gelişim süreci

Komut tabanlı arayüzler, bir komut ekranı aracılığıyla komut yazılarak işlem yapılabilen arayüzleri ifade etmektedir. Bu arayüzler bilgisayar konusunda yeterlikleri olan bireylerin kullanabildikleri arayüzler olup, kullanıcı dostu özellik taşımamaktadır.

Sonrasında ortaya çıkan grafik tabanlı arayüzler, kullanıcılara metin komutları yerine sembolik olarak sunulan grafikler ve ikonlar gibi çeşitli görseller ile işlem yapma olanağı sağlamıştır (Ray, 2016). İlk arayüz örneklerinde kullanıcı ile arayüz arasında iletişim tek yönlü gerçekleşmekteyken, gelişmeler ile birlikte etkileşim olanakları artmıştır. İnsan-bilgisayar etkileşiminin artmasıyla etkileşimin üst düzeyde olduğu ve yapay zekanın ve işe koşulduğu zeki arayüzler (Luff, 1994) kullanılmaya başlanmıştır. Yapay zeka; insan gibi ve rasyonel biçimde düşünebilen ve aynı şekilde davranabilen sistemler olarak tanımlanmaktadır (Russell ve Norvig, 1995, s. 25). Başka bir deyişle insan gibi düşünme, çıkarım yapma, öğrenme ve rasyonel davranma yapay zekanın özellikleri arasındadır. Yapay zekanın en yaygın kullanıldığı alanlardan biri robotlardır. Hong Kong’da üretilen Sophia adlı robot, Suudi Arabistan’ın vatandaş olarak tanıdığı, dünyada da ilk kez vatandaşlık verilen robot olarak bilinmektedir (Galeon, 2017). Shibuya Mirai adlı sohbet botu ise Japonya, Tokyo’da ikamet etme izni alan ilk yapay zeka örneği olarak bilinmektedir (Caughill, 2017). Yapay zekanın ardından ortaya çıkan makine öğrenmesi ile elde edilen verileri kullanarak yeni durumlara uyum sağlayacak ve çözümler geliştirecek biçimde arayüz tasarımları yapılabilmektedir. Arayüz tasarımında yaşanan bu gelişmeler, şekil 2.1’de görülmektedir. Gelişimin arayüz 5.0 ile devam etmesiyle makinelerin insanlaşmasından, başka bir ifadeyle insansı robotlardan söz edilebilecektir.

Arayüz tasarımında bazı standart ilkeler bulunmaktadır. Arayüz tasarımında kullanılabilirliğe yönelik ilkeleri Nielsen (1995) aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

- Kullanıcı sistem durumu konusunda sürekli bilgilendirilmelidir.
- Arayüzün gerçek dünya ile bağlantısı, kullanıcının alışkın olduğu düzeyde sağlanmalıdır.
- Kullanıcı kontrolü ve özerkliğine saygı duyulmalıdır.
- Arayüz, kendi içinde tutarlı ve tasarım standartlarına uygun olmalıdır.
- Arayüz, hataya olanak vermeyecek kadar iyi tasarlanmış olmalıdır.
- Arayüz tasarımındaki öğeler, kullanıcının bilişsel yükünü artırmayacak biçimde düzenlenmelidir.
- Sistem, yeni kullanıcılar ve deneyimli kullanıcılara hitap edebilecek kadar esnek olmalıdır.
- Gereksiz bilgiye yer vermeyecek biçimde minimalist olmalıdır.
- Hata mesajları basit ve çözüme yönelik olmalıdır.

- Gerek duyulması durumunda kullanılabilecek yardım dökümanları kullanıcının erişimine sunulmalıdır.

Nielsen'in tanımladığı ilkeler arayüz tasarımında kullanıcıyı temel almakta ve kullanıcı için tasarım yapılmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. Web sayfalarının arayüz tasarımına uyarlandığında; kullanıcının etkileşim kurduğu arayüzü yardıma gereksinim duymadan kullanabilmesinin, gezinme seçeneklerini bireysel tercihleri doğrultusunda belirleyebilmesinin ve sorun yaşaması durumunda hata mesajları ve yardım olanakları sayesinde sorununu çözebilmesinin önemli olduğu söylenebilir.

Arayüz tasarımı konusunda yapılan araştırmalarda kullanıcıların özellikleri üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda arayüz tasarımında bireylerin cinsiyetleri, bireysel ve kültürel özellikleri araştırılmıştır. Arayüz tasarım kriterleri kullanıcıların cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır (Lin ve Hsieh, 2016, s. 306). Kadınlar ve erkeklerin arayüz kullanımında farklı öncelikleri olduğu vurgulanmaktadır. Benzer şekilde, kadınlar ve erkeklerin tasarladığı web sitelerinin anlamlı düzeyde farklı olduğu belirtilmektedir (Moss, Gunn ve Heller, 2006:328). Moss, Gunn ve Heller, (2006, s. 334) kadın ve erkeklerin tasarladıkları web sitelerini çeşitli kriterler açısından inceledikleri çalışmalarında şu üç kritere dikkat etmektedir: (1) Navigasyon öğeleri (2) Dil kullanımı (3) Görsel öğeler. Ana sayfaya link verilmesi, içindekiler ve site haritasının bulunması, sayfaların tutarlı olması gibi özellikler navigasyon öğeleri kapsamında değerlendirilmektedir. Kısaltmaların kullanımı, formal dil kullanımı gibi boyutlar dil kullanımı kapsamında ele alınmaktadır. Görsel öğeler ise web sitesinde kullanılan görsellerin seçimi, renk kullanımını kapsamaktadır. İnsan-bilgisayar etkileşimi konusunda yapılan çalışmalarda arayüz tasarımının kullanıcı deneyiminin yanında etkileşimi de etkilediği belirtilmektedir (Yu ve Kong, 2016). Bunun yanında, kullanıcıların kültürel özellikleri arayüz ile kurdukları etkileşimi etkilemektedir (Ishak, Jaafar ve Ahmad, 2012, s. 799). Farklı kültürlere sahip olan bireyler, karar verme süreçlerinde farklı verilere odaklanmaktadır (Marcus ve Gould, 2000, s. 34).

Arayüz tasarımları, dijital teknolojilerin birer öğrenme aracı olarak kullanıldığı içinde bulunduğumuz dönemde öğrenme açısından önem taşımaktadır. Arayüz, öğretim amaçlı çoklu ortam ya da Web uygulamalarının gerekli ve önemli bir parçasıdır (Kılıç Çakmak, 2007, s. 5). Temel rolü kullanıcı ile araç arasındaki etkileşimi sağlamak olan arayüzlerin; işlevsel, etkileşimi destekleyen ve estetik açıdan uygun olmalarının öğrenenlerin öğrenmeye odaklanmaları noktasında önemli rol oynadığı belirtilmektedir

(Fırat ve Kabakçı Yurdakul, 2015, s. 42). Bu bağlamda arayüzün öğrenme aracı ya da ortamı olarak kullanıldığı açık ve uzaktan eğitim sistemlerinde arayüz tasarımı önem kazanmaktadır. Öğrenenler için arayüz tasarımı sürecinde etkileşimin gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

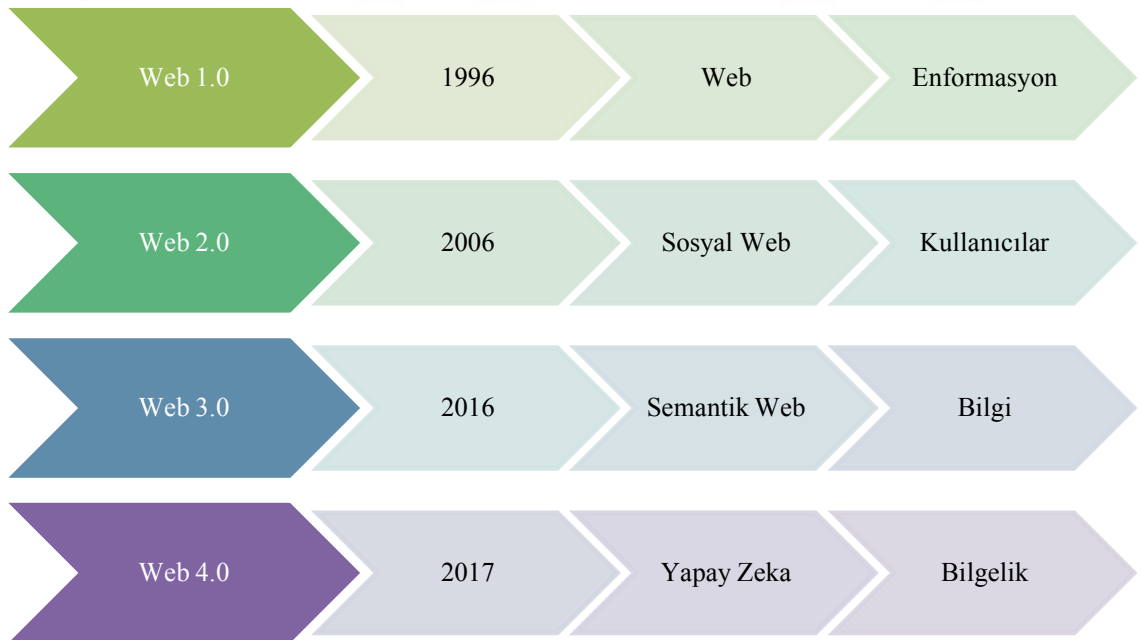
Yüzer (2013, s. 54), dijital teknolojilerin sağladığı etkileşimli olanakların artmasıyla bu teknolojiiden yararlanan bireylerin geleneksel televizyondaki izleyici gibi pasif adlarla tanımlanmasının yetersiz kaldığını; bu nedenle etkileşimli iletişimlerini içinde bulunduran “kullanıcı” kelimesinin kullanıldığını belirtmektedir. Benzer şekilde, arayüz tasarımı da kullanıcılar açısından pasif kullanıcı oldukları durumdan aktif katılımcı oldukları duruma doğru güncellenmektedir. Kullanıcının yalnızca bağlantılara tıkladığı değil, zihinsel yeterliklerini işe koşarak arayüzü kullanabildiği etkileşimli ortamlar söz konusudur.

Açık ve uzaktan öğrenmede öğrenenlerin arayüz ile etkileşim kurmaları etkili öğrenme için gereklidir. Moore (1989), etkileşimi üç boyutta incelemektedir. Bunlar: (1) Öğreten-öğrenen, (2) Öğrenen-öğrenen, (3) Öğrenen-içerik etkileşimleridir. Yüzer (2013, s. 75), etkileşimli teknolojilerin kişilerle, öğrenenlerle, kişilerin ve öğrenenlerin ise teknoloji ile iki yönlü iletişim kurabilmeleri için bir arayüzün varlığının gerekli olduğunu belirtmektedir. Hillman, Willis ve Gunawardena (1994, s. 33), bu üç etkileşim boyutuna ek olarak öğrenen-arayüz etkileşiminden söz etmektedir. Öğrenenin öğrenme ortamında butonlar, navigasyon öğeleri, yönlendirmeler gibi unsurlarla kurduğu etkileşim, arayüz etkileşimi kapsamında ele alınmaktadır. Hirumi (2006), öğrenen-arayüz etkileşimini öğrenenlerin insan ve insan dışı öğeler ile etkileşiminin bütününe kapsayan bir aracı olarak ifade etmektedir. Öğrenmede etkileşimin önemi, güncel teknolojilerin yaygınlaşmasıyla önem kazanmaya devam etmektedir. Dokunsal aygıtlar, giyilebilir teknolojiler, sanal ve artırılmış gerçeklik, kinect aygıtlar, göz takibi gibi insan-bilgisayar etkileşimini destekleyen araçlar ve bu araçlara yönelik etkileşimli arayüzlerin tasarımı öğrenmenin konuları arasında yer almaktadır (Dursun, Dulkadir ve Meşe, 2016, s. 203).

2.2. Öğrenenler Tarafından Oluşturulan İçerikler

Dünya çapında kullanılan bir küresel ağ olan Web, teknolojinin gelişimine bağlı olarak farklı isimlerle anılmaktadır. Bunlar sırasıyla Web 1.0, Web 2.0 ve Web 3.0 olarak adlandırılmaktadır. Web 1.0 kullanıcıların hazır içerikleri takip edebildiği ve içeriğe

müdahale edemediği bir yapıdayken; Web 2.0 ile kullanıcı tarafından üretilen içeriklerden söz edilmeye başlanmıştır. Web 1.0 geleneksel medyadaki gibi yayıncılığı ifade ederken, Web 2.0 ile kullanıcının katılım boyutu söz konusu olmuştur (O'Reilly, 2005). Web 2.0 ile kullanıcı, içeriğin oluşturulmasına katılım sağlayabilmiş ve etken bir role sahip olmuştur. Kullanıcılar arasındaki etkileşim Web 1.0'da sohbet odaları, forumlar, e-posta yoluyla gerçekleşmekteyken Web 2.0'da topluluk önemli bir role sahip olmuştur (Lee ve McLoughlin, 2007). Bloglar, video paylaşım siteleri, sosyal ağlar gibi platformlar bu akımın örnekleri olarak kullanılmaktadır. Web 2.0'da kullanıcı deneyiminin temelinde bilginin etken olarak üretimi ya da paylaşımı ve yeniden yorumlanması yer alırken katılım ve üretim ön plana çıkmıştır (Lee ve McLoughlin, 2007). Web 3.0 ise içeriğin katılımcıların iş birliği ile oluşturulmasına olanak sağlamıştır. Web 2.0 kullanıcı katılımını temel alırken Web 3.0 kullanıcıların ürettiği içeriğe yeni bir anlam yüklemekte ve iş birliğini ön plana çıkarmaktadır (Barassi ve Trere, 2012, s. 1270). Sözü edilen Web teknolojilerinin farklı örnekleri bulunmaktadır. Hipermetin Web 1.0, bloglar ve web tabanlı tartışma panoları Web 2.0, wikiler ise Semantik Web de denilen Web 3.0 teknolojilerine örnek olarak gösterilebilir (Fuchs vd., 2010, s. 56). Şekil 2.2'de görüldüğü gibi Web teknolojileri kronolojik olarak 1.0, 2.0 ve 3.0 olarak adlandırılmıştır.

Şekil 2. 2. Web 1.0, Web 2.0, Web 3.0 ve Web 4.0 teknolojilerinin karşılaştırılması (Patel, 2013, s. 413 temel alınarak uyarlanmıştır.)

Web 1.0 enformasyona yalnızca ulaşılabilen Web, Web 2.0 kullanıcıların da üretirek ve paylaşarak sürece dahil oldukları Sosyal Web, Web 3.0 ise yapay zekanın işe koşulduğu ve enformasyonun işlenerek bilgiye dönüştüğü Semantik Web olarak karşımıza çıkmaktadır. Web 3.0 teknolojileri çevrimiçi öğrenme sistemlerinde kurs geliştirme, değerlendirme ve kayıt tutma gibi alanlarda öğretmenlere destek olmaktadır (Morris, 2011, s. 42). Web 3.0, uyarlanabilir içerikler sayesinde kişiselleştirme imkânı sunmasıyla açık ve uzaktan öğretim için önem taşımaktadır. Web teknolojilerindeki bu gelişim sürecinin Web 4.0 ve Web 5.0'ın ortaya çıkmasıyla devam edeceği belirtilmektedir (Patel, 2013, s. 416). Şekil 2.2'de özellikleri araştırmacı tarafından eklenen Web 4.0 kavramının yapay zekayı getirdiği söylenebilmektedir. Yapay zekanın yaygınlaşması ile makine öğrenmesi de gelişmekte ve böylece robotların ve öğrenen makinelerin yaygınlaştığı görülmektedir.

Web teknolojilerindeki gelişmeler öğrenme süreçlerini doğrudan etkilemekte ve bu süreçlerde kullanılan araçları çeşitlendirmektedir. Web 2.0 ile ortaya çıkan araçlar, içeriklerin öğrenenler tarafından oluşturulduğu öğrenme sürecine öncülük etmektedir. İçeriği öğrenenler tarafından oluşturulan öğrenme ortamları; birbirleriyle etkileşim halinde olan bireylerin, kendilerinin belirlediği ortak amaçlara yönelik oluşturdukları ortamlar olarak tanımlanmaktadır (Luckin vd., 2007, s. 91). Öğrenenler tarafından oluşturulan içerikler, katılımcıların çeşitli teknolojik araçları kullanarak birlikte ortaya çıkardıkları ortak ürünlerdir (Lee, McLoughlin, ve Chan, 2008, s. 510). İçeriği öğrenenler tarafından oluşturulan öğrenme ortamlarında öğrenenler artık birer tüketici değil, üretici konumundadır (Luckin vd., 2007:91). Öğrenenler, öğrenme sürecinin merkezinde yer alırlar. Öğrenmeye ilişkin gereksinimleri kendileri belirler ve bu süreçte sorumluluk alırlar. Bilgi üretme sürecinde öğrenenler, yalnız çalışmadan çok işbirlikli olarak sürece katılır ve bilginin yapılandırılmasına katkıda bulunurlar (Lee, McLoughlin, ve Chan, 2008, s. 510). İçeriklerin öğrenenler tarafından ortak olarak üretilmesi, öğrenen ve öğretene arasındaki tek yönlü iletişimi zamanla çift yönlü etkileşime dönüştürmüştür. Blogların, wikilerin, medya paylaşım uygulamalarının ve sosyal paylaşım ağlarının yaygınlaşmasıyla Web 2.0'ın sunduğu kolaylıklar, öğrenen merkezli öğretimi gerçekleştirmeye olanak sağlamaktadır (Lee ve McLoughlin, 2007).

2.2.1. Pedagoji

Öğrenme ve öğretme süreçlerine ilişkin çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Pedagoji bu yaklaşımlardan biridir. Pedagoji (pedagogy) “çocuk” anlamına gelen “paid” ve “lideri” anlamına gelen “agogus” sözcüklerinin birleşiminden türemiştir (Ozuah, 2005, s. 83). Öğretme sanatı olan pedagoji, çocukların eğitimini ve buna yönelik araştırmaları kapsayan bir bilim dalıdır. Pedagojik yaklaşım; neyin öğrenileceği, nasıl öğrenileceği, ne zaman öğrenileceğine ilişkin sorumlulukları öğretene vermektedir (Odabaşı, 2008, s. 33; Ozuah, 2005, s. 83). Pedagojik yaklaşımın dört temel varsayımı bulunmaktadır (Ozuah, 2005, s. 83). Bunlar şu şekilde sıralanmaktadır: (1) Öğrenen öğretene bağımlıdır. (2) Öğrenme, konu merkezli olmalıdır. (3) Öğrenmede önemli olan dışsal güdülerdir. (4) Öğrenenin önceki deneyimleri yok sayılmaktadır. Bu yaklaşımda öğrenen özerk değildir. Öğrenmede merkez yaşamın kendisi değil, öğrenilecek konulardır. Bireyin yalnızca dış etkenlerle güdülenerek öğrenebileceği varsayılır. Öğrenenin geçmiş yaşamına ilişkin deneyimlerinin öğrenmede etkisi olmadığı düşünülmekte ve bu deneyimler dikkate alınmamaktadır.

Yedinci yüzyılda ortaya çıktığı düşünülen pedagojik yaklaşım, alternatifi olmadığı için on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyılda okullarda yaygın olarak benimsenmiştir (Ozuah, 2005, s. 83). Okullarda yaygın olarak benimsenen pedagojik yaklaşımın çocuklara yönelmesinin sebebi, okulda verilen eğitimlerde yaş grubu olarak çocukların hedef kitle olmasından kaynaklanmaktadır. 21. yüzyılda var olan birçok eğitim sistemi pedagojik yaklaşımı benimsemeye devam etmektedir. Çocukların dışa bağımlı ve yönlendirmeye gereksinim duyan yapılarına kıyasla yetişkinler özerk kişiliklere ve farklı öğrenme özelliklerine sahiptir. Çocukların öğrenmesine yönelik yaklaşımlar sunan pedagojik model, yetişkinlerin öğrenmesini açıklamada yetersiz kalmaktadır.

2.2.2. Andragoji

Andragoji, yetişkinlerin çocuklardan farklı özellikleri olduğu ve buna bağlı olarak da farklı yöntemlerle öğrenebileceği varsayımı üzerine kurulmuştur. Andragoji, yetişkinlerin öğrenmelerine yardım etme bilimi ve sanatıdır (Knowles, 1980, s. 43). Yetişkinlerin, çocukluk dönemlerinden farklı bir öğrenme süreci yaşamaları, farklı özellikler taşımalarından kaynaklanmaktadır. Yetişkin öğrenenlerin beş karakteristik özelliği şöyle tanımlanmaktadır (Merriam, 2001, s. 5):

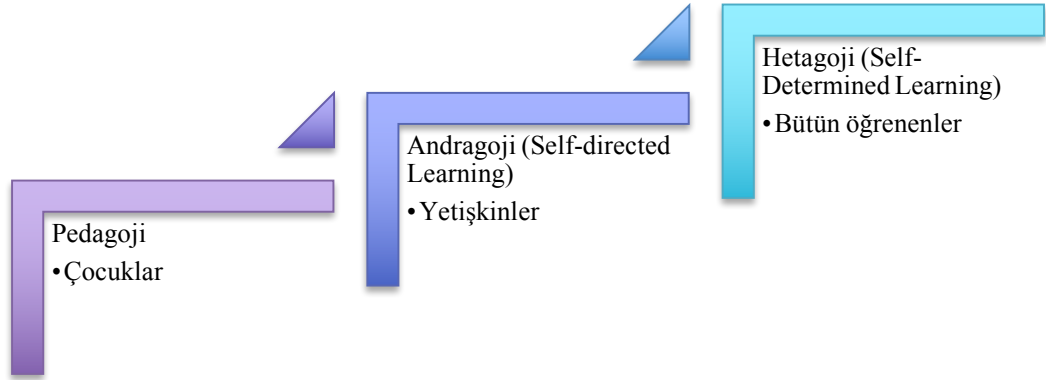
- Kendi öğrenmelerini yönlendirebilirler (self-directed).
- Çok geniş alanda öğrenme deneyimleri vardır.
- Değişen sosyal rollerle ilişkili olarak öğrenme gereksinimleri vardır.
- Sorun merkezlidirler ve bilginin anında işe koşulmasına ilgi duyarlar.
- Dışsal etkenler yerine içsel etkenlerle güdülenirler.

Öğrenme sürecinde yetişkinler, konu odaklı olan çocukların aksine yaşam odaklıdır. Öğrenme güduları içseldir ve ön deneyimleri vardır. Öğrenme, dünyanın yeniden keşfedilmesi yerine önceki deneyimlerin yapılandırılması ve anlamlandırılmasıyla gerçekleşmektedir (Pratt, 1993). Andragojik modelde öğretene, öğrenenin karar verme süreçlerine katılımını sağlayacak ve öğrenme sürecini kolaylaştıracak biçimde geri planda durmaktadır. Pedagojinin öğretene tartışmasız tek bilgi kaynağı olarak sunmasına eleştirel bir bakış da sağlayan andragoji, öğretene geri plana almakta ve öğrenenlerin karar verme süreçlerine katılmalarına olanak sağlamaktadır (Eberle ve Childress, 2005, s. 2240). Hedef kitlesi çoğunlukla yetişkinler olan açık ve uzaktan öğrenme sistemleri de bu ilkelere bağlı olarak yapılandırılmaktadır. Açık ve uzaktan öğrenmenin kuramsal temellerinden biri olan andragoji yaklaşımı, yaşamboyu öğrenmenin yaygınlaşmasıyla daha çok benimsenmekte ve uygulama alanı bulmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde hızlı gelişmelerin yaşandığı 21. yüzyılda geleneksel eğitim yaklaşımları yetersiz kalmakta; pedagojik ve andragojik yaklaşımların yetersizliklerini gidermeye yönelik yenilikçi yaklaşımlara gereksinim duyulmaktadır (Hase ve Kenyon, 2001).

2.2.3. Hetagoji

Pedagoji, öğretimi vurgulayarak öğretene merkeze alan bir yaklaşımdır. Andragoji ve hetagoji ise öğreneni merkeze alan ve öğrenme sürecine odaklanan yaklaşımlardır. Andragoji yaklaşımında tanımlanan öz yönelimli öğrenme (self-directed learning) bireylerin kendi öğrenme süreçlerini tanımladıkları, amaçlarını belirledikleri, öğrenme stratejilerini uyguladıkları ve sonuçları değerlendirdikleri bir süreçtir (Knowles, 1970). Hetagoji yaklaşımında öğrenmenin her zaman planlanamayacak karmaşık bir süreç olduğu ve öz yönelimli (self-directed) öğrenmede izlenen doğrusal sürecin öğrenmeyi açıklamada yetersiz kaldığı belirtilmektedir (Hase ve Kenyon, 2001). Şekil 2.3'te

görüldüğü gibi pedagoji yaklaşımının hedef kitlesi çocuklar, andragoji yaklaşımının ise yetişkin öğrenenlerdir.

Şekil 2. 3. Pedagoji, Andragoji ve Hetagoji yaklaşımlarının hedef kitleleri

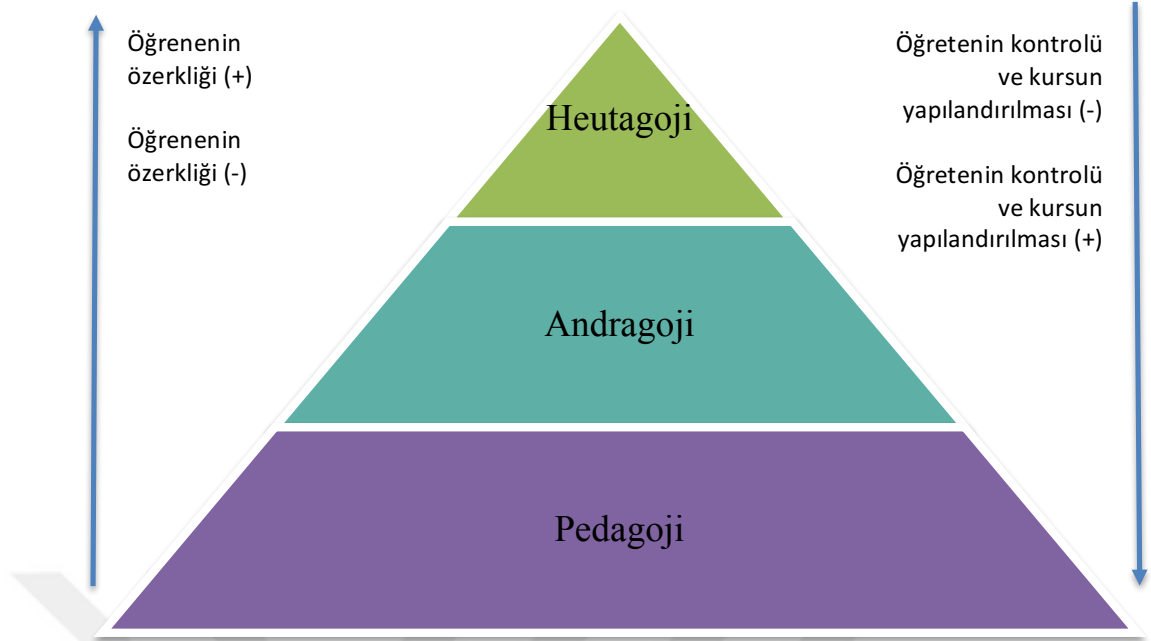
Öğrenme yaklaşımlarında hedef kitlelerinin net bir şekilde belirtilmesinin eleştirilen yönleri bulunmaktadır. Yetişkin ya da çocukların her zaman aynı şekilde öğrenemeyecekleri, bireysel özelliklerin farklılaşabileceği, öğrenmenin bağlama uygun olarak farklılaşabileceği belirtilmektedir. Bütün yetişkinlerin andragojik yaklaşıma uygun olarak öğrenme süreci yaşadığı söylenemez. Örneğin yetişkin öğrenenlerin öğretene bağımlı oldukları ve ön deneyimlerinin önemli olmadığı durumlarda pedagojinin uygun bir yaklaşım olduğuna inanılmaktadır. Bir uçağı ilk kez havalandırma konusunda ön bilgisi olmayan bir birey, bağımlı öğrenen olarak düşünülebilir. (Ozuah, 2016, s. 84). Benzer şekilde yetişkinler bir öğretene bağlı olarak öğrenebilirken çocuklar bağımsız, öz-yönelimli öğrenenler olabilmektedir. Yetişkinler işlerini kaybetmemek için dışsal etkenlerle güdülenebildikleri gibi, çocuklar öğrenmeye merak duyarak içsel olarak güdülenebilmektedir (Merriam, 2001, s. 5). Öğrenme yaklaşımlarının çocuklar ve yetişkinler gibi sınıflandırmalar yaparak yapay ayrımlar yaratması, bütün öğrenenleri hedefleyecek farklı öğrenme yaklaşımlarına gereksinim duyulmasına yol açmıştır.

Hetagoji eski Yunan'da "öz/kendi" anlamına gelen sözcükle "agogy" sözcüğünün birleşiminden oluşmakta ve bireyin kendi deneyimlerinden hareketle kendi öğrenmesinin merkezinde olmasını temel almaktadır (Hase ve Kenyon, 2007, s. 112). Hetagoji, 21. yüzyılda bireylerin öğrenmesine yönelik öğrenen odaklı bir yaklaşımdır. Yirmi birinci yüzyılda öğrenenler problem çözmek, iletişim kurmak ve zamanı etkili kullanmak için

özerk düşünme becerisine gereksinim duymaktadır (Ashton ve Elliott, 2007, s. 169). Gelişen ve değişen toplumda bilgiye nasıl erişebileceğinin yanında nasıl öğreneceğini bilme becerisi, öğrenme sürecinde önemlidir. Hetagoji, toplumların ve iş ortamlarının değişmesiyle, öğrenmenin nasıl öğrenileceğini bilmenin temel bir beceri olduğu geleceğe odaklanmaktadır (Hase ve Kenyon, 2001). Bu yaklaşımda öğrenenler bir soruna çözüm bulmak yerine, onları sonuca götüren süreci, bu sürecin diğer çözümlere nasıl öncülük ettiğini ve yaklaşımlarının süreç boyunca nasıl değişim gösterdiğini öğrenmektedir (Eberle ve Childress, 2005). Öğrenme sürecinde öğrenen özerk ve sorgulayan role sahiptir.

Açık ve uzaktan öğrenmede hetagojik yaklaşım; öğrenenin neyi, nasıl öğreneceğine ve bilgiye nasıl erişebileceğine yönelik becerilere sahip olduğu bir bakış sunmaktadır. Hetagoji yaklaşımı öğrenenlerin yeni ilgi alanları geliştirmelerine yardımcı olmuş ve onların bilgi ve iletişim teknolojilerini (BİT) kullanmalarını teşvik etmiştir (Ashton ve Elliott, 2007, s. 172). Hetagoji aynı zamanda, öğrenen tarafından üretilen içeriklere uygun bir kuramsal alt yapı sağlamaktadır (Lee ve McLoughlin, 2007). Hetagoji yaklaşımında öğrenenin kendi gereksinimlerine göre öğrenme ortamını kendi tasarladığı bir esneklikten söz edilebilir (Eberle ve Childress, 2005). Böylece hetagojik yaklaşımla; içeriğin kullanıcılar tarafından oluşturulduğu bir öğrenme ortamının tasarlanması olanaklıdır.

Öğrenme yaklaşımları arasındaki ilişki, bilimin birikimli sürecinde olduğunda gibidir. Her bir yaklaşım, bir önceki yaklaşımın birikimlerinden yararlanarak doğmuş ve bağlama dayalı olarak kendisinden önceki yaklaşımların eksikliklerini tamamlamayı amaçlamıştır.

Şekil 2. 4. Pedagoji, Andragoji ve Hetagoji arasındaki ilişki (Blaschke, 2012, s.60)

Şekil 2.4’te görüldüğü gibi öğrenenin özerkliği arttıkça kursun yapılandırılması ve öğretmenin kontrolü azalmaktadır. Başka bir deyişle pedagoji yaklaşımında öğrenenin öğretene bağımlılığı ve dersin yapılandırılması üst düzeyde iken andragoji ve hetagoji yaklaşımlarında bağımlılık azalmakta, özerklik artmaktadır. Pedagoji yaklaşımı öğrenenlerin formal eğitim sistemleri olan okullarda aldıkları eğitimin kuramsal temelini oluşturmaktadır. Andragoji yaklaşımı yetişkin öğrenenlerin açık ve uzaktan öğrenme sistemleri aracılığıyla gerçekleştirdikleri yaşamboyu öğrenme etkinliklerine temel sağlamaktadır. Hetagoji yaklaşımı ise çocuk ya da yetişkin ayırt etmeksizin bütün öğrenenlerin teknoloji aracılığıyla gerçekleştirdikleri öğrenme etkinliklerinin kuramsal dayanağını oluşturmaktadır.

Bilgiye nasıl erişilebileceğini bilme becerisinin önem kazandığı 21. yüzyılda, öğrenen becerilerini geliştiren ve iş yaşamındaki karmaşık nitelikleri kazandırmayı teşvik eden bir yaklaşım olan (Ashton ve Elliott, 2007, s. 172) Hetagoji ile bireyler etkileşimli ortamlarda öğrenme olanağı bulmaktadır. Etkileşimli ortamlar, toplumun en küçük birimlerinden biri olan aile içinde de ebeveyn ve çocuklar tarafından kullanılmaktadır. Çocuklar web teknolojilerinin yanında etkileşimli teknolojileri günlük yaşamlarında yoğun olarak kullanmakta; ebeveynler ise bu ortama uyum sağlamak zorluk yaşamaktadır (Lou vd., 2010; Sonck vd., 2011). Dijital medya araçlarının kullanımı konusunda çocukların ebeveynlerine yol gösterdikleri belirtilmektedir (Correa, 2014;

Nelissen ve Van den Bulck, 2018). Gençleri elektronik tehditlerden koruyan önemli faktörlerden biri, ebeveynlerin bilgisi ve buna bağlı olarak, aile içinde yeni medya kullanımına yönelik uygun şekilde ebeveynlik sınırlarının belirlenmesidir (Tomczyk ve Wąsiński, 2017). Bu bağlamda, ebeveynler ve çocuklar arasındaki dijital uçurumun azaltılması ve etkili kullanım sağlanması noktasında etkileşimli teknolojilerin ebeveyn ve çocuklar tarafından birlikte kullanılması önem taşımaktadır. Aynı zamanda, çocukların bilgisayar kullanırken ailelerinin desteğini almaları bilişsel becerilerini geliştirmelerine yardımcı olacaktır (Lauricella, Barr ve Calvert, 2009, s. 219). Hetagoji yaklaşımına ilişkin çalışmalar sınırlı olmakla birlikte, ailelerin ve çocukların birlikte teknoloji kullanımı ile ilgili çalışmaların da sınırlı olduğu belirtilmektedir (Connell, Lauricella ve Wartella, 2015, s. 6). Böyle bir ortamda ebeveynler ve çocuklar içeriği kendileri oluşturup farklı boyutlara taşıyabilecek olanaklara sahip oldukları için web sayfalarının özelleştirilmesi önem kazanmaktadır.

2.3. Kuramsal Temel

İçeriğini öğrenenlerin ürettiği öğrenme ortamlarında öğrenme yaklaşımlarının nasıl uygulanabileceğine yönelik bir çerçeve bulunmaktadır. Çalışmanın kuramsal temelini Orwin'in (aktaran Gerstein, 2016) yayınladığı bu çerçeve kapsamındaki ilkeler oluşturmaktadır. Aşağıdaki tabloda yer alan ilkeler, Orwin (aktaran Gerstein, 2016) temel alınarak uyarlanmış ve araştırma bağlamında güncellenerek kullanılmıştır. Bu ilkeler ve açıklamalar, aşağıda bulunan Tablo 2.1'de görülmektedir:

Tablo 2. 1. Çalışmanın kuramsal matrisi (Orwin'den aktaran Gerstein, 2016 temel alınarak uyarlanmıştır.)

	Pedagoji (Teacher-Led Learning)	Andragoji (Self-Directed Learning)	Hetagoji (Self-Determined Learning)
Bağımsızlık (Independence)	Öğrenen; neyin, nasıl, nerede ve ne zaman öğrenildiğine karar veren öğretene bağlıdır.	Öğrenenler bağımsız, sorun çözen bireylerdir. Öğrenmelerinde özerk olmak için, başkaları tarafından belirlenen hedeflere ulaşmak için çaba gösterirler.	Öğrenenler sorun çözen bireylerdir. Amaçları vardır ve amaca ulaşma sürecinde onlara yardım edebilecek kişilere bağımlı hale gelirler.
Öğrenmenin Nedenleri (Reasons for Learning)	Öğrenenler, öğrenmenin doğrusal/sıralı olduğuna ve öğretene güvenirlir. Öğrenmeleri için neredeyse hiç sorumluluk almazlar.	Öğrenenler rehberliğe gereksinim duymakla birlikte öğrenme süreçlerinde sorumluluk almak isterler.	Öğrenme sıralı veya doğrusal olmak zorunda değildir. Öğrenenler, öğrenmeleri süreçlerinde tam olarak sorumluluk alırlar.
Öğrenmenin Odağı (Focus of Learning)	Öğrenme konu merkezlidir ve belirlenen öğretim programına odaklıdır.	Öğrenme, disiplinler arası düşünme ve özerkliğe izin veren görevlere odaklanarak, hedefe yöneliktir.	Öğrenenler sorgulama odaklıdır. Deneyimlerden yararlanarak yansıtma ve etkileşim kurma gibi süreçleri içsel olarak yaşarlar. Karmaşıklık ve belirsizlikleri çözme arayışıyla öğrenmelerini uzun vadeli olarak değerlendirirler.
Öğrenme Güdüsü (Motivation for Learning)	Güdülenme; ebeveynler, öğretmenler ve rekabet duygusu gibi dışsal etkenlerden kaynaklanmaktadır.	Güdülenme içseldir. Öğrenenler başarıyla tamamlanan zorluklardan kaynaklanan benlik saygılarını artırmaktan keyif alırlar.	Güdülenme, nasıl öğrenileceğini bilmeye dayalıdır. Öğrenenler, alışılmadık durumları ve "uyarlanabilir yetkinlikler" kazanmayı öğrenirler.
Kullanıcının Rolü (Role of User)	<i>Pedagog-</i> öğrenme sürecini tasarlar ve istenen sonuçların elde edilmesinde etkili sayılan materyalleri sağlar.	<i>Kolaylaştırıcı-</i> Görevleri belirler; fakat çözümlere yönelik çeşitli yöntemleri teşvik eder. Öğrenenlerin üstbilişlerini takip eder.	<i>Koç-</i> Fırsat, bağlam, dış ilişkiyi ve genişletilmiş karmaşıklığı bir araya getirir. İşbirliğini ve merakı teşvik eder.

Öğrenenlere ilişkin Tablo 2.1’de sözü edilen ilkeler pedagoji, andragoji ve hetagoji yaklaşımlarında farklılık göstermektedir. İlkelerin bütününde pedagoji öğretene bağlı (teacher-led), andragoji öz yönelimli (self-directed) ve hetagoji ise öğrenenin kendi kendine karar verdiği bir öğrenme (self-determined) yaklaşımı sunmaktadır. Araştırma kapsamında ele alınan Hetagoji yaklaşımının boyutları Şekil 2.5’te görülmektedir.

Şekil 2. 5. İçerdiği öğrenenler tarafından oluşturulan öğrenme ortamlarında Hetagoji yaklaşımının uygulama boyutları

Hetagoji yaklaşımı öğrenenin özerk olduğunu belirtmektedir. İçeriğin öğrenenler tarafından oluşturulduğu öğrenme ortamlarında öğrenenlerin:

- Bağımsız,
- Sorumluluk alabilen,
- Sorun çözmenin ötesine geçerek deneyimlerini farklı bağlamlara aktarabilen,
- Nasıl öğrenebileceğini bilen ve
- İşbirliği ile çalışabilen, yaratıcı olma gibi niteliklere sahip bireyler olmaları gerekmektedir.

Web teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte arayüzlerin etkileşim boyutunun artması, web sayfalarının özelleştirilmesinin önemini artırmaktadır. İnsan bilgisayar etkileşimine olanak sağlayan etkileşimli araçlar, kullanıcının ortama entegre olmasını

sağlayarak gerçek yaşama daha yakın bir öğrenme deneyimi sunmaktadır. Ebeveyn ve çocuklar bu araçları yaygın olarak kullanmakta ve ilgili konularda araştırma alanı oluşturmaktadır. Öğrenenleri sınıflandırarak sınırlayan yaklaşımlara alternatif olarak Hetagoji yaklaşımı, güncel teknolojilerin kullanıldığı öğrenmeler ve özerk öğrenenler için kuramsal altyapı sunmaktadır. Alanyazında Hetagoji ile ilgili çalışmalar yetersiz olduğu için derinlemesine araştırmalara gereksinim duyulmaktadır. Bu araştırma, aile içi etkileşimin yeni teknolojiler ve web sayfa içeriklerinin özelleştirilmesi bağlamında araştırılmasına olanak sağlayarak Hetagoji bağlamında farklı perspektifler sunmayı ve alana katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

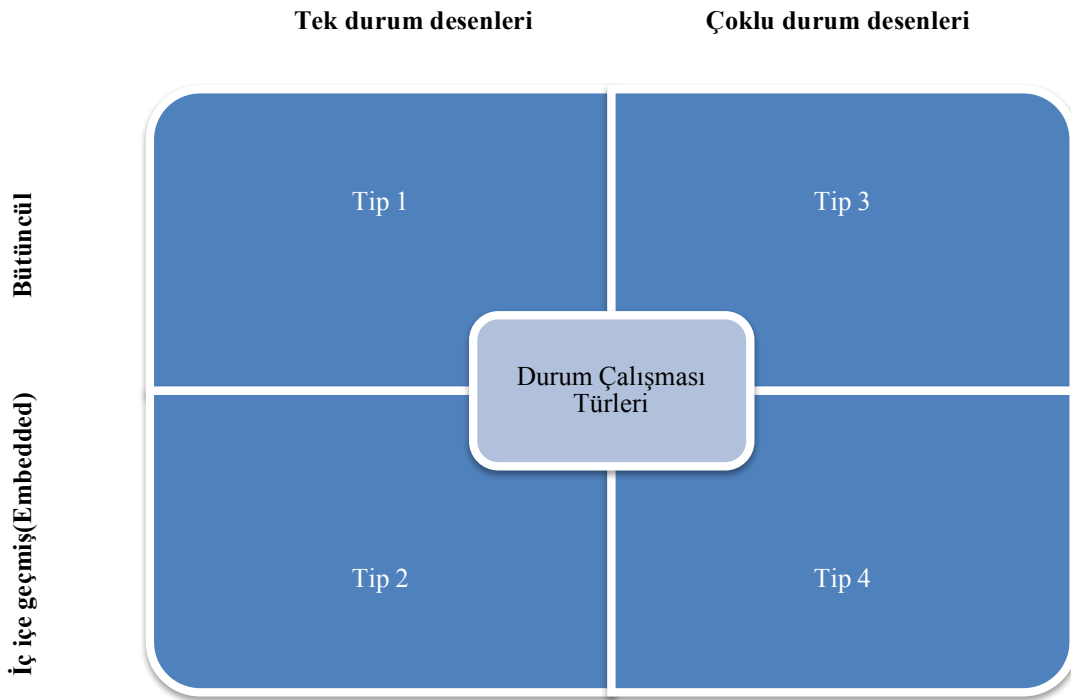

3.YÖNTEM

Araştırmanın yöntem bölümü; araştırma modeli, araştırma deseni, araştırmanın inanırlığı, araştırmacının inanırlığı, araştırmanın güçlü ve sınırlı yönleri olmak üzere beş ana başlık altında ele alınmaktadır:

3.1. Araştırma Modeli

Kullanıcı konumunda olan ebeveyn ve çocuklar tarafından oluşturulacak bir web sayfası içeriğinin Hetagoji yaklaşımına dayalı olarak özelleştirilmesinin aile ve çocuk ile birlikte yapılmasına ilişkin uzman görüşlerinin incelenmesinin amaçlandığı bu araştırma, nitel bir durum çalışmasıdır. Nitel araştırma yöntemi bireylerin deneyimlerine ilişkin bakış açısı geliştirmeyi; değer, davranış ya da tutumlara ilişkin derinlemesine bilgi edinmeyi sağlamaktadır (Grbich, 2013). Durum çalışmaları; bir bağlam dahilinde bir ya da birden fazla durumun ayrıntılı olarak incelendiği, derinlemesine veri toplama yöntemlerini içeren nitel yaklaşımlardan biridir (Creswell, 2007, s. 73). Durum çalışmaları, Yin (2009) tarafından dört ayrı tipte incelenmektedir (Şekil 3.1).

Şekil 3. 1. Durum çalışması türleri (Yin, 2009'dan uyarlanmıştır.)

Tek bir durumun incelendiği çalışmalar Tip 1 ve Tip 2 durum çalışmaları olarak nitelendirilmektedir. Tip 1 çalışmalarda bütüncül tek bir durumdan, Tip 2 çalışmalarda birden çok analiz biriminin bulunduğu iç içe geçmiş (embedded) durumlardan söz edilmektedir. Tip 3 ve Tip 4 çalışmalarda çoklu durumlar incelenmektedir. Tip 3’de bütüncül çoklu durumlar, Tip 4’te iç içe çoklu durumlar söz konusudur. Bu doğrultuda araştırma, Tip 2 durum çalışması niteliği taşımaktadır. Ebeveynler ve çocuklar iç içe geçmiş analiz birimlerini, web sayfa içeriklerinin özelleştirilmesi ise durumu ifade etmektedir.

3.2. Araştırma Deseni

Araştırmanın deseni; araştırma alanı, amaçlı örnekleme, araştırma katılımcıları, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizi ve araştırmanın raporlaştırılması başlıkları altında ele alınmıştır.

3.2.1. Araştırma alanı

Kullanıcı konumunda olan ebeveyn ve çocuklar tarafından oluşturulacak bir web sayfası içeriğinin Hetagoji yaklaşımına dayalı olarak özelleştirilmesinin aile ve çocuk ile birlikte yapılmasına ilişkin uzman görüşlerinin incelenmesinin amaçlandığı bu araştırmanın alanı olarak Türkiye’de Açık ve Uzaktan Öğrenme alanında 32 senedir faaliyet gösteren bir devlet üniversitesi olan Anadolu Üniversitesi seçilmiştir. Bu bağlamda açık ve uzaktan öğrenme kuramları, arayüz tasarımı, aile ve çocukların internet kullanımı gibi konularda bilgi sahibi olan öğretim elemanlarına ulaşmak hedeflenmiş ve erişilebilirlik göz önünde bulundurularak Anadolu Üniversitesi öğretim elemanları seçilmiştir.

3.2.2. Amaçlı örnekleme

Nitel araştırmalarda, araştırılacak durumlar (kişiler, kurumlar, kültürler vb.) seçilir ve bu durumlara ilişkin derinlemesine ve aydınlatıcı bilgi edinme amaçlanır (Patton, 2002, s. 40). Araştırma konusu olan durumlar, bağlama özgü ve kendi içlerinde benzersiz olma özelliği taşımaktadır. Dolayısıyla araştırma kapsamında belirlenen örneklemden edinilen bilgilerin evrene genellenebilmesi mümkün değildir. Amaçlı örneklem alma, bir konu ya da durum hakkında derinlemesine bakış açısı geliştirmeyi

sağlayan nitel araştırmalarda kullanılmaktadır (Patton, 2002, s. 46). Amaçlı örneklem alırken konu ya da durum hakkında farklı bakış açıları geliştirmeyi sağlayacak bir seçim yapılmalıdır (Creswell, 2007, s. 91). Bu doğrultuda çalışmanın katılımcıları, araştırma sorularını yanıtlama bağlamında uygun çalışma alanlarına ve konularına sahip kişiler arasından seçilmiştir.

3.2.3. Araştırma katılımcıları

Bu araştırmanın katılımcılarını uzman olarak nitelendirilen öğretim elemanları oluşturmaktadır. Katılımcılar belirlenirken farklı iki fakülteden konu alanında uzman öğretim elemanları seçilmesine dikkat edilmiştir. Araştırma kapsamında belirlenen sekiz uzmana araştırmaya katılım daveti 10 Şubat 2017 tarihinde e-posta yoluyla gönderilmiştir. Davet edilen uzmanlardan bir kişi yoğunluğu nedeniyle görüşmeye katılamayacağını belirtmiş, bir kişi davete olumlu ya da olumsuz hiçbir yanıt vermemiştir. Bilimsel araştırmalardaki gizlilik ilkesi gereği bütün uzmanlara ayrı e-postalar gönderilmiştir. Davet e-postasında görüşmenin yapılabileceği zaman aralıkları anket bağlantısı ile belirtilmiş ve uzmanlardan uygun oldukları zaman aralıklarını seçmeleri istenmiştir (EK-2). Bu kapsamda birçok uzmanın uygun olduğunu belirttiği (EK-3) ortak bir zaman aralığı olan 20 Şubat Pazartesi günü öğleden sonra seçilmiştir. Başka zaman aralığı seçen katılımcılara telefon yoluyla ulaşılmış ve belirlenen zamanda uygun olup olmadıkları sorulmuştur. Araştırmaya katılmak isteyen öğretim elemanlarına görüşmenin yapılacağı yer ve zaman bildirilmiştir. Bir kişi görüşmeye katılacağını belirtmesine karşın görüşme günü planlanamayan durumlar nedeniyle görüşmeye gelemeyeceğini bildirmiştir. Bu süreç sonucunda araştırmaya katılmak isteyen beş öğretim elemanı 20.02.2017 tarihinde saat 14:00'da tek oturumda gerçekleştirilen odak grup görüşmesi yapılmıştır. Katılımcılar, öğretim teknolojileri ve açık ve uzaktan öğrenme alanında uzman, ulusal ve uluslararası alanda en az üç yıldır çalışmaları bulunan beş akademisyenden oluşmaktadır. Katılımcılardan ikisi profesör, ikisi doçent, biri araştırma görevlisi unvanına sahiptir. Görüşme katılımcılarının uzmanlık alanları Tablo 3.1'de sunulmaktadır.

Tablo 3. 1. Odak Grup Görüşmesi Katılımcı Bilgileri

Takma isim	Uzmanlık Alanı
Melih	Açık ve Uzaktan Öğrenme
Veli	Açık ve Uzaktan Öğrenme

Hayati	Açık ve Uzaktan Öğrenme
İnci	Öğretim Teknolojileri
Ayla	Öğretim Teknolojileri

* Katılımcıların gerçek isimleri yerine takma isimler kullanılmıştır.

Araştırma süreci boyunca ve araştırma sonrasında katılımcıların kimlik bilgileri gizli tutulmuştur. Odak grup görüşmesi sırasında araştırmacıyı ve katılımcıları gözlemlemek amacıyla bir araştırma uzmanının da ortamda bulunmasına karar verilmiştir. Bu uzman, görüşme boyunca gözlem yapmış, ortama ve görüşmeye herhangi bir müdahalede bulunmamıştır.

3.2.4. Veri toplama araçları

Durum çalışmalarında gözlemler, görüşmeler, dokümanlar ve görsel-işitsel araçlar gibi birçok veri toplama aracı kullanılmaktadır (Creswell, 2007, s. 75). Kullanıcı tarafından oluşturulan web sayfa içeriklerinin Hetagoji tabanlı özelleştirilmesinin aile ve çocuk ile birlikte yapılmasına ilişkin uzman görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmanın verileri, doküman analizi ve odak grup görüşmesi ile elde edilmiştir. Doküman analizine bağlı olarak araştırmanın kuramsal çerçevesi belirlenmiş ve bu kuramsal çerçeve doğrultusunda hazırlanan sorularla odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturan Hetagoji yaklaşımının ögeleri (Tablo 2.1) dikkate alınarak, odak grup görüşmesi soruları oluşturulmuştur.

3.2.4.1. Odak grup görüşme soruları

Odak grup görüşmeleri genellikle küçük gruplarla belirlenen bir konu üzerine yapılan görüşmelerdir. Odak grup görüşmeleri aynı alanda deneyimi ya da bilgisi olan 6-10 katılımcı ile bir-iki saatlik zaman dilimlerinde gerçekleştirilir. (Patton, 2002, s. 385). Bu görüşmeler; birebir görüşmede katılımcının çekingen davranabildiği, katılımcıların benzer özelliklere sahip ya da birlikte çalışmaya uygun oldukları durumlarda etkili kullanılabilir. Odak grup görüşmesinin avantajları Patton (2002, s. 386) tarafından aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- Veri toplama süreci maliyetsizdir. Katılımcı sayısını kayda değer biçimde artırarak bir saat içerisinde bir yerine sekiz katılımcının görüşlerine ulaşılabilir.

- Katılımcılar arasındaki etkileşim toplanan verileri zenginleştirmektedir.
- Katılımcıların ifade edilen görüşlere katılmaları ya da katılmamaları durumunda bakış açıları çeşitlenmekte ve hızlı bir değerlendirme yapılabilmektedir.
- Odak grup görüşmelerine katılım, sosyal varlıklar olan insanlar için eğlenceli olabilmektedir.

Kullanıcı tarafından oluşturulan web sayfa içeriklerinin Hetagoji tabanlı özelleştirilmesinin aile ve çocuk ile birlikte yapılmasına ilişkin uzman görüşlerinin belirleneceği bu araştırmada, çeşitli alanlardan öğretim üyeleri ile odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Odak grup görüşmesinde kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunda amaca yönelik soruların bulunmasına dikkat edilmiştir. Nitel araştırma ve alan uzmanı olan iki araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formuna (EK-1) son şekli verilmiştir. Görüşme sorularının son hali aşağıda sunulmuştur:

1. Problem çözücü olarak ebeveynler ve çocuklar izleyecekleri yolu seçmede nasıl bağımsızlaşacaklardır?
2. Ebeveynler ve çocuklar öğrenmelerinin sorumluluklarını almada zorluklara karşı nasıl bir tutum sergileyecektir?
3. Ebeveynler ve çocuklar karmaşa ve belirsizlik karşısında uzun dönemli olarak meraklarını nasıl sürdüreceklerdir/koruyacaklardır?
4. Ebeveynler ve çocuklar alışık olmadıkları durumlar karşısında yeterliklere uyum sağlamayı nasıl öğreneceklerdir?
5. Ebeveynler ve çocuklar kültürel işbirlikleri, merak ve dış dünya ile iletişimin sağlanmasında birbirlerine nasıl mentörlük edeceklerdir?

Araştırmacı, görüşme sırasında katılımcılara ve katılımcıların görüşlerine ilişkin notlarını kâğıt ve kalem aracılığıyla almıştır. Bu çalışmada ayrıca ikincil veri toplama aracı olarak odak grup görüşmesi sırasında araştırmacı, danışman ve bir araştırma uzmanı tarafından yapılandırılmamış gözlem yapılmıştır.

Araştırmacı, görüşme saatinden önce görüşme yerinde bulunmuş ve gerekli hazırlıkları tamamlamıştır. Görüşme için gelen katılımcılar için bireysel dosyalar hazırlanmıştır. Bu dosyaların içine görüşme soruları, not almak için boş kâğıt ve kalem, katılımcıların adlarına hazırlanmış teşekkür kartları konulmuştur. Odak grup görüşmesinin moderatörlüğü araştırmacının danışmanı tarafından yürütülmüştür. Moderatör öncelikle katılımcılara orada bulundukları için teşekkür etmiş ve çalışmanın

amacını açıklamıştır. Sonrasında araştırmacı, çalışmayı ve katılımcıların hangi konu hakkında görüşlerini almak istediklerini bir sunu dosyası (EK-7) aracılığıyla açıklamıştır. Sunumun ardından moderatör söz alarak önceden hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme sorularını sırayla katılımcılara yöneltmiştir. Katılımcıların görüş belirtmekte çekingen kaldıkları durumlarda yönlendirme içermeyen açıklamalarla sorular genişletilmiş ve katılımcıların görüş belirtmeleri sağlanmıştır.

3.2.4.2. Veri toplama süreci

Araştırmanın alanyazın taraması Aralık 2016 - Şubat 2017 tarihleri arasında yapılmıştır. Öğretim üyeleri ile yapılan odak grup görüşmesi bir saat sürmüştür. Araştırmanın görüntülü ve sesli olarak kaydedilmesi planlanmış ve katılımcı izin formları (EK-2) buna uygun olarak hazırlanmıştır. Katılımcıların kendilerini daha rahat hissetmeleri amacıyla görüntü kaydından vazgeçilmiş ve izin formunda ilgili alanların üzeri çizilerek katılımcılara görüşme öncesinde bununla ilgili bilgi verilmiştir. Odak grup görüşmesi, katılımcı uzmanların izinleri alınarak sesli olarak kaydedilmiştir. Pilin bitmesi ya da kayıt cihazının arızalanması ihtimalleri doğrultusunda görüşme sırasında bir ses kayıt cihazının yanında bir de telefon ile sesli kayıt alınmıştır. Görüşme başlamadan önce katılımcılara görüşme hakkında bilgi verilmiş ve katılımcı izin formunu imzalamaları istenmiştir. Bu formlardan iki kopya hazırlanmış, araştırmacı ve katılımcı tarafından imzalanan formlardan birisi araştırmacıda, birisi katılımcıda kalmıştır. Katılımcı onay formları EK-6'da yer almaktadır. Odak grup görüşmesi için araştırmacı ve katılımcılar, belirlenen tarihte belirlenen yerde toplanmışlardır.

3.2.5. Verilerin analizi

Araştırma kapsamında alanyazın taraması ile erişilen yazılı ve dijital verilerin döküman analizi gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların yazılı izinleri ile alınan görüşme ses kaydı, yalnızca araştırmacının erişiminin bulunduğu kişisel bir depolama alanına kaydedilmiş ve analize hazırlanmıştır. Ses kaydı verilerinin metne dökümü ve verilerin analizi NVivo 11 programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. NVivo 11; gözlem, görüşme gibi çeşitli nitel verilerin düzenlenebildiği, dökümünün gerçekleştirilebildiği ve analizinin yapılabildiği bir yazılımdır. Nitel verilerin metne dökülmesi,

araştırmacının verilerini yakından tanınması ve analize yönelik bakış açısı geliştirebilmesi açısından önem taşımaktadır (Kabakçı Yurdakul, 2016, s. 11). Odak grup görüşmesinden elde edilen ses kaydı verisinin dökümü ve analizi araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Odak grup görüşmesinden elde edilen nitel verilerin analizinde içerik analizi ve tümevarımsal analiz yönteminden faydalanılmıştır. İçerik analizi türünde görüşmelerden elde edilecek boyutlar ile bir çerçeve oluşturularak temalar elde edilir ve bu temalar alıntılar ile desteklenir. Amaca yönelik toplanan veriyi açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak nitel veri analizinde önemlidir. Tümevarımsal analizde verilerin toplanması, analize hazırlanması, kod ve temalara ulaşılması süreci doğrusal olmayan biçimde izlenir (Creswell, 2012). Kodlamalar yoluyla verilerin altında yatan kavramların ifade edilmesi ve ortaya çıkan bu kavramlar arasındaki ilişkinin keşfedilmesi amaçlanır. Bu doğrultuda araştırmacı, odak grup görüşmesi ile topladığı verileri öncelikle NVivo 11 programına aktarmış ve dökümünü gerçekleştirerek verileri analize hazırlamıştır. Sonrasında verileri okumuş ve verilerden genel bir anlam çıkarmaya çalışmıştır. Verilerden genel anlam çıkarmanın ardından araştırma sorularına uygun olarak veriler kodlanmış ve temalara ulaşılmıştır. Bulgular, veri kaynaklarında bulunan ilgili metinlerden alıntılar yapılarak yorumlanmış ve raporlaştırılmıştır. Araştırmanın sonuçlarının değerlendirilmesi ve bulguların yazılması sürecinde nitel araştırma yöntemleri konusunda uzman iki araştırmacının görüşlerine 15.11.2017 ve 16.11.2017 tarihlerinde başvurulmuştur. Temaların adlandırılması, kodlanan içeriğin temalara uygunluğu gibi konularda uzman görüşleri alınmıştır. Araştırma sonucunda alan uzmanlarından elde edilen verilerin analizi ve yorumlanması “Bulgular ve Yorum” başlığında yer almaktadır.

3.3. Araştırmanın İnanırlığı

Nitel araştırmalarda verilerin tutarlı olmasını sağlamak ve inanırlığını artırmak amacıyla çeşitleme (triangulation) kullanılmaktadır. Veri kaynakları, araştırmacı, kuram ya da yöntem gibi boyutlar çeşitlendirilerek (Denzin, 1978) bu boyutların güçlü olan farklı yönleriyle sağlama yapılabilir. Çeşitleme, özellikle anketler gibi öz bildirime dayalı verilerin kullanıldığı durumlarda araştırmacının karşılaşılabileceği hatadan kaçınmada önem taşımaktadır (Oliver-Hoyo ve Allen, 2006). Bu araştırmada Guion (2002)’un belirttiği yöntemler dikkate alınarak, üç farklı şekilde sağlama yapılmaktadır. Bunlar;

- Veri çeşitlemesi,
- Araştırmacı çeşitlemesi,
- Kuram çeşitlemesidir.

Veri çeşitlemesi, toplanan verilerin günlükler/alan notları, anketler ve görüşmeler gibi farklı türlerde elde edilmesi yoluyla gerçekleştirilebilmektedir (Oliver-Hoyo ve Allen, 2006). Bu doğrultuda araştırmada günlükler, alan notları, odak grup görüşmesi ve dökümanlardan elde edilen veriler aracılığıyla çeşitleme yapılmıştır. Araştırmacı ve danışman öğretim üyesinin yanında bir kişi daha etkinliklere katılmış ve böylece araştırmacı çeşitlemesi yapılmıştır. Farklı şekillerde yapılan çeşitlemeler, araştırmayı güçlendirmektedir. Böylece ulaşılan tutarlılıklar yanında tutarsızlıklar ile de araştırmaya derinlemesine bakış açısı geliştirilebilmektedir (Patton, 2002, s. 248). Araştırma kapsamında kuramsal çerçeve olarak Hetagoji yaklaşımı ve içeriğini öğrenenin ürettiği öğrenme ortamı yaklaşımı temel alınmıştır.

3.4. Araştırmacının İnanırlığı

Araştırmacı 2008 yılında Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Programı'ndan mezun olmuştur. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı'nda yüksek lisans, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Doktora Programı'nda doktora eğitimine devam etmektedir. Araştırmacı yüksek lisans ve doktora sürecinde farklı programlardan “Araştırma Yöntemleri”, “Eylem Araştırması” ve “Nitel Araştırma Yöntemleri” derslerini alarak derslerin gereklerini yerine getirmiştir. Nitel araştırma alanında kendini geliştirmeyi amaçlayan araştırmacı, kişisel gelişimini desteklemek amacıyla “Nitel Veri Analizi” dersini almıştır. Araştırmacı, 2016 yılında yazılan “Nitel Veri Analizinde Adım Adım NVivo Kullanımı” adlı kitapta yazar olarak yer almıştır. Bu deneyimler, araştırmacının bilimsel araştırmanın gerekleri olan bilgi, beceri ve tutumları kazanmasına yardımcı olmuştur.

3.5. Araştırmanın Güçlü ve Sınırlı Yönleri

Araştırma kapsamında görüşlerine başvurulmuş katılımcıların öğretim teknolojileri ve açık ve uzaktan öğrenme alanında uzman olmaları, çalışmanın güçlü yönüne katkıda

bulunmaktadır. Kullanıcı tarafından oluşturulan bir web sayfası içeriğinin Hetagoji yaklaşımına dayalı olarak özelleştirilmesinin ebeveyn ve çocuk ile birlikte yapılması, yeni öğrenme ortamlarının tasarımının öğrenenler tarafından yapılabilmesi açısından önemlidir. Araştırma, durum çalışması deseninde gerçekleştirildiği için bağlama özgüdür. Bir başka deyişle bu araştırma, gerçekleştirileceği zamanla ve katılımcılarla sınırlıdır. Bu yönüyle araştırmadan elde edilen sonuçlar genellenebilen nitelik taşımamaktadır. Bu bağlamda araştırmadan elde edilecek bulguların gelecekteki çalışmalara katkıda bulunabilecek bir yapıda olması nedeniyle transfer edilebilir olduğu söylenebilir.

4. BULGULAR VE YORUM

Bu araştırmanın temel amacı, kullanıcı konumunda olan ebeveyn ve çocuklar tarafından oluşturulacak bir web sayfa içeriğinin Hetagoji yaklaşımına dayalı olarak özelleştirilmesinin aile ve çocuk ile birlikte yapılmasına ilişkin uzman görüşlerinin incelenmesidir. Bu bağlamda odak grup görüşmesinden elde edilen alan uzmanlarının görüşleri araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturan Hetagoji yaklaşımının öğeleri (Orwin'den aktaran Gerstein, 2016) dikkate alınarak yorumlanmıştır (Tablo 2. 1.). Araştırma kapsamında odak grup görüşmesi ile elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular, kuramsal temel çerçevesinde oluşturulan araştırma soruları altında bir arada verilerek yorumlanmıştır:

1. Ebeveynlerin ve Çocukların İzleyecekleri Yolu Seçmeleri Konusunda Alan Uzmanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar
2. Ebeveynlerin ve Çocukların Zorlukları Karşı İzleyecekleri Tutum Konusunda Alan Uzmanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar
3. Ebeveynlerin ve Çocukların Uzun Dönemli Olarak Meraklarını Nasıl Sürdürecekleri Konusunda Alan Uzmanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar
4. Ebeveynlerin ve Çocukların Yeterliklere Uyum Sağlamayı Öğrenmeleri Konusunda Alan Uzmanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar
5. Ebeveynlerin ve Çocukların Birbirlerine Nasıl Mentörlük Edecekleri Konusunda Alan Uzmanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar
6. Hetagoji Konusunda Alan Uzmanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

4.1. Ebeveynlerin ve Çocukların İzleyecekleri Yolu Seçmeleri Konusunda Alan Uzmanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Problem çözücü olarak ebeveynlerin ve çocukların izleyecekleri yolu seçmede nasıl bağımsızlaşacağı alan uzmanlarına sorulmuştur. Ebeveynlerin ve çocukların izleyecekleri yolu seçmeleri konusunda alan uzmanlarının görüşleri “ebeveyn”, “kuşak farklılıkları”, “ortamın yapılandırılması” ve “öğrenme tasarımcısının rolü” temalarında açıklanmaktadır. “Ebeveyn” ana temasının altında “aile kültürü” ve “ebeveyn nitelikleri” alt temaları bulunmaktadır (Şekil 4.2).

Şekil 4. 2. Birinci araştırma sorusuna verilen yanıtlar sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi

“Ebeveyn” ana temasında ebeveynlerin temelini oluşturduğu aile kültürünün önemi ve ebeveynlerin sahip olmaları gereken nitelikler üzerinde durulmuştur. “Aile kültürü” alt temasında ailede bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) kullanımının önemi vurgulanmış ve ailedeki BİT kültürünün aile kültürünü etkileyeceği belirtilmiştir:

İnci: Ailenin ICT kullanımı galiba... O konuda kültür oluşmuş olması... Dili, ya da konuşulan terminolojiyi bile etkileyecektir... O rolü veya o anlamı aile yükleyecek. Onun için de ilk etapta ailedeki kültürün, ICT kültürünün hangi düzeyde olduğu, o anlamda çok değerli.

İnci'nin vurguladığı gibi teknolojinin toplumun en küçük birimlerinden biri olan ailenin içine girmesiyle ailelerin BİT kullanımı yaygınlaşmıştır. BİT kullanımının bir kültür oluşumuyla aile içinde benimsenmesi ve içselleştirilmesi, bu bağlamda önem taşımaktadır.

“Ebeveyn nitelikleri” alt temasında ebeveynlerin sahip olmaları gereken nitelikler belirtilmiştir. Aileyi temsil etme bağlamında ebeveynin rolü vurgulanmıştır:

Hayati: ...Ebeveynin de aslında kendini geliştirmiş olması, kendini yetiştirmesi de önemli bir kavram. Çünkü orada çocuğuna da eğitimsel açıdan bakıp davranması gerekiyor...

İnci: ...Anne, ailenin bir rehberliği bir ön planda olacak herhalde. Yani ben kendi kızımдан gördüğüm şey elimizden, bir buçuk yaşında sonuçta, telefonu aldığında... hareketi yapıyor. Yani bu hareketi gördüğü için, şu hani dokunma hareketini ve ilerletme hareketini, bir şeyi seçme hareketinin onun dokunduğuyla olacağını, ilerleyerek başkalarına geçeceğini şu an anlayabiliyor. Onu bizim gösterdiğimizden, bizim hareketlerimizden transfer ediyor muhtemelen. O yüzden burada ailenin aslında o bağımsızlıktaki rolü başlatıcı rol olacak herhalde...

Melih: ...Böyle bir tasarımın yani arayüzün yapılabilmesi için kesinlikle ailenin bu bahsettiğimiz yeterliliklere sahip olması gerekir. Aksi takdirde kontrol olmaz yani, kontrol mekanizması ortaya çıkarılamaz...

Veli: Tabula rasa. Çok özür dilerim, yanlış söylemeyeyim. Yani oradan başlayıp, ama tabii bu işte burada beraber konuştuğumuz gibi ailenin de okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığını, bu enformasyon, iletişim teknolojilerini nasıl kullandığını göstermesi anlamında belki biraz hani neler yapabileceği bu programla söylenebilir. Ama ondan sonra, kendilerine çocukların eklemeleriyle, ailenin eklemeleriyle...

Alan uzmanlarının görüşleri incelendiğinde ebeveynlerin okuryazarlıklar boyutunda çeşitli yeterliliklere sahip olmasının, kişisel gelişimlerini sürdürmelerinin ve çocuğun bağımsızlık kazanmasında kilit role sahip olmalarının vurgulandığı görülmektedir. Veli, tabula rasa kavramından söz etmiştir. Pedagojik yaklaşımın varsayımlarından biri de öğrenenin önceki deneyimlerini yok sayması ve öğreneni boş bir levha, başka bir deyişle tabula rasa olarak görmesidir (Ozuah, 2005, s. 83). Bu bağlamda çocuğun ön deneyimleri arttıkça bu durumun göz önünde bulundurulmasının ve çocuğun özerk bir öğrenen olduğunun kabul edilmesinin Hetagoji yaklaşımına uygun olduğu söylenebilir.

“Kuşak farklılıkları” temasında nesillerin sahip oldukları özelliklerin içinde bulunulan döneme bağlı olarak farklılaştığından söz edilmiştir. Hetagoji temel alınarak yapılacak arayüz tasarımının bu bağlamda kuşak çatışmalarını ortadan kaldırabileceği vurgulanmıştır:

Veli: Biz oynuyorduk hocam. On beş yaşına gelince çocuk, beni de geçti.... Şimdi öyle oyunlar var ki yani ben müdahil olamıyorum. Ve inanın yani bu on parmağın onunu da kullanmanız gerekiyor. Sanki böyle hani daktilo yazar gibi on parmağın onunu da kullanıyorsunuz. Yok bakış açıları değişmiyor. Yok biz oynuyoruz; ama ben yetişemiyorum artık.

İnci: Bir de nasıl yetişilecek hocam çocuğa. Ben de onun kaygısını yaşıyorum. Mesela ben kızımdan daha önde giderek onu nasıl kontrol edebilirim acaba... Nasıl kontrol edeceğim? Yani şu an hani dokunması falan izlediği şeyleri kontrol edebiliyoruz; ama siz on beş yaşından bahsettiniz. Hala riskli bir dönem aslında baktığınızda. Hani nasıl takip edip de aynı dili konuşmak için nasıl şey yapacağız acaba?

İçinde bulunduğumuz 21. yüzyılda çocuklar ebeveynlerine kıyasla teknolojiyi daha fazla kullanmaktadır (Clark, 2013, s. 389). Bu durum, ebeveynlerin çocukların gerisinde kaldıklarını ya da onlara yetişemediklerini hissetmelerine sebep olabilmektedir. Alanyazında; dijital dünyada çocuk sahibi olan ebeveynlerin, çocuklarının kendilerinden daha farklı büyüme deneyimleri yaşadıklarının farkına vardıkları ve bu konuda endişe duydukları belirtilmektedir. (Clark, 2013).

Veli: Burası çok güzel bir şekilde, bu kuşak çatışması dediğimiz yerin de aslında bir nasıl agorası yani meydanı olacak. Yani siz, biz tek çocuktan konuşuyoruz; ama belki birden fazla çocuk var ve aile dört kişiden beş kişiden daha fazla kişiden oluşuyor. İşte burası ailenin hem kendi kendilerine öğrenmelerini hem öğrenmede birbirlerine yardımcı olmalarını sağlayacak.

Melih: Belki böylece kuşaklararası keskin çatışmaları yumuşatacak bir durum ortaya çıkacak.

Veli: Yani çok da iyi olur. Bunu yapabiliyorsa hocam. Kuşakların birbirini anlamasını sağlayacaksa bu ortam zaten ıı çok önemli diye düşünüyorum.

Nesiller arası iletişimde yaş farklılıkları nedeniyle yaşanan anlaşmazlıkları ifade eden “kuşak çatışması” kavramı, Hetagoji ile birlikte kuşak farklılığı olarak yaşanmaktadır. Kuşak farklılığı ile -çatışmadaki anlaşmazlık vurgusunun aksine- farklı nesillerin birbirlerinin zengin deneyimlerinden yararlanmaları önem taşımaktadır.

“Ortamın yapılandırılması” temasında ebeveyn ve çocuğun Hetagoji yaklaşımına bağlı olarak arayüz tasarımı birlikte yapacakları ortamın nasıl düzenlenebileceğine ilişkin görüşler sunulmuştur:

Veli: Bağımsızlık diyoruz ama biz her zaman iletişim araçlarıyla etkileşimi bir araya getirdiğimizde bazen bağımlı kalıyoruz... Marshall McLuhan'a inerek "medium is the message" a yani kendisiyle beraber bağımlı kalıyoruz. Ama biz burada bu heutigogic ortamı nasıl buluşturacağız? Ona baktığımızda şöyle şeyler söyleyebiliriz. Yani biz iki tarafın da bağımsız olmasını istiyorsak belirli bir web sayfasını başta olabildiğince az bir şekilde ve web sayfasını ebeveynin ve çocuğun beraber oluşturacağı bir şekilde yapılandırmamız gerekiyor. Yani kullanacağı araçlar nelerdir? Ebeveyn belki çoğunu, bunların çoğunu istemeyecek. Bizim bu arayüzleri sunmamız gerekiyor. Çocuk istemeyecek. Bunlar başta bir beraber konuşarak bu arayüzleri oluşturabilmeleri gerekiyor. Bana kalırsa rengini dahi o web sayfasının nasıl oluşturacağına karar verebilmeleri gerekiyor. Yani biz aslında burada şunu yapabilmemiz gerekiyor eğer ebeveyn ve

çocukları düşünüyorsak. Evet, bunlara bir ortam sağlıyoruz ama gelin ortamı da siz yapılandırın. Siz burada neleri görmek istiyorsunuz, nelere dikkat etmek istiyorsunuz? ...Yani bizim bütün bu alın elinizde işte size böyle bir ortam sağlıyoruz ama bu ortamı siz yapılandırın burada hangi başlıkları görmek istiyorsunuz onları çek sürükle şeklinde mi yaparız... Bütün bunların yapılandırılması gerekiyor.

Veli, Hetagoji'ye uygun olarak ebeveyn ve çocuk tarafından oluşturulacak arayüz tasarım ortamı hazırlanırken yapılandırma boyutunun dikkate alınması gerektiğini vurgulanmaktadır. Öğretim süreçlerinde öğrenme ortamlarının yapılandırılması önemli bir yere sahiptir. Moore (1993), katı bir şekilde yapılandırılmış bir öğretim programında, ne zaman ne yapılacağı, öğretmenin nasıl davranması gerektiği gibi konuların net bir biçimde belirlendiğini ve etkileşimin kısıtlı olduğunu ifade etmektedir.

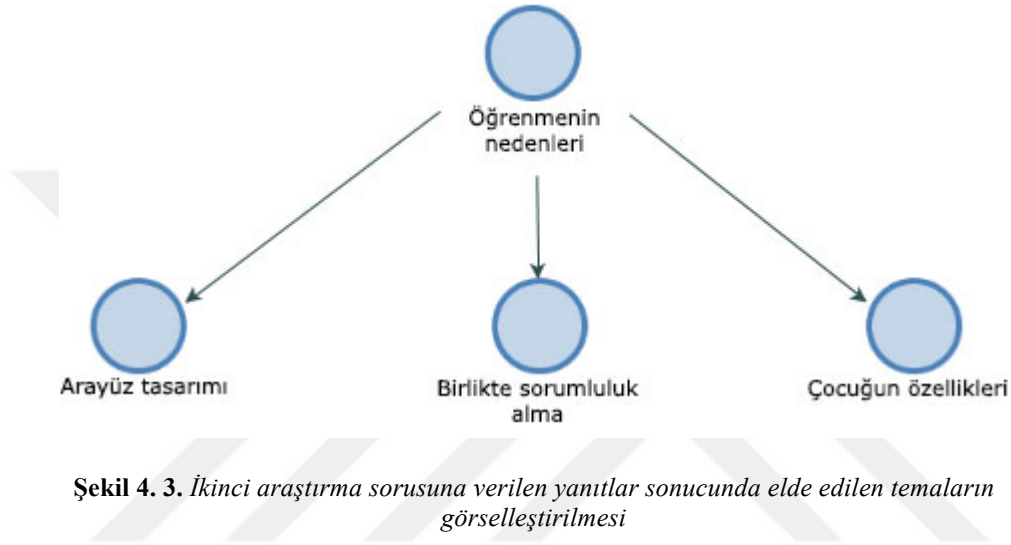
“Öğrenme tasarımcısının rolü” temasında Hetagoji'ye uygun olarak hazırlanan bir öğrenme ortamında öğrenme tasarımcısının rolünün önemi vurgulanmıştır:

Veli: ...biz eğer bu hetagoji bağlamında öğrenme diyorsak olabildiğince kişileri rahat ve özgür bırakabilmeliyiz ama arka planında da işte zorluk burada... Uzaktan eğitimciler olarak bizim sağlamamız gerekiyor. Yani bunların mutlaka deneysel olarak da ... gözden geçirilmesi gerekiyor. Biz ne kadar rahat bırakırsak, kendimizi uzaktan eğitimciler olarak ne kadar görünmez kılarırsak o kadar başarılı olacağız. Buna dikkat etmemiz gerekiyor diye düşünüyorum... Çünkü daha önce daha rahat yapılandırıyorduk ama şimdi bu Hetagoji ortamına geldiğimizde biz hem görünmeyeceğiz hem de çok sağlam bir yapı koyacağız ortaya. Bu anlamda evet evet uzmanların hatta birkaç uzmanın ... çocuk eğitimini bilen uzmanların arka planda yapılandırırken yetişkin eğitimlerini bilen uzmanların, daha önce deneyimi, moderatörlük deneyimi olmuş uzmanların, tabii uzaktan eğitim uzmanlarının bunun nasıl yapılacağını söyleyebileceği için bir araya gelip çalışması sanki daha bu Hetagoji'ye uygun arayüzün bu sizin söylediğiniz bağlamda ortaya çıkmasını sağlar diye düşünüyorum.

İçeriği öğrenenler tarafından oluşturulan öğrenme ortamlarında öğretmenlerin rolleri de değişmekte ve hangi (pedagoji, andragoji, hetagoji ya da yeni bir öğrenme kuramı) kuramın benimseneceği önem kazanmaktadır (Luckin vd., 2007, s. 91). Bu doğrultuda Hetagoji'ye uygun olarak tasarlanacak öğrenme ortamında uzmanların rolünün önemi Veli tarafından vurgulanmaktadır Bu tür ortamlarda öğretmenlerin gerekli rehberlik ve desteğinin (scaffolding) yanında öğrenenlerin öz-yönelimini, bilgi üretimini ve kontrolünü sağlayabilecek bir ortam sunmaları gerekliliği alanyazında ifade edilmektedir (Lee ve McLoughlin, 2007).

4.2. Ebeveynlerin ve Çocukların Zorlukları Karşı İzleyecekleri Tutum Konusunda Alan Uzmanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Ebeveynlerin ve çocukların öğrenmelerinin sorumluluklarını almada zorluklara karşı nasıl bir tutum sergileyecekleri alan uzmanlarına sorulmuştur. İlgili soruda alan uzmanlarının görüşleri “arayüz tasarımı”, “birlikte sorumluluk alma” ve “çocuğun özellikleri” temaları altında derlenmiştir (Şekil 4.3).

Şekil 4. 3. İkinci araştırma sorusuna verilen yanıtlar sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi

“Arayüz tasarımı” teması, ebeveyn ve çocuk tarafından birlikte tasarlanacak bir Web sayfasının arayüz tasarımına ilişkin görüşleri içermektedir:

Veli: ... Mesela aklıma hemen şu geldi, renk bile önemli. Çünkü eğer ki kız çocuğu ve anne baskı yapıp pembe rengi seçerken oğlan çocuğu ve baba baskı yapıp tabii mavi rengi seçecek ya da farklı rengi.

İnci: ...Mesela ben kızım ile bir blog sayfası yapmak istiyorum... Gezdiğimiz yerleri yapıp oluşturacak bir blog sayfası yapmak istiyoruz. Birlikte resim seçeceğiz, onu koyacağız, metni oluşturacağız birlikte. Biraz o metin yazacak, sonra ben ekleyeceğim. Birlikte resim, renk seçeceğiz...

Veli ve İnci, arayüz tasarımında dikkate alınabilecek unsurlardan renk, metin, görsel gibi unsurlardan söz etmişlerdir. Alanyazında, arayüz tasarımı konusunda toplumsal cinsiyete yönelik farklılıklara yer verilmektedir (Moss, Gunn ve Heller, 2006). Bunun yanında kullanıcıların kültürel ve bireysel özelliklerinin de arayüz tasarım tercihlerini etkilediği belirtilmektedir (Ishak, Jaafar ve Ahmad, 2012).

Veli: ...İnternet sayfası oluşturulması meselesi dediğimizde...zaten bir teknoloji okuryazarlığı, hatta dijital flow dediğimiz kavram ortaya çıkmaya başlıyor. Web 3.0. Kim bize yardımcı olacak? Semantik Web bize yardımcı olur bunda mesela, değil mi?

Ayla: Hep eğitim alanında uygulamasını görmek istiyorduk.... Web 3.0'ı. Belki bu tam şeysi olacak.

Veli ve Ayla, ebeveynler ve çocuklar tarafından arayüz tasarımı yapılması planlanan öğrenme ortamlarında Web 3.0 uygulamalarının kullanılabileceğini belirtmişlerdir. Web 3.0, bir başka deyişle Semantik Web içeriğini kullanıcıların oluşturduğu öğrenme ortamlarının oluşturulmasına olanak sağlarken, Hetagoji de bu tür öğrenme ortamlarına kuramsal temel oluşturmaktadır (Eberle ve Childress, 2005; Lee ve McLoughlin, 2007).

“*Arayüz tasarımı*” teması altında arayüz tasarımına ilişkin etik ve telif hakları gibi konularda öncelikle farkındalık oluşturulması gerektiğine ilişkin görüşler sunulmuştur:

Melih: ...Burada demiştik ki yani arka planda bir kontrolcünün olması gerekiyor. Yani çünkü bu dijital okuryazarlıkla birlikte yeni demeyeyim de daha farklı bir etik anlayışı geldi...kontrol derken hani bilerek de bilmeyerek orda bir şey yapmaya kalktığı zaman oradan bir uyarı gelmesi lazım. Çünkü burada neyin etik ya da neyin etik olmadığı eğer ikaz edilmezse bu sorumluluk...olmaz yani, sorumluluk alınamaz. O nedenle de yine dönüp dolaşıp geliyoruz bu dijital dünyadaki etik değerler nedir? Hatta etik değerlerin başında da bu telif hakları falan geliyor. Yani başkasının sözünü kullanmama, kaynağını kullanmama gibi...bunlar da yine arka planda bir öz kontrol ile olmalı. Ama yine konuştuğumuz gibi mutlaka pedagojiden anlayan ve andragojiden anlayan kişilerin karma bir...kültürüyle olmalı. Sonuç olarak da pedagoji ve andragoji ortak kültürüne sahip bir mekanizma tarafından kontrol edilmeli bu. Aksi takdirde şimdi üçüncüsü çok zor bir iş.

Melih, arayüz tasarımının yapılacağı ortamları kullanırken dijital dünyaya yönelik değerlerin farkındalığının sağlanması gerekliliğine ve bu farkındalığın da bir kontrol mekanizması ile sağlanabileceğine vurgu yapmıştır. İçeriklerin öğrenenler tarafından üretilmesinin farklı boyutları bulunmaktadır. Bilginin paylaşarak artması, erişimin kolaylaşması gibi konularda olumlu katkılardan söz edilebilirken; üretilen içeriklerin geçerlik ve güvenilirliklerinin ve telif haklarının sağlanması konularında endişeler bulunduğu belirtilmektedir (Lee ve McLoughlin, 2007).

Veli: ...Bu insanların, hocamın dediğine katılıyorum, pedagojiden andragojiden anlayan insanların, yardım etmesi lazım başta. Çünkü biz Hetagoji ile başlı başına bir kültür olduğunu düşünüyorum. Yani bir kültürünün oluşması lazım başta. Biz o kültürü oluşturacak, ileride ebeveyn olacak çocukları yetiştirmeye başladıkça koçlar belki daha

geri plana alınabilir. Ama bir şeylerin bazen doğru veya yanlış yapıldığını, bu işin uzmanlarının kişilere söyleyebilmesi, bunu en azından hissettirebilmesi gerekiyor.

Veli, farkındalık oluşturma konusunda Melih'e katıldığını belirtmiş ve bazı anahtar bireylerin rolünün önemine vurgu yapmıştır. Benzer şekilde öğretimsel uygulamalar söz konusu olduğunda, birlikte oluşturulan içeriğe yönelik kontrol mekanizmalarına gereksinim duyulduğu belirtilmektedir (Lee ve McLoughlin, 2007).

“Birlikte sorumluluk alma” temasında süreç içerisinde ebeveyn ve çocuğun sorumluluğu birlikte almasına ilişkin görüşler sunulmuştur:

İnci: Önce ortamlar sunacak...teknolojik anlamda aileye ve çocuğa bu ortamları... Bir örnek üzerinden gidersek. Mesela ben kızımın bir blog sayfası yapmak istiyorum... Birlikte resim seçeceğiz, onu koyacağız, metni oluşturacağız... Biraz o metin yazacak, sonra ben ekleyeceğim. Birlikte resim, renk seçeceğiz. Sonra beğenmeyeceğiz onu, bunlar olmadı diyeceğiz, başka bir şeye transfer edeceğiz, dönüştüreceğiz gibi birtakım yetkileri alacağız galiba beraber.

“Birlikte sorumluluk alma” temasında öğreterek öğrenmeye yönelik görüşler de sunulmuştur. Ebeveynin ve çocuğun birbirine öğreterek öğrenmesinin olanaklı olduğuna ve bu süreçte etkileşimin önemine vurgu yapılmıştır:

Veli: ...Ben çocuktan öğreniyorum, çocuk benden öğreniyor...

Hayati: ...Bu güncel bir olay. Piramidin başına bir de şey geldi ya, öğreterek öğrenme. Belki o da buna bağdaştırabiliriz. Yani burada iki etkileşim, ebeveyn ve çocuk etkileşerek belki de...birbirlerine karşı nasıl sorumluluk alıyorlar ve birbirlerine öğreterek de öğrenebilme...

İnci: Bir öğretici olduğunu kabul edecek... Yani evet, ben bir öğreticiyim, öğrenmeye geldim... Ebeveynlik rollerinde hep böyle annelerin-babaların bir söylemi var. Ne yapıyorsam evladım için yapıyorum falan diye. Öyle bir şey artık yok. Herkes her şeyi kendi için yapıyor....sen evladını da kendin için yetiştiriyorsun aslında. Şimdi böyle bir söylem var ya... Aslında roller bu anlamda değişiyor... Farklılaşıyor yani.

Veli, Hayati ve İnci artık yalnızca çocukların büyüklerden öğrenmediğine vurgu yapmış ve ebeveynlerin de çocuklarından öğrenerek bu süreci yaşadıklarını belirtmiştir. 2001 yılında yayınlanan bir raporda çocukların internet kullanmayı ailelerinden daha fazla bildikleri konusunda çocukların ve ebeveynlerin hemfikir olduklarını belirtilmektedir (Lenhart, Rainie ve Lewis, 2001, s. 11). Yaşanan değişimlerle birlikte çocuğun ebeveyninden daha yetkin olduğu iletişim teknolojisi alanları ortaya çıkmıştır. Böylece ebeveynin çocuk için tek bilgi kaynağı olduğu süreç, çocuğun da yeri geldiğinde ebeveyninden daha bilgili ve ebeveyn için bilgi kaynağı olabildiği sürece doğru değişim göstermektedir.

“Çocuğun özellikleri” temasında çocuğun yeni nesile özgü özellikleri vurgulanmıştır:

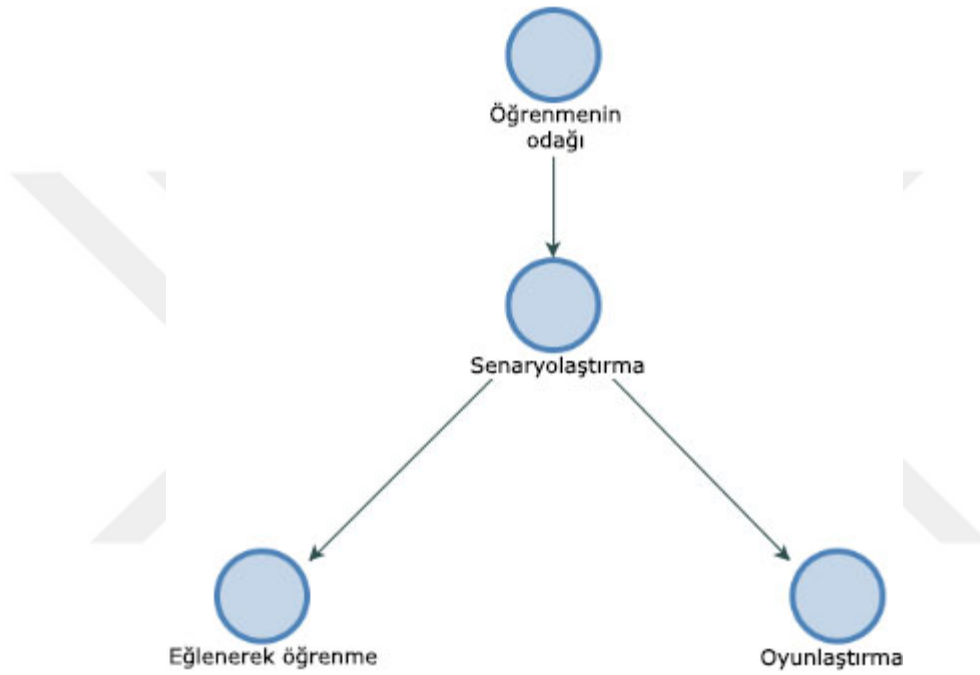
İnci: ...ailenin birtakım niteliklerinden bahsediyorsak çocuğun da aslında başka niteliklerinden bahsediyor olmamız gerekiyor. Çocuk da başka çocuk aslında.

Ayla: ...Marc Prensky hani dijital yerli, dijital göçmen diye ayırdı, şimdi artık çocuklara öyle demiyor... Empowered children diye adlandırıyor. Hani acaba buradaki çocuk o mu? ...Onunla bir ilişki kurdum ben de... Çözüm getirebilen artık bazı şeylere... bildiği teknolojiyi de kullanarak...

İnci ve Ayla, çocuğun içinde bulunduğumuz dönemle ilişkili olarak farklı özellikler taşıdığını söylemiştir. Teknolojiyi kullanarak bozuk yapıyı onarabilen, çevresini iyileştirebilen ve birbirlerine çeşitli beceriler öğretebilen bu çocuklara güçlü çocuklar (empowered children) denilmektedir (Prensky, 2015). Lee ve McLoughlin (2007) de benzer şekilde; öğrenenlerin kendi içeriklerini üretmede, düşünme becerilerini geliştirmede ve topluluk hissini geliştirmede güçlü (empowered) olmalarının öğretimsel açıdan değerli olduğunu belirtmektedir.

4.3. Ebeveynlerin ve Çocukların Uzun Dönemli Olarak Meraklarını Nasıl Sürdürecekleri Konusunda Alan Uzmanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Ebeveynlerin ve çocukların karmaşa ve belirsizlik karşısında uzun dönemli olarak meraklarını nasıl sürdürecekleri ya da koruyacakları alan uzmanlarına sorulmuştur. Alan uzmanlarının görüşleri “senaryolaştırma” ana teması ile “eğlenerek öğrenme” ve “oyunlaştırma” alt temaları altında derlenmiştir (Şekil 4.4).

Şekil 4. 4. Üçüncü araştırma sorusuna verilen yanıtlar sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi

“Senaryolaştırma” temasında öğrenme sürecinde merakı sürdürebilmenin eğlenerek ve senaryolaştırma ile olanaklı olabileceği vurgulanmıştır:

Melih: Şimdi burada... kadim antik çağdan beri gelen bir tiyatro var. Yani tiyatro zaten bize yol gösteriyor. Yani elimizde bizim binlerce yıllık bir tiyatro...kurumu var, müessesesi var... Hayatı tiyatrolaştırarak, senaryo yaparak daha doğrusu örnekleri senaryolaştırarak... Bu senaryolaştırmak fevkalade önemli. ... senaryo yazmayı öğretmek lazım... Siz bir fikir getirirsiniz; ama fikir senaryodur. Yani ondan sonra bu senaryoyu yönetmene verirsiniz. Yönetmen bunu dağıtır. Kim nasıl oynar, kim nasıl oynamaz diye...

Melih, öğrenme sürecinde merakı koruyabilmenin senaryolaştırma ile sağlanabileceğinden söz etmiştir. Senaryo oluşturma sürecinde ise ebeveynlerin görüşlerinin alınabileceğini “...Mesela onlar çocuklarını daha iyi biliyorlar.

Kendilerinden daha iyi biliyorlar. Yani nasıl bir senaryo? Ya en azından fikirleri sorulur.” diyerek belirtmiştir.

Ayla: Melih Hoca'nın söylediği şu senaryo kısmını ben çok önemişiyorum. Senaryo yazılması gerekiyor dedi ya hoca. Şimdi biz öğrencilerimizi sanırım onu derslerimizde çok da kazandıramıyoruz... Biz Perşembe akşamı başka bir grupta bu senaryo yazımı ile ilgili bir tartışma çıktı derslerde... Şimdi hocanın bir tanesi şöyle örnek verdi... “A hocasının proje ödevi” diye yazmış öğrenci not alırken. Şimdi o projenin esasında kendisine ait, kendisinin yapması gereken bir şey olduğunu henüz kabullenmemiş. Onu hocanın projesi olarak şey yapıyor. Eğer o senaryonun içine kişinin kendisini katamazsanız yazılan o senaryo da çok başarılı olmuyor. Bazı işte dizilerin sanırım tutmasının nedeni de o. İçinde kendimize ait bir yaşantı bulduğumuz zaman hoşumuza gidiyor. Onu kendimizle özdeşleştirip şey yapıyoruz. Bazıları da çok büyük yatırımlar yapıyor ama bir türlü kendinizi bulamıyorsunuz orada. Ve kayboluyorlar. Hani o senaryo yazımını ben önemişiyorum. Burada da aileler ve çocukların bir arada; ama kendi yaşadıkları...

Veli: ...Hani ben bir yere ayağım takılıp ya da ya ben şuradan atlarım. Oradan bir atlıyorsun, ayağı bacağı incitiyorsun. "Aaa, o kadar yüksekten atlayamam bak." diyorsun... Hani biz içinde olursak daha iyi öğreniyoruz. Yani bunda herhalde hepimiz hemfikiriz... Hakikaten insan hayatına dokunursa bir şeyi öğreniyor mu öğrenmiyor mu bunu tartıştık. O yüzden senaryo bu gamification ya da game based learning dediğimizde bunlara dikkat edilmesi gerektiğini...iki veya üç gün önce...tartışıyorduk birkaç hocayla, arkadaşla beraber. O yüzden, bu senaryolar sizin o işin içine tamamen çekilmeniz bağlamında, yani hayatın bir parçası haline gelmesi bağlamında öğrenmenin önemli diye düşünüyorum...

Ayla ve Hayati, senaryo yazımının önemi konusunda Melih'e katıldıklarını belirterek senaryo yazım sürecinde bireyin yaşamışlığının önemli olduğunu vurgulamışlardır. Benzer şekilde, oyun tabanlı öğrenmede bireyin kendisini oyunun içindeymiş gibi hissetmesinin (immersion) öğrenme üzerinde olumlu etkisi olduğu belirtilmektedir (Hamari vd., 2016).

“Eğlenerek öğrenme” temasında eğlenceli öğelerin kullanıldığı şekilde yapılandırılması durumunda öğrenme ortamlarının daha dikkat çekici olabileceği vurgulanmıştır:

Veli: Televizyonda da hep tartışılır... Bazı geçmiş, geleceğe de yön gösteriyor. Biz televizyona da hep ne dedik?... Aptal kutusu mu yoksa bilgi kutusu mu? Bunu kişilerin kullanmasına göre değişti en sonunda söylenen. Kimileri daha bilgi alma amaçlı, kimileri daha vakit geçirme amaçlı. Ama hayatımızın bir güzelliği de eğlence. Yani biz bundan vazgeçemiyoruz. Biz burayı ne kadar hani böyle öğrenme ortamı olarak değil de daha farklı tatların, zevklerin alındığı bir yer olarak gösterebilirsek çoğu konuda insanlara yardımcı olabilir bu tür ortamlar diye düşünüyorum. Yani bu şeye, infotainment var ya

edutainment, yani bu kelimeler tekrar burada ortaya çıkıyor gibi. Yani eğlenirken öğrenmek, işte eğlenirken bilgi almak. Bütün bu konular bu güzel ortamda sağlanabilir...

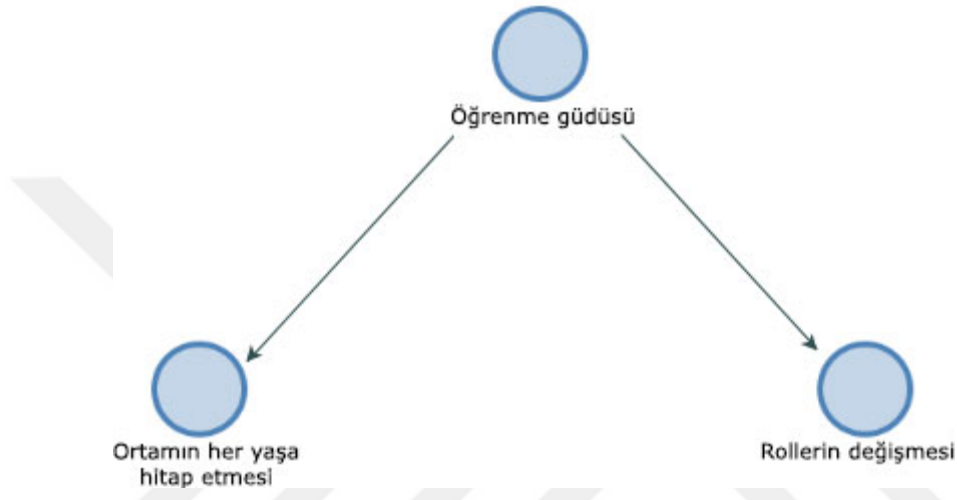
Açık ve uzaktan öğrenmede etkili ve verimli bir öğrenme sürecinin yaşanabilmesi için öğrenen açısından ilgi çekici unsurların kullanılması önemlidir. Bu noktada Veli'nin de belirttiği gibi eğlence ve öğrenme kavramlarının birleşiminden doğan öğrence (edutainment) kavramı, öğrenenin motivasyonunu ve katılımını artırmada kullanılabilmektedir (Okan, 2003, s. 262).

“Oyunlaştırma” temasında İnci, ebeveynin ve çocuğun birlikte oynayabileceği bir oyun tasarımının gerekliliğine vurgu yapmıştır:

İnci: Mesela bir oyun olmalı hocam... Bu oyunu da hem aile hem çocuk oynamalı. Bu bir oyun olmalı ki sadece çocukların oynadığı ya da sadece yetişkinlerin oynadığı bir oyun değil, hani yaş sınırının, aile oyunu gibi bir şey olmalı belki. Ailece oynanan, birlikte keyif alınan, yarışılan... Böyle bir oyun. Böyle bir senaryo tasarlamalı. Yönetmeni, senaristi, oyuncularını olmalı ve bunların hepsinin bir oyunun içerisinde aile olmalı yani.

4.4. Ebeveynlerin ve Çocukların Yeterliklere Uyum Sağlamayı Öğrenmeleri Konusunda Alan Uzmanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Ebeveynlerin ve çocukların alışık olmadıkları durumlar karşısında yeterliklere uyum sağlamayı nasıl öğrenecekleri alan uzmanlarına sorulmuştur. Alan uzmanlarının görüşleri “ortamın her yaşa hitap etmesi” ve “rollerin değişmesi” olmak üzere iki temada derlenmiştir (Şekil 4.5).

Şekil 4. 5. Dördüncü araştırma sorusuna verilen yanıtlar sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi

“Ortamın her yaşa hitap etmesi” temasında, Hetagoji yaklaşımına uygun olarak tasarlanan ortamın çocuk ya da yetişkin olmaksızın her yaşa hitap etmesinin önemi vurgulanmıştır:

Veli: Şurada güzel bir şey daha var... Bakın burada öğrenme güdüsünde. Ben tamam bunu oynamaya başladım bugün. Ayırdık biz ebeveynler ve çocuklar diye ama eğer böyle bir ortam olsun, ben çocuğumun çocuğu olduğunda onunla da oynamak isterim... O daha bir derinlik de sağlar... Tabii, torunumla da oynamak isterim. Yani hem çocuklarım olsun hem torunlarım olsun. Yani o anlamda bir derinliği de var buranın.

Veli, oluşturulacak öğrenme ortamının yalnızca ebeveyn ve çocuk arasındaki etkileşimi değil, büyükanne/büyükbaba ve torun arasındaki etkileşimi de sağlayabileceğini belirtmiştir. Bu durumda, Hetagoji yaklaşımına dayalı olarak oluşturulacak bir öğrenme ortamında yaş grupları arasında sınıflandırma yapmaksızın bütün öğrenenlere hitap etmesi önem taşımaktadır.

“Rollerin değişmesi” temasında yaş ve toplumsal sınıflandırmalar bağlamında rollerin değişmesine değinilmiştir:

Melih: ...Bakın yıllardır çok enteresan oyunlar var yani. Mesela kız çocukları da erkek çocukları da büyük rolü oynuyor. Mesela mutfak malzemeleri var değil mi? Minik böyle işte, çay koyuyormuş gibi yapıyor tamamen sana. Yani şimdi orada andragoji mi diyeceğiz pedagoji mi diyeceğiz yani? Çocuk resmen andragoji gibi şey yapmaya çalışıyor davranış sergiliyor. İşte bizim sıkıntımız, hep onu söylüyorum ben... Bu modern dönemin dayatmaları bizi böyle farklı roller oynamaya itiyor.

Ayla: Roller de bence o kadar net sınıflandırılmaz artık bu ortamlarda.

Melih, farklı öğrenme yaklaşımlarının öğrenenleri sınıflandırma yoluna gittiğini ve modern yaklaşımın getirdiği sınıflandırmaların artık geçersiz olduğunu belirtmiştir. Ayla da bireylere tanımlanan rollerin net olmadığından, ortamların değiştiğinden söz etmiştir. Bu bağlamda öğrenenleri belirli kalıplar ile sınırlandırmak yerine her bireyin kendine özgü bireysel özelliklere sahip olduğunu kabul ederek onlara esneklik tanınmasının önemli olduğu söylenebilir.

Veli: ...Tren aldım da kendime mi aldım çocuğa mı aldım -güler-...

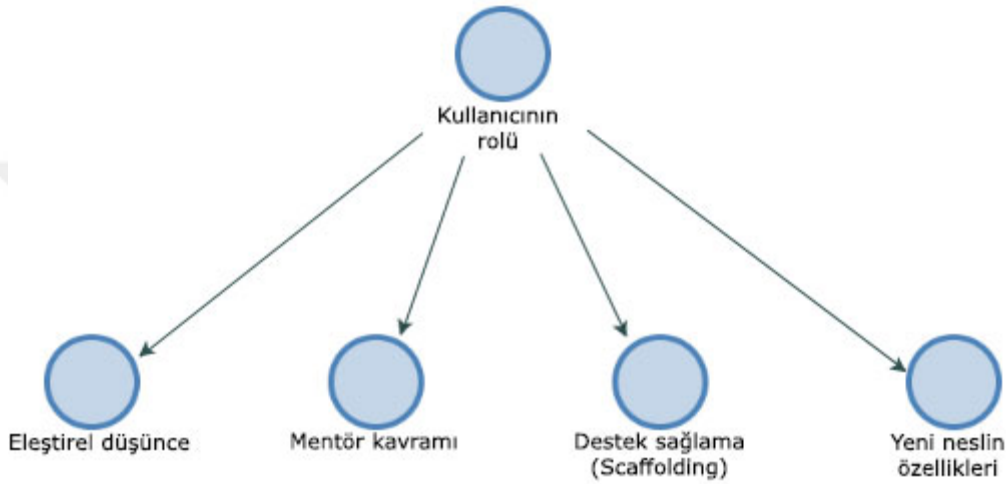
Melih: Ve bir de şu var. Özellikle modern dönemde bizim kuşak gibi yaşayan insanlar çocukluğunu yeni yaşıyor. Mesela ben... Mesela kendi çocuğuma o daha çok küçükken yurtdışına gidip oyuncak aldığımda, benim hiç oyuncuğım olmamıştı çünkü o tür, oynayıp oynayıp geliyordum. Bazen da pili bitiyordu, unutuyordum değiştirmeyi. "Baba, yine mi pilini bitirdin?" diye. Hakikaten sabaha kadar otelde uzaktan kumandalı araba oynuyordum... Ama o oyuncuğı da olsa büyükler de katılıyor. Yani bir oyun oynuyor... Otobüste yolculuk yaparken, işte değişik otobüs şirketlerinin, oyun var. Oraya basıyoruz bayağı çocukların pıt pıt oynadıkları oyunları oynuyoruz yani... Satranç oynamıyoruz yani.

Ayla: Hocam, şu oyun, Candy Crush biliyorsunuz çok meşhur. Benim dokuz yaşındaki kuzenim de oynuyor. Ben de oynuyorum. Benden daha büyük olanlar da oynuyor. Yani artık hocamın dediği gibi o yaş grupları falan da kalkmış durumda.

Veli, Melih ve Ayla, yaş fark etmeksizin bireylerin oyunlara duyduğu ilgiyi vurgulamıştır. İçinde bulunduğumuz dönemin değişmesiyle sosyo-ekonomik düzeyler ve toplumsal roller farklılaşmıştır. Önceleri oyun oynama kavramı yalnızca çocuklara özgü bir davranış olarak görölürken, zamanla bütün yaş gruplarına hitap eden oyunlar ve etkileşim türleri çıkmıştır. Hetagoji yaklaşımı, Web 3.0'ın sağladığı özellikleri kullanarak öğrenenlere zengin, etkileşimli ve meraklarını sürdürerek ilgilerini canlı tutabilecekleri öğrenme ortamları sunma potansiyeline sahiptir.

4.5. Ebeveynlerin ve Çocukların Birbirlerine Nasıl Mentörlük Edecekleri Konusunda Alan Uzmanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Ebeveynlerin ve çocukların kültürel işbirlikleri, merak ve dış dünya ile iletişimin sağlanmasında birbirlerine nasıl mentörlük edecekleri alan uzmanlarına sorulmuştur. Alan uzmanlarının görüşleri “eleştirel düşünce”, “mentör kavramı”, “destek sağlama (scaffolding)” ve “yeni neslin özellikleri” temaları altında derlenmiştir (Şekil 4.6).

Şekil 4. 6. Beşinci araştırma sorusuna verilen yanıtlar sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi

“Eleştirel düşünce” temasında Veli, öğrenenlerin sahip olması gereken eleştirel düşünce özelliğinin önemini vurgulamıştır:

Veli: Bir de tabii siz burada öğreneceksiniz ama burada sizin o kadar çok bu girdiniz de var ki. Size artık sadece o ortamlar değil o Hirumi'nin bahsettiği "diğerleri" meselesi. Yani siz hem gerçek hayattaki diğerlerinden hem dijital ortamlarındaki diğerlerinden de sosyal ağlardan veya oradaki katıldığınız konum sitelerinden artık ne olursa onlardan da öğreniyorsunuz. Ama onlar o öğrendiğiniz bilgiyi ailenizle paylaşmanız bağlamında, ne kadarı değerli ne kadarı değersiz, çünkü o da önemli olacak. Orada söylenen her şey de doğru değil bazen. Bütün bunların, bir ne diyeyim... imbikten geçirildiği bir yer olacak.

Veli, Web ortamında bilginin doğrulanmasının önemini belirtmiştir. Öğrenenlerin karşılaştıkları bilgilere eleştirel bakışla yaklaşması ve doğruluğunu sorgulaması önem taşımaktadır.

“*Eleştirel Düşünce*” temasında belirtilen farklı bir görüş de kendi kendinin mentörü olmakla ilgilidir. Bireylerin sahip oldukları eleştirel düşünce niteliklerine bağlı olarak kendi kendilerine mentör olabilmelerinin önemi vurgulanmıştır:

Melih: ...bakın şimdi insanın naturası yani doğası belirli bir şeyden sonra, o da işte on yaşında on beşinde o civarda, yavaş yavaş kendini bulmaya doğru gidiyor. Bizim antik çağda çok olmasına rağmen modern dönemde de bozulan bir şey daha var. İnsanın kendi kendine rehber olması unutturuldu. Yani burada mentör diyorsak...kendi kendinizin mentörü olmalısınız. Yani bir sorumluluk vermelisiniz. Evet sen kendi kendine yol göstermelisin.... İşte bu olursa entellektüel seviye yükselebiliyor. Bu olmazsa mutlaka bir mentör arıyorsunuz.

Veli: ...Aslında aynı şeyi söylüyoruz. Gittikçe çekilmesi lazım. İşte insanın kendine kendine...

Mentör, öğrenenin gelişim sürecinde ona model ve destek olmaktadır (Bierema ve Merriam, 2002, s. 212). Ebeveyn ve çocukların kültürel işbirlikleri, merak ve dış dünya ile iletişimin sağlanmasında birbirlerine nasıl mentörlük yapabileceklerine ilişkin Melih, kişisel gelişime vurgu yapmış ve kişinin kendine mentörlük edebilecek noktaya gelmesi durumunda dışarıdan bir mentöre gereksinim duymayacağını belirtmiştir. Veli de Melih’e katıldığını belirterek, kişinin kendinin mentörü olabileceğini ve bunun da zamanla olabileceğini vurgulamıştır.

“*Mentör kavramı*” temasında, mentörün kavram karşılığının tanımlanmasının önemine ve Hetagoji bağlamında mentör kavramının nasıl adlandırılabilmesine vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda Veli, hetagog kavramının kullanılabileceğini; fakat bu kavramın hangi bağlamda kullanılabileceğinin tanımının iyi yapılması gerektiğini belirtmiştir:

Veli: Bir önerim, nasıl pedagog andragog diyorsak hetagoglar olabilir... Yani, onların da güzelce tanımlanıp, yani farklı neler yapacaklar, nasıl yapacaklar, nasıl zaman içinde kendilerini daha dışarıya alacaklar?

“*Destek sağlama (scaffolding)*” temasında arayüz tasarımı sürecinde ebeveyn ve çocuklara sağlanması gereken desteğe vurgu yapılmış bu desteğin zaman içinde nasıl değişmesi gerektiği açıklanmıştır.

Melih: ...Bu scaffolding lafı tam...oturuyor işte. Yani önce hani bir şeyler koyup koyup sonra çekme ki çok çok onlarca yıl önce söylenmiş zaten. Mesela bunu alıp buraya şey yapmak lazım. Yani o kişi kimse yani yetişkin olabilir küçük olabilir hiç önemli değil. Yetişkinlerin de kendi kendilerine yol gösterici olmaları gerekiyor. Aksi takdirde bu yüzyılda karar alamıyorsunuz. Dikkat ediyor musunuz? Birine havale ediyorsunuz kararları. Benim adıma sen al. Benim adıma sen al. Niye canım, kendi kendine al. Yani

dijital dünya aslında insanlara kendi kendine karar aldirtmadan da çıkartmaya bir hani üst şey var ya bir üst mekanizma gibi...

Melih, öğrenenlere destek sağlanmasının önemine vurgu yapmıştır. Luckin vd. (2007, s. 91), öğrenenlerin becerilerini artırırken destek sağlanmasına gereksinim duyduklarını ve birçok öğrenenin teknolojik anlamda gelişmiş araçları kullanmada yetersiz hissettiklerini belirtmektedir.

Veli: ...Burada...kültür oluşmadığı için...başta daha yoğun bir şekilde o farketirmeden nasıl yapılacaksa bence bu Hetagoji'nin ruhuna da dokunmadan...daha fazla yardımcı olunabilirken zaman ilerledikçe yardım miktarı çok azalabilir. Yani kişiler nasıl oyun öğreniyorlar, bugün bir oyuna başladığımızda hakikaten öğrenmeniz gerekiyor yani basit oyun olsa bile, burada böyle bir akış açısıyla başladığında başta bir öğrenmesi gerekiyor... Ama işte burada giderken yanlış yere mi gidiliyor, doğru yere mi gidiliyor yani bunlara işte başka bir ifade, burada tanımı da bulmak gerekiyor. İnsanlar ne yapacak?... ...Hatalarınla hem gerekirse çocukların hem gerekirse anne babaların... Görülebildiğini sağlaması açısından bence önemli.

Veli de öğrenenler için bir destek sağlanmasının gerekliliğini belirterek, bu desteğin zamanla öğrenenin gereksinimine göre azaltılabileceğini vurgulamıştır. Hetagoji, program geliştirmeden değerlendirmeye kadar öğrenme ile ilgili alınacak bütün kararlarda önceliği öğrenene vermektedir. Öğrenenin ortama uyum sağlayamaması durumunda özerklik becerilerinin gelişmesi için tutumlarının değişmesi ve destek sağlanmasına gereksinim duyulması söz konusudur (Blaschke, 2012, s. 67).

“Yeni neslin özellikleri” temasında ebeveynlerin sahip oldukları çocukların, içine doğdukları dönem bağlamında farklı özellikler taşıdıkları belirtilmektedir.

Melih: Evet evet, yeni bir nesil geliyor. Hakikaten öyle.

İnci: Digital wisdom belki, değil mi? Hani biraz söyleniyor ama. Digital wisdom, bilgelik... Kung Fu Panda'daki bilge gibi.

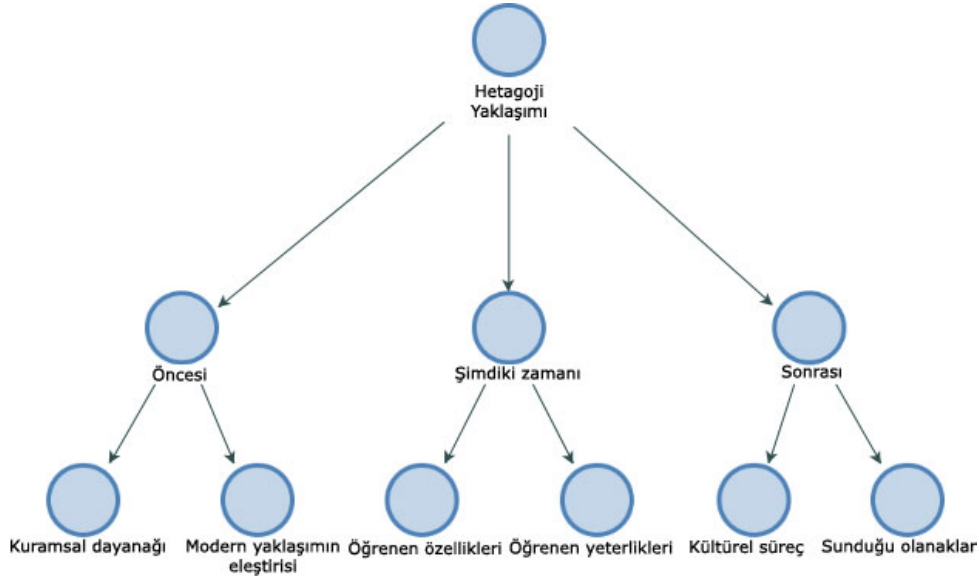
Ayla: Maslow'un o ihtiyaçlar hiyerarşisinde üstteki kendini gerçekleştirme bununla birlikte olacak gibi geliyor bana.

Melih, İnci ve Ayla; yeni neslin farklı özelliklere sahip olduklarını belirtmişlerdir. Dijital yaşamın içine doğan bireylerin farklı özellikler taşıdıkları bilinmektedir. Dijital bilgiler, bilişsel yeterliklerini ve kabiliyetlerini artırabilmek için dijital teknolojileri ölçülü kullanan bireylerdir (Prensky, 2009). Kabiliyetli bireyler, nasıl öğrenebileceklerini bilen yaratıcı bireylerdir ve bireylerin kabiliyetlerini artırmada Hetagoji yaklaşımına gereksinim olduğu belirtilmektedir (Hase ve Kenyon, 2001).

4.6. Hetagoji Konusunda Alan Uzmanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Alan uzmanlarının görüşünü almak amacıyla gerçekleştirilen odak grup görüşmesinde, katılımcılardan Hetagoji kavramına yönelik Türkçe bir karşılık önermeleri istenmiş; fakat katılımcılardan Türkçe bir kavram önerisi alınamamıştır. Odak grup görüşmesi katılımcılarının ve jüri üyelerinin önerisi üzerine araştırmacılar “Hetagoji” kavramını kullanmaya karar vermişlerdir. Hase ve Kenyon (2000), hetagojinin bağlama bağlı kalmaksızın yaratıcı bir öğrenme yaklaşımı olduğunu belirtmektedir. Hetagoji, alan uzmanlarının da görüşlerinde belirttiği üzere çocuk ya da yetişkin ayırt etmeksizin bütün yaş düzeyindeki öğrenenlere hitap etmektedir. Bunun yanında kadın-erkek gibi cinsiyete yönelik ayrımların, demografik sınıflandırmaların yapılamayacağı görülmektedir. Bu bağlamda yaş, cinsiyet ayrımı gözetmeksizin bütün insanların öğrenmesine yönelik bütüncül bir yaklaşımı ifade eden “Hetagoji” kavramı kullanılmıştır.

Odak grup görüşmesi sırasında alan uzmanlarının araştırma soruları yöneltilip ilgili konularda görüşleri alınırken, yeni bir yaklaşım olduğu belirtilen hetagoji yaklaşımı konusunda görüşlerin de özellikle vurgulandığı görülmüştür. Bu nedenle araştırmacı, hetagojiye yönelik görüşlerin de temalaştırılmasına karar vermiştir. Hetagojiye yönelik alan uzmanlarının görüşleri “öncesi”, “şimdiki zamanı” ve “sonrası” ana temaları altında derlenmiştir. “Öncesi” ana temasının altında “kuramsal dayanağı” ve “modern yaklaşımın eleştirisi” alt temaları, “şimdiki zaman” ana temasının altında “öğrenen özellikleri” ve “öğrenen yeterlikleri” alt temaları, “sonrası” ana temasının altında “kültürel süreç” ve “sunduğu olanaklar” alt temaları yer almaktadır (Şekil 4.7).

Şekil 4. 7. Hetagojiye ilişkin belirtilen görüşler doğrultusunda elde edilen temaların görselleştirilmesi

“Öncesi” temasında hetagoji yaklaşımının ortaya çıkmasına zemin hazırlayan çeşitli gelişmeler vurgulanmıştır. Bunlardan biri, Web teknolojilerindeki gelişmeler ile birlikte Web 3.0 kavramının ortaya çıkışıdır:

Ayla: Ben şöyle bir şeyle ilişkilendirmiştim... Web 1.0, Web 2.0, Web 3.0 ve sonrası olarak geçiyor genelde bu kavram. Onun eğitim sistemine uyarlanmasıyla birlikte artık andragojinin de yetersiz kaldığına ilişkin benim okumalarım...

Ayla, hetagoji kavramının Web’in gelişmesiyle ilişkilendirdiğini belirtmiştir. Web 2.0’ın ve sosyal medyanın yaygınlaşmasının öğrenmeyi destekleyeceği ve tamamlayacağını bir sonucu olarak hetagojiye ilişkin ilginin arttığı ifade edilmektedir (Blaschke, 2012, s. 57). Web 2.0’ın ardından ortaya çıkan Web 3.0’ın da hetagoji yaklaşımına yeni ve çeşitli uygulama alanları sunabileceği açıktır.

Hetagoji yaklaşımının ortaya çıkmasına temel oluşturan kavramlardan birinin de küreselleşme olgusu ile birlikte iletişim gereksiniminin artması olduğu belirtilmiştir:

Veli: Ama şöyle de bir şey var... Biz köylerde yaşarken çok rahat birbirimizle diyalog kurabiliyorduk. Yani su almaya gidiyordun, şuraya gidiyordun ya da komşular yardım ediyordu ya da yemeğin yoksa hemen başkasına gidebiliyorduk. Yani köyde hayat kolaydı... Haber de hemen duyuluyordu. Şimdi tabii sanayileşmeyle beraber büyük şehirler geldi. Orada işte iletişim ihtiyacı duyuldu... Bireysellik ön plana çıktı. Ama bir gün çıktı Marshall McLuhan gibi bir adam dedi ki: "Bak, küresel köy olduk.". Artık bu iletişim araçlarıyla biz dünyanın bir tarafında olan bir şeyi bir anda duyuyoruz. Temelde buna geliyordu. Ama şimdi belki toplum yapısı da buna evrilecek. Biz hepimiz işlerimiz var. Çocukların sabahtan akşama okulları var. Bizim sabahtan akşama işlerimiz var. Belki bir araya gelmemizi bu dijital ortam sağlayacak. Yani o anlamda da bize çok değerli...

“Öncesi” ana temasında belirtilen görüşler “Kuramsal dayanağı” ve “Modern yaklaşımın eleştirisi” alt temaları altında toplanmaktadır. “Kuramsal dayanağı” temasında pedagoji ve andragoji kuramlarının hetagojinin kuramsal temellerini oluşturduğu belirtilmiştir:

Veli: ...şimdi Hetagoji dediğimizde sanki Hetagoji biraz pedagojiden biraz da andragojiden besleniyor. Çünkü bakın pedagoji, andragoji, Hetagoji diye gidiyor... Biz, bir şeyleri verelim. Pedagojinin de üstünlüklerinden yararlanalım. Andragojinin de üstünlüklerinden yararlanalım ama Hetagoji’ye ulaşalım. Ondan sonra...

“Modern yaklaşımın eleştirisi” temasında pedagoji ve andragoji kuramlarıyla öğrenme boyutunda, kız ve erkek cinsiyet ayrımlarıyla da toplumsal cinsiyet boyutunda modern insanın sınıflandırılmaya çalışıldığı belirtilmiştir:

Melih: ...Bakın zaten hayat öyle bir şey. Yani hiçbirimiz büyümüyoruz. Yani rol yapıyoruz. Bu pedagoji ve andragojinin de modern dönem şeyleridir biliyorsunuz, dayatmalarıdır kesin şeysi. Yani ne demek pedagoji andragoji. Yani işte ikisi bu hetagoji sonunda bunları bir melez hale getirdi... Tabii, bakın yıllardır çok enteresan oyunlar var yani. Mesela kız çocukları da erkek çocukları da büyük rolü oynuyor. Mesela mutfak malzemeleri var değil mi? Minik böyle işte, çay koyuyormuş gibi yapıyor tamamen sana. Yani şimdi orada andragoji mi diyeceğiz pedagoji mi diyeceğiz yani? Çocuk resmen andragoji gibi şey yapmaya çalışıyor davranış sergiliyor. İşte bizim sıkıntımız, hep onu söylüyorum ben... Bu modern dönemin dayatmaları bizi böyle farklı roller oynamaya itiyor.

İnci: Cinsiyet ve rol açısındanbakılamayacak... Cinsiyet açısından fark var mı diye bir şeye bakamayacağız yani.

“Şimdiki zamanı” temasında içinde bulunduğumuz dönemde hetagoji yaklaşımının nasıl yorumlanabileceğinden ve öğrenenin özellikleri ile sahip olması gereken yeterliklerden söz edilmiştir:

Veli: ...Hetagoji bağlamında öğrenme diyorsak olabildiğince kişileri rahat ve özgür bırakabilmeliyiz.

İnci: İşin zorluğu şey galiba. Şimdi pedagoji çocuğu getiriyor, andragoji yetişkini getiriyor. Ama bu son kavram ikisini aynı anda getiriyor. Yani hani bizim pedagojiyle savunduğumuz şey çocuk eğitimi için kullanılan şeyin pedagoji olduğunu, andragojinin pedagojiden farklı olduğu için yetişkinin farklı öğrenmesi gerektiğini söylerken yeni bir kavramla ikisinin aynı potada öğrenmesinden bahsediliyor... Bu durum...ikisinin nasıl birleştirileceği sorusunu galiba cevaplamayı getirecek.

İnci: ...yapısökümü...değil mi?... Paradigması da var yani...

“Öğrenen özellikleri” temasında hetagoji yaklaşımıyla birlikte öğrenenin sahip olması gereken özellikler belirtilmiştir:

Ayla: ...Marc Prensky hani dijital yerli, dijital göçmen diye ayırdı, şimdi artık çocuklara öyle demiyor... Empowered children diye adlandırıyor. Hani acaba buradaki çocuk o mu? ... Onunla bir ilişki kurdum ben de.

“Öğrenen yeterlikleri” temasında hetagoji yaklaşımıyla birlikte öğrenenin sahip olması gereken yeterlikler vurgulanmıştır:

Veli: ...İnternet sayfası oluşturulması meselesi dediğimizde...zaten bir teknoloji okuryazarlığı, hatta dijital flow dediğimiz kavram ortaya çıkmaya başlıyor. Web 3.0. Kim bize yardımcı olacak? Semantik Web bize yardımcı olur bunda mesela...

“Sonrası” temasında hetagoji yaklaşımının kuşak çatışmasını ortadan kaldırmada rol oynayabileceği, gelecekte nasıl uygulanabileceği ve öğrenenler için ne gibi olanaklar sağlayabileceği konuları üzerinde durulmuştur:

İnci: Aslında bu teknolojik ortamların sunuluş biçimi değişecek... Totalden yapı söküm gerçekten dediğiniz gibi. Onların sunuluş şekilleri, karşımıza geliş biçimlerindeki farklılıkla beraber o kültür değişecek herhalde.

Veli: En azından tabii yani birbirimizden gün içinde de bilgimiz olacak. Bu doğru yapılandırılırsa çok yararlı olacağını düşünüyorum. Ama o kültür, toplumun dönüşümü, bu konuştuğumuz her şey, teknoloji okuryazarlığı, bunları tek tek koymak gerekiyor...

Ayla: Hep eğitim alanında uygulamasını görmek istiyorduk... Web 3.0'ı... Belki bu tam şeysi olacak.

“Kültürel süreç” alt temasında hetagoji yaklaşımının geleceğinin kültürel geçiş sürecine bağlı olarak gelişebileceği vurgulanmıştır:

Veli: ...Ben hala düşünüyorum. Bu bir kültür. Haydi, biz geçtik. Nasıl farklı kültürlere Web 1.0'dan Web 2.0'a geçtiysek, bugün Web 3.0'a... Bu dijital yerliler özellikle, kapı arkasından gelen bizler dijital göçmenler hazırsa sanki bu da telaffuz edilip ve söylenmeye başladıysa...yavaş yavaş... Hetagoji'nin de belki versiyonları olacak. Versiyon 1.0, versiyon 2.0, versiyon 3.0 şeklinde... Çok hızlı olmayacak...

Hayati: Kavramla ilgili, temel kavram bana süreç gibi geldi. Hani belli bir süreç isteyecek bir şey.

Ayla: Bizim toplum için çok hızlı olamayacak böyle.

İnci: Kendi içinde bir aşamalı bir kültürle geçecek.

“Sunduğu olanaklar” alt temasında hetagoji yaklaşımının gelecekte bireyler ve özellikle de öğrenenler için sunabileceği fırsatlardan söz edilmiştir. Bu fırsatlara örnek olarak kuşak çatışmasını kaldırması ve ailenin sosyalleşmesine katkıda bulunması verilmiştir.

Melih: -Kuşak çatışmasını- ...kaldırır tabii... Çünkü bakın zaten hayat öyle bir şey. Yani hiçbirimiz büyümüyoruz. Yani rol yapıyoruz. Bu pedagoji ve andragojinin de modern dönem şeyleridir biliyorsunuz, dayatmalarıdır... Yani ne demek pedagoji andragoji? Yani

işte ikisi bu hetagoji sonunda bunları bir melez hale getirdi... Belki böylece kuşaklararası keskin çatışmaları yumuşatacak bir durum ortaya çıkacak.

Veli: Yani çok da iyi olur. Bunu yapabiliyorsa hocam. Kuşakların birbirini anlamasını sağlayacaksa bu ortam zaten...çok önemli diye düşünüyorum... Ailenin sosyalleşmesi bağlamında belki de çok yardımcı olacak. Yani biz akşam kısıtlı sürede bir araya geldiğimizde birbirimizden haberimiz olarak bir araya geleceğiz. Çok daha dolu geçecek o süre. Yani bunu sağlayabilir diye düşünüyorum bu heutagogic yaklaşım.

4.7. Genel Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamında alan uzmanları ile bir odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Odak grup görüşmesi sırasında uzmanlara araştırmanın amacına bağlı olarak beş araştırma sorusu yöneltilmiştir. Alan uzmanları, beş araştırma sorusuna yanıt verirken hetagoji yaklaşımı konusunda da görüşlerini belirtmişlerdir. Alan uzmanlarının görüşleri, araştırma sorularına yönelik görüşler ve hetagoji yaklaşımına ilişkin görüşler altında çözümlenmiş ve bu doğrultuda çeşitli temalar elde edilmiştir.

Alan uzmanlarına ilk olarak, problem çözücü olarak ebeveynlerin ve çocukların izleyecekleri yolu seçmede nasıl bağımsızlaşacakları sorulmuştur. Bu konuda alan uzmanlarının görüşleri çözümlenmiş ve “ebeveyn”, “kuşak farklılıkları”, “ortamın yapılandırılması” ve “öğrenme tasarımcısının rolü” temalarına ulaşılmıştır. “Ebeveyn” ana temasının “aile kültürü” ve “ebeveyn nitelikleri” olmak üzere iki alt teması bulunmaktadır. Elde edilen temalara ilişkin seçilen kodlardan bazıları, aşağıdaki tabloda (Tablo 4.1) görülmektedir:

Tablo 4. 1. Birinci sorunun yanıtına ilişkin elde edilen temalar ve kodlamalar

Problem çözücü olarak ebeveynler ve çocuklar izleyecekleri yolu seçmede nasıl bağımsızlaşacaklardır?	
Temalar	Kodlar
Ebeveyn	
Aile kültürü	Ebeveynlerin BİT kullanımı Ailede BİT kullanım kültürünün oluşması
Ebeveyn nitelikleri	Ebeveynin kendini yetiştirmesi Ebeveynin yetkin olması
Kuşak farklılıkları	Çocuğa yetişememe kaygısı Kuşak çatışmasının kuşak farklılığına dönüşmesi
Ortamın yapılandırılması	Arayüzün yapılandırılması Kullanıcılara tercihler sunulması
Öğrenme tasarımcısının rolü	Çeşitli alan uzmanların süreçte yer alması gerekliliği Deneyisel çalışmaların yapılması

Alan uzmanlarına ikinci olarak, ebeveynlerin ve çocukların öğrenmelerinin sorumluluklarını almada zorluklara karşı nasıl bir tutum sergileyecekleri sorulmuştur. Bu konuda alan uzmanlarının görüşleri analiz edilmiş ve “arayüz tasarımı”, “birlikte sorumluluk alma” ve “çocuğun özellikleri” temalarına ulaşılmıştır. “Arayüz tasarımı”

ana temasının “farkındalık oluşturma”; “birlikte sorumluluk alma” ana temasının “öğreterek öğrenme” alt teması bulunmaktadır. Elde edilen temalara ilişkin seçilen kodlardan bazıları, aşağıdaki tabloda (Tablo 4.2) görülmektedir:

Tablo 4. 2. İkinci sorunun yanıtına ilişkin elde edilen temalar ve kodlamalar

Ebeveynler ve çocuklar öğrenmelerinin sorumluluklarını almada zorluklara karşı nasıl bir tutum sergileyecektir?	
Temalar	Kodlar
Arayüz tasarımı	Tasarımın birlikte yapılması Renk gibi tasarım unsurlarının tercihe bırakılması Semantik Web’in kullanılması Etik ve telif hakları Kontrol mekanizmasının gerekliliği
Birlikte sorumluluk alma	Sorumluluğun birlikte alınması Çocuğun ebeveyninden, ebeveynin de çocuktan öğrenmesi
Çocuğun özellikleri	Güçlü çocuklar

Alan uzmanlarına üçüncü olarak, ebeveynlerin ve çocukların karmaşa ve belirsizlik karşısında uzun dönemli olarak meraklarını nasıl sürdürecekleri sorulmuştur. Bu konuda alan uzmanlarının görüşleri çözümlenmiş ve “senaryolaştırma” temasına ulaşılmıştır. “Senaryolaştırma” ana temasının altında “eğlenerek öğrenme” ile “oyunlaştırma”, alt temaları bulunmaktadır. Elde edilen temalara ilişkin seçilen kodlardan bazıları, aşağıdaki tabloda (Tablo 4.3) görülmektedir:

Tablo 4. 3. Üçüncü sorunun yanıtına ilişkin elde edilen temalar ve kodlamalar

Ebeveynler ve çocuklar karmaşa ve belirsizlik karşısında uzun dönemli olarak meraklarını nasıl sürdüreceklerdir?	
Temalar	Kodlar
Senaryolaştırma	Senaryo yazımı Senaryonun içinde bulunma
Eğlenerek öğrenme	Öğrence
Oyunlaştırma	Birlikte oynanabilecek oyunun gerekliliği

Alan uzmanlarına dördüncü olarak, ebeveynlerin ve çocukların alışık olmadıkları durumlar karşısında yeterliklere uyum sağlamayı nasıl öğrenecekleri sorulmuştur. Bu konuda alan uzmanlarının görüşleri analiz edilmiş ve “ortamın her yaşa hitap etmesi”

ile “rollerin değişmesi” temalarına ulaşılmıştır. Elde edilen temalara ilişkin seçilen kodlardan bazıları, aşağıdaki tabloda (Tablo 4.4) görülmektedir:

Tablo 4. 4. Dördüncü sorunun yanıtına ilişkin elde edilen temalar ve kodlamalar

Ebeveynler ve çocuklar alışık olmadıkları durumlar karşısında yeterliklere uyum sağlamayı nasıl öğreneceklerdir?	
Temalar	Kodlar
Ortamin her yaşa hitap etmesi	Her yaş grubunun etkileşim kurabilmesi
Rollerin değişmesi	Modern dönemin dayattığı rollerin değişmesi Mevcut öğrenme yaklaşımlarının öğrenenleri sınıflandırması

Alan uzmanlarına beşinci olarak, ebeveynlerin ve çocukların kültürel işbirlikleri, merak ve dış dünya ile iletişimin sağlanmasında birbirlerine nasıl mentörlük edecekleri sorulmuştur. Bu konuda alan uzmanlarının görüşleri çözümlenmiş ve “eleştirel düşünce”, “mentör kavramı”, “destek sağlama (scaffolding)” ve “yeni neslin özellikleri” temalarına ulaşılmıştır. “Eleştirel düşünce” ana temasının altında “kendi kendinin mentörü olmak” alt teması bulunmaktadır. Elde edilen temalara ilişkin seçilen kodlardan bazıları, aşağıdaki tabloda (Tablo 4.5) görülmektedir:

Tablo 4. 5. Beşinci sorunun yanıtına ilişkin elde edilen temalar ve kodlamalar

Ebeveynler ve çocuklar kültürel işbirlikleri, merak ve dış dünya ile iletişimin sağlanmasında birbirlerine nasıl mentörlük edeceklerdir	
Temalar	Kodlar
Eleştirel düşünce	Bilgilerin doğruluğunu sorgulamak Kişisel gelişim Mentör gereksiniminin ortadan kalkması
Mentör kavramı	Hetagog
Destek sağlama (scaffolding)	Destegin gerekliliği Destegin zamanla azalması Kendi kendine yol göstermek
Yeni neslin özellikleri	Dijital bilgelik Kendini gerçekleştirme

Alan uzmanlarına hetagoji yaklaşımına ilişkin görüşleri çözümlenmiş ve “öncesi”, “şimdiki zamanı” ve “sonrası” temalarına ulaşılmıştır. “Öncesi” ana temasının “kuramsal dayanağı” ve “modern yaklaşımın eleştirisi”; “şimdiki zamanı”

ana temasının “öğrenen özellikleri” ve “öğrenen yeterlikleri”; “sonrası” ana temasının “kültürel süreç” ve “sunduğu olanaklar” alt temaları bulunmaktadır. Elde edilen temalara ilişkin seçilen kodlardan bazıları, aşağıdaki tabloda (Tablo 4.6) görülmektedir:

Tablo 4. 6. *Hetagoji yaklaşımına ilişkin elde edilen temalar ve kodlamalar*

Temalar	Kodlar
Öncesi	Web teknolojilerindeki gelişmeler
	Küreselleşme
Kuramsal dayanağı	Pedagoji ve andragoji yaklaşımları
Modern yaklaşımın	Öğrenme yaklaşımlarında sınıflandırmalar
eleştirisi	Toplumsal cinsiyete yönelik
Şimdiki zamanı	Yapısökümü
Öğrenen özellikleri	Güçlü çocuklar
Öğrenen yeterlikleri	Teknoloji okuryazarlığı
	Dijital flow
Sonrası	Uygulanabilirliği
Kültürel süreç	Geçiş süreci
Sunduğu olanaklar	Ailenin sosyalleşmesi
	Kuşak çatışmasını ortadan kaldırması

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma kapsamında elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar ve gelecekte yapılacak çalışmalara ilişkin kurum, uygulayıcı ve araştırmacılara yönelik öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar

Bu araştırmanın temel amacı kullanıcı konumunda olan ebeveyn ve çocuklar tarafından oluşturulacak bir web sayfa içeriğinin Hetagoji yaklaşımına dayalı olarak özelleştirilmesinin aile ve çocuk ile birlikte yapılmasına ilişkin uzman görüşlerinin incelenmesidir. Araştırmanın temel amacına ulaşmak için Hetagoji yaklaşımının öğeleri (Orwin'den aktaran Gerstein, 2016) dikkate alınarak, web sayfa içeriklerinin özelleştirilmesi konusunda alt amaçlar belirlenmiş ve bu doğrultuda aşağıdaki alt sorulara yanıt aranmıştır:

- Problem çözücü olarak ebeveynler ve çocuklar izleyecekleri yolu seçmede nasıl bağımsızlaşacaklardır?
- Ebeveynler ve çocuklar öğrenmelerinin sorumluluklarını almada zorluklara karşı nasıl bir tutum sergileyecektir?
- Ebeveynler ve çocuklar karmaşa ve belirsizlik karşısında uzun dönemli olarak meraklarını nasıl sürdüreceklerdir/koruyacaklardır?
- Ebeveynler ve çocuklar alışık olmadıkları durumlar karşısında yeterliklere uyum sağlamayı nasıl öğreneceklerdir?
- Ebeveynler ve çocuklar kültürel işbirlikleri, merak ve dış dünya ile iletişimin sağlanmasında birbirlerine nasıl mentörlük edeceklerdir?

Çalışmanın alt amaçları kapsamında hazırlanan odak grup görüşme soruları doğrultusunda alan uzmanları ile odak grup görüşmesi yapılmıştır. Odak grup görüşmesi sırasında elde edilen veriler çözümlenmiş ve bulgular yorumlanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar izleyen bölümde sunulmuştur.

5.1.1. Ebeveynlerin ve çocukların izleyecekleri yolu seçmeleri konusunda alan uzmanlarının görüşlerine ilişkin sonuçlar

Ailede ebeveyn çocuk etkileşiminin sağlanmasında ve bireylerin bağımsız hareket edebilmesinde ebeveynin rolü önem taşımaktadır. Bu doğrultuda ebeveynlerin çeşitli yetkinlik ve yeterliklere sahip olmaları, ailede BİT kullanım kültürünün oluşmasına katkıda bulunacaktır.

Nesiller arasında yaşanan kuşak çatışmaları yerini kuşak farklılığına bırakmıştır. Kuşak farklılığı ile nesiller arasındaki etkileşim artmakta; bu etkileşim de bireylere zenginlik kazandırmaktadır.

Kullanıcılar tarafından içeriği özelleştirilecek bir web sayfasının yapılandırılmasında ve bu yapılandırmaya yönelik tercihler sunulmasında kullanıcı özellikleri dikkate alınmalıdır. Tasarımcıların arayüz tasarlarken kullanıcılarda bilişsel yük yaratmadan arayüz ve kullanıcı arasındaki artan etkileşimi dengede tutacak tasarımlar yapmaları önerilmektedir (Yu ve Kong, 2016, s. 441).

Hetagoji yaklaşımı ile kullanıcılar tarafından oluşturulacak bir web sayfa içeriğinin özelleştirilmesinde, sürecin planlanması ve değerlendirilmesi sürecinde öğrenme tasarımcısının rolü ön plana çıkmaktadır. Öğretimle ilgili planlama ve değerlendirme gibi karar alma süreçlerinde öğretmenler ve öğrenenlerin yanında diğer paydaşların (sivil toplum kuruluşları gibi) da sürece dahil olması gerektiği belirtilmektedir. (Lee ve McLoughlin, 2007). Web sayfalarının arayüz tasarımı yapılırken hedef kitleye yönelik alan uzmanları ile açık ve uzaktan öğrenme uzmanlarının sürecin içinde bulunmaları önem taşımaktadır.

5.1.2. Ebeveynlerin ve çocukların zorlukları karşı izleyecekleri tutum konusunda alan uzmanlarının görüşlerine ilişkin sonuçlar

Ebeveyn ve çocukların Hetagoji yaklaşımına uygun olarak içeriğini özelleştirecekleri web sitesinde ebeveynin ve çocuğun birlikte tasarım yapması, başka bir deyişle içeriğin özelleştirilmesinin aile içinde paylaşılan bir etkinlik olarak yapılması alan uzmanları tarafından belirtilmiştir. Kullanıcıların bireysel özelliklerinin (hazırbulunuşluluk, cinsiyet, eğitim durumu, motivasyon vb.) farklı olması arayüzle kurdukları etkileşimi etkileyecektir (Ishak, Jaafar ve Ahmad, 2012, s. 794). Arayüz tasarımı yapılırken renk, metin, öğelerin yerleşimi vb. tercihlerin kullanıcılara bırakılması gerekmektedir. İçeriğin öğrenenler tarafından oluşturulduğu ortamlarda öğrenenlerin etik ve telif hakları konusunda bilgi sahibi olmaları önemlidir. Aynı zamanda oluşturulan içeriklerin kontrol edilmesine ve gerekirse doğrulanmasına yönelik kontrol mekanizması oluşturulması gerekliliği vurgulanmıştır.

Web sayfasının özelleştirilmesi sürecinde yapılan eylemlerin sorumluluğu ebeveyn ve çocuk tarafından birlikte alınmalıdır. Ortaya çıkacak ürünün ortak bir ürün olduğu ve çocuğun da ebeveyn kadar sorumluluk taşıdığının ona hissettirilmesi, kendine güven duygusunu da destekleyecektir. Ebeveynin tek bilgi kaynağı olmadığı, yeri geldiğinde ebeveynin de çocuktan öğrenebildiği vurgulanmaktadır. Benzer şekilde, yapılan araştırmalarda dijital medya kullanımında ebeveynin çocuğa rehberlik yapmasının yanında çocuğun da ebeveyne rehberlik yaptığı belirtilmektedir (Correa, 2014, s. 116; Nelissen ve Van den Bulck, 2018, s. 375). Ebeveyn ve çocuğun birlikte deneyimlediği özelleştirme sürecinin her iki taraf için de birer öğrenme süreci olduğu unutulmamalıdır.

5.1.3. Ebeveynlerin ve çocukların uzun dönemli olarak meraklarını nasıl sürdürecekleri konusunda alan uzmanlarının görüşlerine ilişkin sonuçlar

Ebeveynlerin ve çocukların karmaşa ve belirsizlik karşısında uzun dönemli olarak meraklarını sürdürmelerinde alan uzmanları tarafından senaryolaştırmanın önemi vurgulanmıştır. Öğrenme sürecinde senaryo yazmak, öğrenenin durumu içselleştirmesi bağlamında önem taşımaktadır. Bunun yanında öğrenenin kendi yaşadıklarını senaryolaştırması, öğrenmeyi daha etkili kılabilir. Ebeveyn ve çocukların birlikte özelleştirdikleri ortamda senaryo yazmaları ve senaryolaştırma kullanmaları da etkili ve kalıcı bir öğrenme deneyimi yaşamalarına katkıda bulunabilecektir. Öğrenme süreçlerinde merakı korumak, eğlencenin sürece entegre edilmesiyle olanaklıdır. Bu amaçla öğretimde oyunlaştırma ya da oyunlar kullanılabilir. Oyunlaştırma; puan, seviye ve rozet gibi oyun elementlerinin öğrenme sürecinde işe koşulmasıyla uygulanabilir (Nah vd., 2014, s. 401). Eğlence ve öğrenme bir arada olduğunda öğrenenlerin meraklarını uzun süre koruyabilmek, öğrenmeye ilgiyi artırabilir. Eğitsel oyunların problem çözme, işbirliğinde bulunma ve iletişim kurma becerilerine katkıda bulunduğu belirtilmektedir (Dicheva vd., 2015, s. 75). Ebeveynin ve çocuğun birlikte oynayabileceği oyunların olması da bu sürece katkıda bulunabilecektir.

5.1.4. Ebeveynlerin ve çocukların yeterliklere uyum sağlamayı öğrenmeleri konusunda alan uzmanlarının görüşlerine ilişkin sonuçlar

Ebeveynlerin ve çocukların alışık olmadıkları durumlar karşısında yeterliklere uyum sağlamayı öğrenmeleri konusunda vurgulananlardan biri her yaştan bireyin birlikte kullanabildiği ve etkileşim kurabildiği bir ortamın oluşturulması gerekliliğidir. Alandaki gelişmelerin arayüz tasarımı beklentilerini değiştireceği ve “herkese uygun tek bir tasarım” yaklaşımı yerine bireye özgü tasarım yaklaşımına talebi artıracığı belirtilmektedir (Dix, 2009, s. 1330). Öğrenme ortamının, bir başka deyişle içeriğin özelleştirildiği ortamın her yaş grubuna hitap etmesi, paylaşılan etkinliğin hep birlikte yapılabilmesine ve aile içi etkileşiminin artmasına katkıda bulunabilecektir. Bu bağlamda çocuklar, ebeveynler, büyükanneler ve büyükbabalar, geniş yaş aralığını temsil eden aile üyeleridir.

Modern yaklaşım, bireylere çeşitli roller tanımlamaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerinin yanında yaş grubuna yönelik öğrenme yaklaşımları bireyleri sınıflandırmaktadır. Kız ve erkek çocuklarının oynadığı oyuncakların farklı olması; çocuklara pedagojik yaklaşıma, yetişkinlere andragojik yaklaşıma uygun öğrenme yaşantıları sunulması; oyuncakların yalnızca çocuklar için tasarlanması gibi durumlar bu sınıflandırmalara örnek olarak verilebilir.

5.1.5. Ebeveynlerin ve çocukların birbirlerine nasıl mentörlük edecekleri konusunda alan uzmanlarının görüşlerine ilişkin sonuçlar

Ebeveynlerin ve çocukların kültürel işbirlikleri, merak ve dış dünya ile iletişimin sağlanmasında birbirlerine nasıl mentörlük edecekleri konusunda erişilen sonuçlardan biri Web ortamında erişilen ve paylaşılan bilgilerin doğruluğunu sorgulama gerekliliğidir. Bu nedenle öğrenenlerin eleştirel düşünceye sahip olması gerekmektedir. Yapılan çalışmalarda, hetagoji yaklaşımının kullanılmasının öğrenenlerin eleştirel düşüncelerini desteklediği belirtilmektedir (Canning ve Callan, 2010). Kullanıcıların eriştikleri içeriğe ilişkin geçerlik ve güvenilirlik durumlarını sorgulamalarını ve çeşitli doğrulama yöntemlerini kullanmalarını gerektirecek dijital okuryazarlıklarını geliştirmeleri gerekliliğini ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında öğrenenler, kişisel gelişimlerine önem verirlerse dışarıdan bir mentöre gereksinimleri ortadan kalkacak ve kendi kendilerinin mentörü olabileceklerdir.

Hetagoji yaklaşımı bağlamında öğrenenlere mentörlük yapabilecek bireylerin görev tanımları iyi yapıldığı takdirde hetagog olarak adlandırılacakları belirtilmiştir. Özellikle yeni ortamlar ya da yaklaşımlar söz konusu olduğunda öğrenenlerin bir destek sağlanmasına gereksinim duyduğu belirtilmektedir. Öğrenenlere sağlanacak destek özerk davranabilmelerinde ve kendi öğrenmelerini yönetmelerinde önemli bir yere sahip olacaktır. Öğrenenlerin gereksinimleri azaldıkça sağlanan desteğin azaltılması ve bu süreçte bireyin kendi kendine yol gösterecek yetkinliğe gelmesi beklenen bir durumdur.

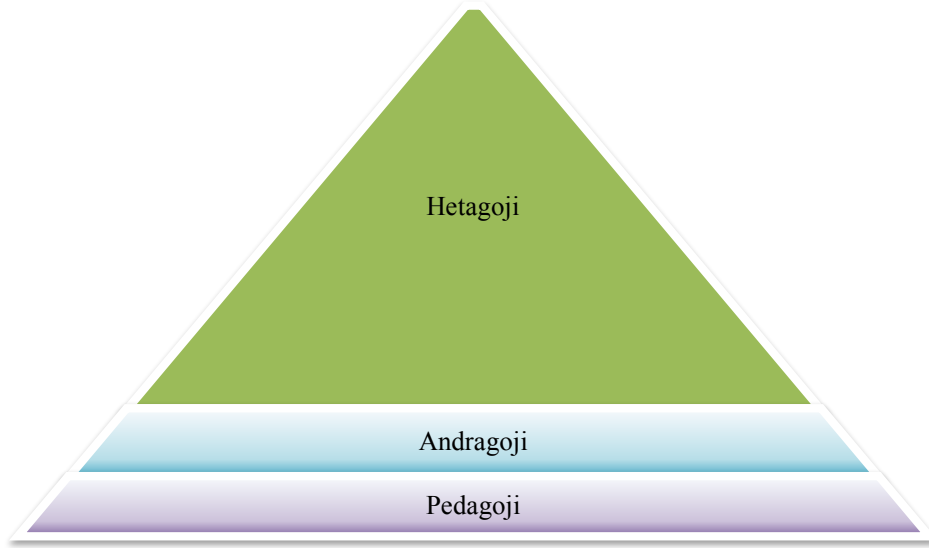
İki binli yıllarda yaşamaya başlayan yeni neslin farklı birtakım özelliklere sahip oldukları belirtilmiştir. Hetagoji yaklaşımı ile birlikte yeni neslin dijital bilgiler (Prensky, 2009) olabileceği ve bu sayede Maslow'un ihtiyaçlar piramidinde (McLeod, 2017) en üst seviyede bulunan kendini gerçekleştirme özelliklerine sahip olabileceği belirtilmiştir.

5.1.6. Hetagoji konusunda alan uzmanlarının görüşlerine ilişkin sonuçlar

Hetagoji yaklaşımı, Web teknolojilerindeki gelişmeler ile paralel olarak ortaya çıkmıştır. Web teknolojilerindeki gelişmeleri sırayla Web 1.0, Web 2.0 ve Web 3.0 ve sonrası izlerken öğrenme yaklaşımlarının gelişimi Pedagoji, Andragoji ve Hetagoji yaklaşımı biçimindedir. Bu gelişmelerin ortaya çıkmasında dünyanın küresel bir köye dönüşmesinin ve böylece iletişim ve etkileşimin artmasının rol oynadığı söylenebilmektedir. Ashton ve Elliott (2007, s. 170), küreselleşmenin önemli sonuçlarından birinin de yetişkin öğrenenlerin öğrenme biçimlerini değiştirmesi olduğunu ifade etmektedir. Web teknolojilerindeki gelişmelerin yanında, sosyolojik gelişmeler de hetagoji yaklaşımının doğmasına katkıda bulunmuştur. Toplumsal cinsiyete yönelik ayrımların yaygınlaşması ve kendinden önceki yaklaşımların öğrenenleri belirli kalıplar altında sınıflandırması, hetagoji yaklaşımına yüklenen değeri artırmaktadır. Hetagoji yaklaşımı, bireyleri cinsiyet, yaş, toplumsal statü vb. insana özgü ayrımlar olmadan görmekte ve onların öğrenmelerine odaklanmaktadır.

Hetagoji yaklaşımının ortaya çıkışının, bir yapı sökümü olduğu belirtilmiştir. Yeni nesil öğrenenler güçlü çocuklar olarak tanımlanmış ve öğrenenlerin teknoloji okuryazarlığı gibi birtakım becerilere sahip olmaları gerektiği ifade edilmiştir. Kullanılan teknolojilerin yeni olması, öğrenenin sahip olması gereken yeterlikleri güncellemektedir. Bunun yanında, hetagoji yaklaşımının yeni değerlendirme yaklaşımlarını da beraberinde getirdiği söylenebilir. Hetagoji yaklaşımını değerlendirmek için öğrenenler öğretme yaklaşımlarını değiştirmeli ve öğrenenin öz-yönelimlerine öncelik sağlamalıdır. (Blaschke, 2012, s. 66)

Web teknolojilerindeki gelişmelerin ve küreselleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan ve yapı sökümü olarak nitelendirilen hetagoji yaklaşımının uygulanabilmesi için bir kültürel geçiş sürecine gereksinim vardır. Yaşanacak geçiş süreciyle birlikte öğrenenlerde ve ailede yaşanacak değişimler, yaklaşımı uygulanabilir kılacaktır. Bununla birlikte hetagoji yaklaşımı aile içi etkileşimi artırarak ailenin sosyalleşmesine katkıda bulunabilecektir. Aile içi etkileşimin artmasıyla eskiden yaşanan kuşak çatışması kuşak farklılığına dönüşerek öğrenenlere zenginlik katabilecek ve birbirlerinin deneyimlerinden yararlanma olanağı sağlayabilecektir. Bunun yanında hetagoji yaklaşımının öğrenen-öğrenen ve öğrenen-öğreten etkileşimini de artırabileceği belirtilmektedir (Hase ve Kenyon, 2000).

Şekil 5. 1. *Pedagoji, Andragoji ve Hetagoji arasındaki ilişki*

Cinsiyetlere, yaş düzeylerine uygunluk gibi yapay olarak üretilen ayrımların ortadan kalkmasıyla birlikte öğrenme doğallaşmış ve yaşamın kendisi olmuştur. Şekil 5.1’de görüldüğü gibi öğrenme süreçlerinde andragoji ve pedagoji yaklaşımlarının uygulama alanları azalmakta ve hetagoji yaklaşımının ağırlığı artmaktadır. Hetagoji yaklaşımının günümüz öğrenenlerine ve öğrenme ortamlarına uygunluğu nedeniyle yaygınlaşarak benimsendiği ve benimseneceği görülmektedir.

5.2. Öneriler

Bu çalışmanın önerileri, araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda geliştirilmiş ve “kurumlara”, “uygulamaya” ve “araştırmacılara” yönelik öneriler şeklinde sunulmuştur:

5.2.1. Kurumlara yönelik öneriler

- Web ortamında kullanıcılar tarafından üretilen ve paylaşılan içeriğin doğruluğunun kontrol edilmesine yönelik bir sistem kurulmalıdır. Kontrolün yine kullanıcılar tarafından yapıldığı ve aynı içeriğin birden fazla kullanıcı tarafından kontrol edilmesiyle geçerliğin sağlandığı bir sistemden söz edilebilir.
- Öğrenenler kişisel gelişime özendirilmeli ve kişisel gelişimlerini sağlamalarına yönelik çözümler sunulmalıdır. Açık ve uzaktan öğrenme sistemlerinde kullanılan kitlesel çevrimiçi kurslar (moocs) ile her yaştan ve her düzeyden bireye fırsat tanınabilir.
- Açık ve uzaktan öğrenme sistemlerinde öğrenenlere her aşamada destek hizmetleri sağlanmalıdır. Bu destek hizmetleri teknik boyutta olabileceği gibi uygulama boyutunda da olabilir. Öğrenenlere sağlanan destek, yeni kullanıcılar için üst düzeyde olmakla birlikte öğrenenin yeterliğinin artmasıyla azaltılabilir.
- Açık ve uzaktan öğrenmede hetagoji yaklaşımına ilişkin kuram ve uygulama boyutunda çözümler sunabilecek uzmanlık alanının tanımlanması ve niteliklerinin belirlenmesi gerekmektedir. “Hetagog” adı verilebilecek bu uzmanların alana nasıl katkı sağlayabileceği ve neler yapabilecekleri kapsamlı olarak tanımlanmalıdır.

5.2.2. Uygulamaya yönelik öneriler

- Açık ve uzaktan öğrenmede web ortamında içeriklerin özelleştirilmesine yönelik tercihler kullanıcılara sunulmalıdır. Arayüz tasarımında metin, renk, öğelerin yerleşimi vb. özellikler kullanıcının bireysel özelliklerine göre seçebileceği bir yapıda sunulmalıdır. Ayrıca engelli ve özel eğitime gereksinim duyan bireyler için sunulan arayüz tasarım seçenekleri farklı olmalıdır.

- Ailelere (ebeveynlere ve çocuklara) BİT kullanımı konusunda eğitim verilmelidir. Ebeveynlerin teknoloji kullanımı konusunda yeterliklerini ve yetkinliklerini artırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Öğrenenlere etik ve telif hakları konusunda eğitimler verilmelidir.
- Açık ve uzaktan öğrenmede öğrenen konumunda bulunan ebeveynlere ve çocuklara senaryo yazımını öğretecek etkinlikler ya da oyunlar tasarlanmalıdır.
- Açık ve uzaktan öğrenme ortamları geniş bir yaş grubuna hitap edebilecek biçimde basit ve kullanışlı bir yapı sunmalıdır.
- Açık ve uzaktan öğrenme ortamlarının arayüz tasarımlarında öğrenenlerin dikkatini çekebilecek eğlence öğeleri kullanılmalıdır. Bu doğrultuda, oyunlaştırma (gamification) öğeleri kullanılabilir.
- Ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte geçirdikleri aile saati de denilen zamanlarda dijital teknolojilerin kullanımı özendirilmelidir. Aile saatlerinde birlikte bilgisayar kullanma, web sayfalarının içeriklerini özelleştirme, oyun oynama gibi etkinlikler teşvik edilmelidir.
- Web ortamında üretilen ve paylaşılan bilgilerin nasıl doğrulanabileceğine yönelik eğitimler verilmelidir.

5.2.3. Araştırmacılara yönelik öneriler

- Açık ve uzaktan öğrenmede disiplinler arası çalışmalar yapılmalıdır. Ebeveynler ve çocukların söz konusu olduğu araştırmalarda farklı alan uzmanlarının birlikte çalışması ve bu konuda deneysel çalışmalar yapılması gerekmektedir.
- Öğrenenleri cinsiyetleri, yaşları, bireysel özellikleri vb. yönlerden sınıflandırmayacak yaklaşımlara yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Her bireyin kendine özgü özellikler taşıdığı ve öğretimin amacının bütün bireylere hitap etmek olduğu unutulmamalıdır.
- Farklı özellikler taşıdığı belirtilen yeni nesle yönelik araştırmalar yapılmalıdır. Dijital dünyaya doğan yeni neslin farklı olduğu varsayımı araştırılmalı ve ortaya çıkacak sonuçlara yönelik tasarımlar yapılmalıdır.
- İlgili konu hakkında yapılacak yeni araştırmalarda yöntem ve ortam sağlamaları (triangulation) da yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Anadolu Üniversitesi 2014-2018 Stratejik Planı* (2013). Anadolu Üniversitesi Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, Eskişehir.
<http://sgdb.anadolu.edu.tr/sites/default/files/raporlar/2014-2018%20Stratejik%20Plan.pdf> (Erişim tarihi: 02.10.2016)
- Ashton, J. ve Elliott, R. (2007). Juggling the balls—Study, work, family and play: Student perspectives on flexible and blended heutagogy. *European Early Childhood Education Research Journal*, 15(2), 167-181.
- Barassi, V. ve Treré, E. (2012). Does Web 3.0 come after Web 2.0? Deconstructing theoretical assumptions through practice. *New Media & Society*, 14(8), 1269-1285.
- Bierema, L. L. ve Merriam, S. B. (2002). E-mentoring: Using computer mediated communication to enhance the mentoring process. *Innovative Higher Education*, 26(3), 211-227.
- Blaschke, L. M. (2012). Heutagogy and lifelong learning: A review of heutagogical practice and self-determined learning. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 13(1), 56-71.
- Çakmak, E. K. (2007). Arayüz tasarımında yeni bir yaklaşım: Paralel öğretim tasarımı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1).
- Canning, N. ve Callan, S. (2010). Heutagogy: Spirals of reflection to empower learners in higher education. *Reflective Practice*, 11(1), 71-82.
- Caughill, P. (2017). An artificial intelligence has officially been granted residency. <https://futurism.com/artificial-intelligence-officially-granted-residency/> (Erişim tarihi: 21.12.2017)
- Clark, L. S. (2013). *The parent app: Understanding families in the digital age*. Oxford University Press.
- Connell, S. L., Lauricella, A. R. ve Wartella, E. (2015). Parental co-use of media technology with their young children in the USA. *Journal of Children and Media*, 9(1), 5-21. DOI: 10.1080/17482798.2015.997440.
- Correa, T. (2014). Bottom-up technology transmission within families: Exploring how youths influence their parents' digital media use with dyadic data. *Journal of Communication*, 64, 103–124.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research method: Choosing among five approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative* (4. basım). Pearson.
- Denzin, N. K. (1978). *Sociological methods: A source book* (2.basım). New York: McGraw-Hill.
- Dicheva, D., Dichev, C., Agre, G. ve Angelova, G. (2015). Gamification in education: a systematic mapping study. *Journal of Educational Technology & Society*, 18(3), 75.
- Dix, A. (2009). Human-computer interaction. İçinde *Encyclopedia of database systems* (pp. 1327-1331). Springer US.
- Driscoll, M. P. (2005). *Psychology of learning for instruction* (3.basım). Needham Heights, MA:Allyn and Bacon.
- Dursun, Ö. Ö., Dulkadir, N. ve Meşe, C. (2015). Etkileşim kavramı ve öğrenme ortamlarına yansımaları. B. Akkoyunlu, A. İşman ve H. F. Odabaşı (Editörler), *Eğitim teknolojileri okumaları 2015 içinde* (s.195-212). Ankara: TOJET.
- Eberle, J. ve Childress, M. (2005). Using heutagogy to address the needs of online learners. In *Encyclopedia of distance learning* (pp. 1945-1951). IGI Global.
- Eby, G. (2013). *Uzaktan eğitim ortamlarının tasarımı*. Ankara: Kültür Ajans.
- Fırat, M., ve Kabakçı Yurdakul, I. (2014). Eğitsel Web Arayüz Tasarımında Metaforlar: EMMA Adımları. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 8(1), 41-50.
- Fuchs, C., Hofkirchner, W., Schafranek, M., Raffl, C., Sandoval, M. ve Bichler, R. (2010). Theoretical foundations of the web: cognition, communication, and co-operation. Towards an understanding of Web 1.0, 2.0, 3.0. *Future Internet*, 2(1), 41-59.
- Galeon, D. (2017). For the first time ever, a robot was granted citizenship. <https://futurism.com/for-the-first-time-ever-a-robot-was-granted-citizenship/> (Erişim tarihi: 21.12.2017)
- Gerstein, J. (2016). Maker Education: Pedagogy, Andragogy, Heutagogy. <https://usergeneratededucation.wordpress.com/2016/06/14/maker-education-pedagogy-andragogy-heutagogy/> (Erişim tarihi: 14.06.2016).
- Gerstein, J. (2013). Education 3.0 and the pedagogy (andragogy, heutagogy) of mobile learning. <https://usergeneratededucation.wordpress.com/2013/5/13/education-3-0-and-the-pedagogy-andragogy-heutagogy-of-mobile-learning/> (Erişim tarihi: 21.12.2017)

- Grbich, C. (2013). *Qualitative data analysis: An introduction*. Sage.
- Guion, L. A. (2002). Triangulation: Establishing the Validity of Qualitative Studies. University of Florida Extension Institute of Food and Agricultural Sciences. <https://sites.duke.edu/niou/files/2014/07/W13-Guion-2002-Triangulation-Establishing-the-Validity-of-Qualitative-Research.pdf> (Erişim tarihi: 10.12.2016)
- Hamari, J., Shernoff, D. J., Rowe, E., Collier, B., Asbell-Clarke, J., ve Edwards, T. (2016). Challenging games help students learn: An empirical study on engagement, flow and immersion in game-based learning. *Computers in Human Behavior*, 54, 170-179.
- Hase, S. ve Kenyon, C. (2000). From andragogy to heutagogy. *Ultibase Articles*, 5(3), 1-10.
- Hillman, D. C., Willis, D. J. ve Gunawardena, C. N. (1994). Learner-interface interaction in distance education: An extension of contemporary models and strategies for practitioners. *The American Journal of Distance Education (AJDE)*, 8(2), 30-42.
- Hirumi, A. (2006). Analysing and designing e-learning interactions. C.Juwah (Ed.), *Interactions in Online Education: Implication for Theory & Practice* içinde (s. 46-71). New York, NY: Routledge.
- Ishak, Z., Jaafar, A. ve Ahmad, A. (2012). Interface design for cultural differences. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 65, 793-801.
- Kabakçı Yurdakul, I. (2016). Nitel veri analizinin temelleri. I. Kabakçı Yurdakul (Ed.), içinde *Nitel veri analizinde adım adım NVivo kullanımı* (p. 1-20). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kılıç Çakmak, E. (2007). Arayüz tasarımında yeni bir yaklaşım: Paralel öğretim tasarımı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 1-22.
- Knowles, M. S. (1970). *The Modern Practice of Adult Education: Andragogy versus Pedagogy*. Associated Press, New York.
- Knowles, M. S. (1980). *The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to Androgogy* (2.basım). New York: Cambridge Books.
- Knowles, M. S. (1984). *The adult learner: A neglected species*. Houston: Gulf.
- Lauricella, A. R., Barr, R. F. ve Calvert, S. L. (2009). Emerging computer skills: Influences of young children's executive functioning abilities and parental

- scaffolding techniques in the US. *Journal of Children and Media*, 3(3), 217-233.
- Lee, M. J., McLoughlin, C. ve Chan, A. (2008). Talk the talk: Learner-generated podcasts as catalysts for knowledge creation. *British Journal of Educational Technology*, 39(3), 501-521.
- Lee, M. J. ve McLoughlin, C. (2007). Teaching and learning in the Web 2.0 era: Empowering students through learner-generated content. *International journal of instructional technology and distance learning*, 4(10), 21-34.
- Lenhart, A., Rainie, L. ve Lewis, O. (2001). *Teenage life online: The rise of the instant message generation and the Internet's impact on friendships and family relationships*. http://www.pewinternet.org/files/old-media/Files/Reports/2001/PIP_Teens_Report.pdf.pdf (Erişim tarihi: 10.12.2017)
- Lin, C. J. ve Hsieh, T. L. (2016). Exploring the design criteria of website interfaces for gender. *International Journal of Industrial Ergonomics*, 53, 306-311.
- Lou, S. J., Shih, R. C., Liu, H. T., Guo, Y. C. ve Tseng, K. H. (2010). The influences of the sixth graders' parents' internet literacy and parenting style on internet parenting. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 9(4), 173-184.
- Luckin, R., Akass, J., Cook, J., Day, P., Ecclesfield, N., Garnett, F., ... ve Whitworth, A. (2007, October). Learner-generated contexts: sustainable learning pathways through open content. In *OpenLearn07 Conference*.
- Luff, P. (1994). Intelligent user interfaces (Book review). *Computational Linguistics*, 18(3), 368-373.
- McLeod, S. A. (2017). Maslow's hierarchy of needs. www.simplypsychology.org/maslow.html (Erişim tarihi: 17.12.2017)
- Merriam, S. B. (2001). Andragogy and self-directed learning: Pillars of adult learning theory. *New directions for adult and continuing education*, 2001(89), 3-14.
- Moore, M. (1989). Three types of interaction. *American Journal of Distance Education*, 3(2), 1-6.
- Moore, M. (1993). Theory of transactional distance. D. Keegan, (Ed.), içinde *Theoretical principles of distance education* (s. 20-35). London: Routledge.

- Moss, G., Gunn, R. ve Heller, J. (2006). Some men like it black, some women like it pink: consumer implications of differences in male and female website design. *Journal of Consumer behaviour*, 5(4), 328-341.
- Nah, F. F. H., Zeng, Q., Telaprolu, V. R., Ayyappa, A. P. ve Eschenbrenner, B. (2014). Gamification of education: a review of literature. İçinde *International conference on hci in business* (s. 401-409). Springer, Cham.
- Nelissen, S. ve Van den Bulck, J. (2018). When digital natives instruct digital immigrants: active guidance of parental media use by children and conflict in the family. *Information, Communication & Society*, 21(3), 375-387.
- O'Reilly, T. (2005). What is Web 2.0: Design patterns and business models for the next generation of software. <http://oreilly.com/web2/archive/what-is-web-20.html> (Erişim tarihi: 21.12.2017)
- Odabaşı, H. F. (2008). Yetişkin eğitiminin kuramsal temelleri. İçinde *Öğretmenlikte mesleki gelişim*. I. Kabakçı (Ed.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, No: 1809.
- Okan, Z. (2003). Edutainment: is learning at risk?. *British Journal of Educational Technology*, 34(3), 255-264.
- Oliver-Hoyo, M. ve Allen, D. (2006). The use of triangulation methods in qualitative educational research. *Journal of College Science Teaching*, 35(4), 42.
- Ozuah, P. O. (2005). First, there was pedagogy and then came andragogy. *Einstein Journal of Biology and Medicine*, 21(2), 83-87.
- Patel, K. (2013). Incremental journey for World Wide Web: introduced with Web 1.0 to recent Web 5.0—a survey paper. *International Journal of Advanced Research in Computer Science and Software Engineering*, 3(10).
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods* (3.basım). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Pratt, D. D. (1993). Andragogy after twenty-five years. *New Directions For Adult And Continuing Education*, 57, 15-23.
- Prensky, M. (2009). H. sapiens digital: From digital immigrants and digital natives to digital wisdom. *Innovate: journal of online education*, 5(3), 1.
- Prensky, M. (2015). Our new global empowered kids and how educators can help them. http://marcprensky.com/wp-content/uploads/2016/05/+++Prensky-Our_New_Global_Empowered_Kids-02.pdf (Erişim tarihi: 10.12.2017)

- Ray, A. (2016). User interface design principles & User experience.
<https://www.raydez.com/user-interface-design/> (Erişim tarihi: 20.12.2017)
- Russell, S. J. ve Norvig, P. (1995). *Artificial intelligence: A modern approach*. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, New Jersey.
- şimşek, A. (2011). *Öğretim tasarımı* (2. basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Smith, P. L. ve Ragan, T. J. (2005). *Instructional design* (3.basım). New York: Wiley.
- Sonck, N., Livingstone, S., Kuiper, E. ve de Haan, J. (2011). Digital Literacy and Safety Skills. EU Kids Online, London School of Economics & Political Science, London, UK. <http://core.ac.uk/download/pdf/218511.pdf> (Erişim tarihi: 21.12.2017)
- Tomczyk, L. ve Wąsiński, A. (2017). Çocuk ve gençlerin aile ortamı içinde yeni medya kullanımı alanında ailelerin eğitim sürecindeki etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 42(190), 305-323. doi: 10.15390/EB.2017.4674
- TÜBİTAK (2001). Vizyon 2023.
<https://www.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/politikalar/icerik-vizyon-2023> (Erişim tarihi: 20.12.2017)
- Wahlster, W., Dengel, A., Telekom, D., Dengel, W., Dengler, C. D., Heckmann, D., ... ve Schwarzkopf, E. (2006). Web 3.0: Convergence of Web 2.0 and the semantic web. İçinde *Technology Radar, Feature Paper* (2.basım). *Deutsche Telekom Laboratories*.
- Yin, R. (2009). *Case study research: Design and methods* (4. Basım). Sage.
- Yu, N., ve Kong, J. (2016). User experience with web browsing on small screens: Experimental investigations of mobile-page interface design and homepage design for news websites. *Information Sciences*, 330, 427-443.
- Yüzer, T. V. (2013). *Uzaktan öğrenmede etkileşimlilik*. Ankara, Kùltür Ajans.

EK-1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

1. Problem çözücü olarak ebeveynler ve çocuklar izleyecekleri yolu seçmede nasıl bağımsızlaşacaklardır?
2. Ebeveynler ve çocuklar öğrenmelerinin sorumluluklarını almada zorluklara karşı nasıl bir tutum sergileyecektir?
3. Ebeveynler ve çocuklar karmaşa ve belirsizlik karşısında uzun dönemli olarak meraklarını nasıl sürdüreceklerdir/koruyacaklardır?
4. Ebeveynler ve çocuklar alışık olmadıkları durumlar karşısında yeterliklere uyum sağlamayı nasıl öğreneceklerdir?
5. Ebeveynler ve çocuklar kültürel işbirlikleri, merak ve dış dünya ile iletişimin sağlanmasında birbirlerine nasıl mentörlük edeceklerdir?

EK 2. Uzmanlara E-Posta Yoluyla Gönderilen Görüşme Katılım Daveti

Sayın Hocam,

Üzerinde çalıştığımız bir yüksek lisans tez projesi için alan uzmanları ile odak grup görüşmesi yapılacaktır. Görüşmenin iki saat sürmesi ve tek bir oturumda tamamlanması planlanmıştır.

Katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Görüşmeye katılmak istiyorsanız aşağıda bulunan anket aracılığıyla uygun olduğunuz zamanı 13.02.2017 (Pazartesi) tarihine kadar belirtirseniz seviniriz. Katılım isteğiniz teyit edildikten sonra görüşmenin ayrıntılı bilgisi size sunulacaktır.

Çalışmamıza gösterdiğiniz ilgi için teşekkür ederim.

Saygılarımla.

Prof. Dr. Gülsün KURUBACAK

Anket bağlantısı için lütfen tıklayınız: <https://goo.gl/forms/Os35YlsDqunuT5Io2>

Araştırma Katılım Daveti

Sayın Hocam,
Üzerinde çalıştığımız bir yüksek lisans tez projesi için alan uzmanları ile odak grup görüşmesi yapılacaktır. Görüşmenin iki saat sürmesi ve tek bir oturumda tamamlanması planlanmıştır. Katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Görüşmeye katılmak istiyorsanız aşağıda bulunan anket aracılığıyla uygun olduğunuz zamanı 13.02.2017 (Pazartesi) tarihine kadar belirtirseniz seviniriz. Katılım isteğiniz teyit edildikten sonra görüşmenin ayrıntılı bilgisi size sunulacaktır. Çalışmamıza gösterdiğiniz ilgi için teşekkür ederim.
Saygılarımla.
Prof. Dr. Gülsün KURUBACAK

* Gerekli

E-posta adresi *

E-posta adresiniz

Lütfen size uygun olan zamanı seçiniz. *

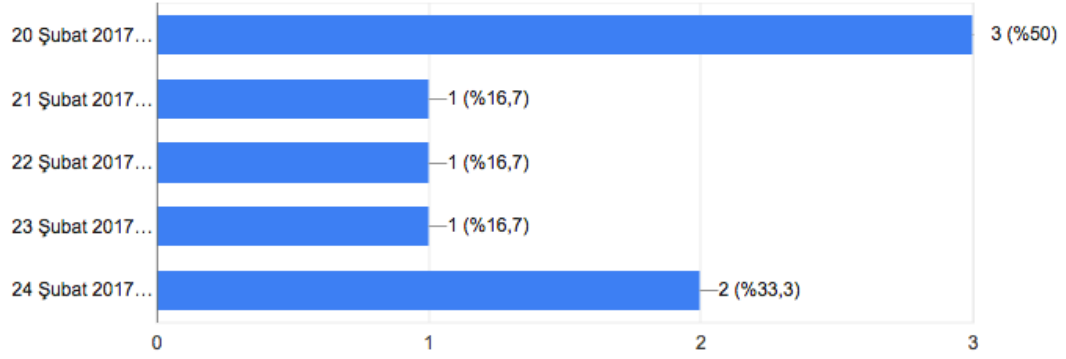
- ☐ 20 Şubat 2017 Pazartesi 14:00-16:00
- ☐ 21 Şubat 2017 Salı 14:00-16:00
- ☐ 22 Şubat 2017 Çarşamba 14:00-16:00
- ☐ 23 Şubat 2017 Perşembe 14:00-16:00
- ☐ 24 Şubat 2017 Cuma 14:00-16:00

GÖNDER

EK 3. Uzmanlara Gönderilen E-postada Bulunan Ankete Verilen Yanıtlar

Lütfen size uygun olan zamanı seçiniz.

6 yanıt

EK 4. Uzmanlara E-Posta Yoluyla Gönderilen Görüşme Bilgileri

Sayın,

Çalışmamıza gösterdiğiniz ilgi için teşekkür ederiz. Görüşmemiz 20.02.2017 Pazartesi günü saat 14:00'da Açıköğretim Fakültesi 9. Kat ok Amaçlı Salon'da yapılacaktır. Sizi aramızda görmekten mutluluk duyacağız. Saygılarımla.

Prof. Dr. Gülsün KURUBACAK

X X X X X

EK 5. Görüşme Çizelgesi

	Katılımcı 1	Katılımcı 2	Katılımcı 3	Katılımcı 4	Katılımcı 5	Katılımcı 6	Katılımcı 7	Katılımcı 8
20.02.2017 Pazartesi 14.00-16:00		Uygun	Uygun		Uygun			
21.02.2017 Salı 14.00- 16:00	Uygun							
22.02.2017 Çarşamba 14.00-16:00						Uygun	Yanıt vermedi.	Uygun olmadığını belirtti.
23.02.2017 Perşembe 14.00-16:00				Uygun				
24.02.2017 Cuma 14.00- 16:00				Uygun		Uygun		

EK 6. Katılımcı onay formu

Araştırmanın Amacı: Kullanıcı konumunda olan ebeveyn ve çocuklar tarafından oluşturulacak bir web sayfasının Heutagogy yaklaşımına dayalı olarak arayüz tasarım ilkelerinin neler olacağının aile ve çocuk ile birlikte yapılmasına ilişkin uzman görüşlerinin incelenmesi

Yer: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi / 9. Kat Çok Amaçlı Salon

Tarih: 20/02/2017

Saat (Başlangıç/Bitiş): 14:00/16:00

Araştırma Grubu

Gülsün KURUBACAK

05303055755

gkurubac@anadolu.edu.tr

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi

Uzaktan Öğretim Bölümü Eskişehir / TÜRKİYE

Nihal DULKADİR YAMAN

05056129248

nihaldulkadir@anadolu.edu.tr

Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü

Eskişehir / TÜRKİYE

Sayın Hocam,

Bu çalışmada kullanıcı konumunda olan ebeveyn ve çocuklar tarafından oluşturulacak bir web sayfasının Heutagogy yaklaşımına dayalı olarak arayüz tasarım ilkelerinin neler olacağının aile ve çocuk ile birlikte yapılmasına ilişkin alan uzmanlarının görüşlerini öğrenmek amaçlanmaktadır. Bu bağlamda gerçekleştirilecek görüşmenin yaklaşık iki saat süreceğini tahmin ediyoruz. İzin verirsiniz görüşmeyi ses ve görüntü kaydı altına almak istiyoruz. Bu şekilde hem zamanı daha iyi kullanabiliriz, hem de sorulara vereceğiniz yanıtların kaydını daha ayrıntılı tutma fırsatı elde edebiliriz. **Kişisel bilgileriniz yalnızca araştırma amaçlı kullanılacaktır.** Görüşme sonunda verdiğiniz bilgilerden rahatsızlık duymanız halinde ilgili bilgiler yapılan kayıtlardan silinebilecek ve araştırmada kullanılmayacaktır.

Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederiz. Eğer görüşmeye başlamadan bize sormak istediğiniz bir soru varsa, önce bunu yanıtlamak isteriz.

Görüşmenin ses kaydına alınmasını onaylıyor musunuz?

Evet _____ Hayır _____

~~Görüşmenin görüntü kaydına alınmasını onaylıyor musunuz?~~

~~Evet _____ Hayır _____~~

Görüşmeniz sırasındaki sözlerinizin doğrudan alıntı yapılmasını onaylıyor musunuz?

Evet _____ Hayır _____

Katılımcı:

Tarih:

Araştırmacı:

Kullanıcı Tarafından Oluşturulan Web Sayfalarının Heutagogy Tabanlı Arayüz Tasarımı

Arş. Gör. Nihal DULKADİR YAMAN
Prof. Dr. Gülsün KURUBACAK

Bu tez çalışması Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Komisyonunca kabul edilen 1610E648
nolu proje kapsamında desteklenmektedir.

	Pedagogy: Teacher-Led Learning	Andragogy: Self-Directed Learning	Heutagogy: Self-Determined Learning
Dependence	The learner is dependent. The teacher determines what, how, where and when anything is learned	Learners are independent. They strive for autonomy in learning, to arrive at a destination determined by others. They are "problem solvers".	Learners are "problem-finders". They know their destination and become interdependent on those who can help them determine the route.
Reasons for Learning	Learners place their trust in the teacher and the efficacy of linear, sequential learning. Learners take little or no responsibility for their learning.	Learners seek guidance/mentorship, but aspire to increasing responsibility for the direction of their learning.	Learning is not necessarily sequential or linear. Learners accept full responsibility for their learning, welcoming challenge and serendipity.
Focus of Learning	Learning is subject-centered and focussed on prescribed curricula.	Learning is goal-driven, focussing on tasks which allow for cross-disciplinary thinking and autonomy.	Learners are enquiry driven-they take a long-term view of their learning, seeking further complexity and uncertainty.
Motivation for Learning	Motivation derives from external/extrinsic sources, e.g. Parents, teachers, sense of competition etc.	Motivation is intrinsic-learners enjoy the boost to self-esteem that comes from successfully completing challenges.	Motivation lies in experiencing "flow" and knowing how to learn. Learners seek out unfamiliar situations and the gaining of "adaptive competencies".
Role of Teacher	Pedagogue- designs the learning process, suggests and provides materials deemed effective at achieving desired outcomes.	Facilitator-sets tasks but encourages diverse routes to solutions. Pursues meta-cognition in learners.	Coach-brings together opportunity, context, external relevance and extended complexity. Fosters a culture of collaboration and curiosity.

Gerstein, 2016

	Pedagoji (Teacher-Led Learning)	Andragoji (Self-Directed Learning)	Heutagoji (Self-Determined Learning)
Bağımsızlık (Independence)	Öğrenen; neyin, nasıl, nerede ve ne zaman öğrenildiğine karar veren öğretene bağlıdır.	Öğrenenler bağımsız, sorun çözen bireylerdir. Öğrenmelerinde özerk olmak için, başkaları tarafından belirlenen hedeflere ulaşmak için çaba gösterirler.	Öğrenenler sorun çözen bireylerdir. Amaçları vardır ve amaca ulaşma sürecinde onlara yardım edebilecek kişilere bağımlı hale gelirler.
Öğrenmenin Nedenleri (Reasons for Learning)	Öğrenenler, öğrenmenin doğrusal/sıralı olduğuna ve öğretene güvenirlir. Öğrenmeleri için neredeyse hiç sorumluluk almazlar.	Öğrenenler rehberliğe gereksinim duymakla birlikte öğrenme süreçlerinde sorumluluk almak isterler.	Öğrenme sıralı veya doğrusal olmak zorunda değildir. Öğrenenler, öğrenmeleri süreçlerinde tam olarak sorumluluk alırlar.
Öğrenmenin Odağı (Focus of Learning)	Öğrenme konu merkezlidir ve belirlenen öğretim programına odaklıdır.	Öğrenme, disiplinlerarası düşünme ve özerkliğe izin veren görevlere odaklanarak, hedefe yöneliktir.	Öğrenenler sorgulama odaklıdır. Daha Karmaşık ve belirsizlik arayışıyla öğrenmelerini uzun vadeli olarak değerlendirirler.
Öğrenme Güdüsü (Motivation for Learning)	Güdülenme; ebeveynler, öğretmenler ve rekabet duygusu gibi dışsal etkenlerden kaynaklanmaktadır.	Güdülenme içseldir. Öğrenenler başarıyla tamamlanan zorluklardan kaynaklanan benlik saygılarını artırmaktan keyif alırlar.	Güdülenme, nasıl öğrenileceğini bilmeye dayalıdır. Öğrenenler, alışılmadık durumları ve "uyarlanabilir yetkinlikler" kazanmayı öğrenirler.
Kullanıcının Rolü (Role of User)	Pedagog- öğrenme sürecini tasarlar ve istenen sonuçların elde edilmesinde etkili sayılan materyalleri sağlar.	Kalaylaştırıcı- Görevleri belirler; fakat çözümlere yönelik çeşitli yöntemleri teşvik eder. Öğrenenlerin üstbilgilerini takip eder.	Koç- Fırsat, bağlam, dış ilişkiyi ve genişletilmiş karmaşıklığı bir araya getirir. İşbirliğini ve merakı teşvik eder.

Gerstein (2016)'dan uyarlanmıştır.

Çalışmanın Amacı

Kullanıcı konumunda olan ebeveyn ve çocuklar tarafından oluşturulacak bir web sayfasının Heutagogy yaklaşımına dayalı olarak arayüz tasarım ilkelerinin neler olacağının aile ve çocuk ile birlikte yapılmasına ilişkin uzman görüşlerinin incelenmesi

Çalışmanın Amacı

- Bağımsızlık (Independence):
 - Problem çözücü olarak ebeveynler ve çocuklar izleyecekleri yolu seçmede nasıl bağımsızlaşacaklardır?
- Öğrenmenin Nedenleri (Reasons for Learning):
 - Ebeveynler ve çocuklar öğrenmelerinin sorumluluklarını almada zorluklara karşı nasıl bir tutum sergileyecektir?
- Öğrenmenin Odağı (Focus of Learning):
 - Ebeveynler ve çocuklar karmaşa ve belirsizlik karşısında uzun dönemli olarak meraklarını nasıl sürdüreceklerdir/koruyacaklardır?
- Öğrenme Güdüsü (Motivation for Learning):
 - Ebeveynler ve çocuklar alışık olmadıkları durumlar karşısında yeterliklere uyum sağlamayı nasıl öğreneceklerdir?
- Kullanıcının Rolü (Role of User):
 - Ebeveynler ve çocuklar kültürel işbirlikleri, merak ve dış dünya ile iletişimin sağlanmasında birbirlerine nasıl mentörlük edeceklerdir?

EK 8. Etik Kurul Onayı

Kayıt Tarihi: 07.12.2016

Protokol No: 130134

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ ETİK KURULU KARARI

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	BAP Projesi-Yüksek Lisans Tez Çalışması
KONU:	Sosyal Bilimler
BAŞLIK:	Kullanıcı Tarafından Oluşturulan Web Sayfalarının Heutagogy Tabanlı Arayüz Tasarımı
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Prof. Dr. Gülsün KURUBACAK
TEZ YAZARI:	Nihal DULKADİR YAMAN
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu

ETİK KURUL ÜYELERİ

Prof. Dr. Aydın AYBAR
Rektör Yardımcısı / Etik Kurul Başkanı

Prof. Dr. Hayrettin TÜRK
Fen Bil. (Fen Fak.)

Prof. Dr. Yusuf ÖZTÜRK
Sağlık Bil. (Ecz. Fak.)

Prof. Dr. Esra CEYHAN
Eğitim Bil. (Eğitim Bil. Ens.)

Prof. Dr. Bülent GÜNŞOY
Sos. Bil. (İkt. Fak.)

Prof. Dr. Münevver ÇAKI
Güz. San. (Güz. San. Fak.)

İMZA/ TARİH
30.12.2016

(Handwritten signatures of Prof. Dr. Aydın Aybar, Prof. Dr. Hayrettin Türk, and Prof. Dr. Yusuf Öztürk)

(Handwritten signature of Prof. Dr. Esra Ceyhan)

(Handwritten signatures of Prof. Dr. Bülent Günsoy and Prof. Dr. Münevver Çaki)

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Nihal DULKADİR YAMAN

Yabancı Dil : İngilizce

Doğum Yeri ve Yılı : Kırıkkale/ 1986

E-Posta : nihaldulkadir@anadolu.edu.tr

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

- 2014-..., Araştırma Görevlisi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü
- 2008-2014, Araştırma Görevlisi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü
- 2008 (Eylül-Aralık), Bilişim Teknolojileri Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, Osmangazi/Bursa
- 2008, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Programı

Seçilmiş Yayınları:

- Çoklar, A. N., Dulkadir Yaman, N., ve Kabakçı Yurdakul, I. (2017). Information literacy and digital nativity as determinants of online information search strategies. *Computers in Human Behavior*, 70, 1–9.
- Dulkadir Yaman, N. (2016). Bilgisayar destekli nitel veri analizi. İçinde I. Kabakçı Yurdakul (Ed.), *Nitel veri analizinde adım adım NVivo kullanımı* (21-32). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dulkadir Yaman, N. (2016). Açık ve uzaktan öğretimde t öğrenme. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 50–71.
- Şendağ, S., Erol, O., Sezgin, S., ve Dulkadir, N. (2015). Preservice Teachers Critical Thinking Dispositions and Web 2 0 Competencies. *Contemporary Educational Technology*, 6(3), 172–187.